

riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag (B) av 100 000 kronor, avsett att täcka kostnaderna för byggnader vid två posteringar, vilket anslag dock icke ställts till generaltullstyrelsens förfogande. För samma ändamål upptogs sedermera å allmän beredskapsstat III för innevarande budgetår ett anslag av 120 000 kronor.

Från och med budgetåret 1940/41 finnes vidare ett anslag å 100 000 kronor för byggnader vid tullstationen i Svinesund upptaget å riksstaten. Jag torde senare få återkomma till denna anslagsfråga.

Slutligen ha å riksstaten för budgetåret 1942/43 55 000 kronor beviljats för ordnandet av bostadsförhållandena vid gränsposteringen Skalstugan. Jag torde i annat sammanhang denna dag få anmäla frågan om bestridande av vissa merkostnader för detta byggnadsföretag, vilket numera kommit till utförande.

I skrivelse den 29 september 1944 har generaltullstyrelsen hemställt om anvisande av ett investeringsanslag å 240 000 kronor för uppförande av personalbostäder vid fyra av tullverkets gränsposteringar, nämligen Matarengi och Kukkolaskog i Norrbottens län samt Rottnemon och Lina i Värmlands län.

Styrelsen anför därvid i huvudsak följande.

Behovet av att anskaffa personalbostäder vid vissa gränsposteringar har i första hand sin grund däri, att möjligheterna att förhyra bostäder å orter, som äro lämpliga ur bevaknings- och trafiksynpunkt, visat sig vara otillräckliga. Angelägenheten av att genom anskaffning av bostäder minska personalens beroende av ortsbefolkningen är emellertid även att härvid beakta. Under senare tid ha allt större svårigheter för gränsbevakningspersonalen i vissa trakter att själva anskaffa till sitt läge lämpliga bostäder framträtt. Vad beträffar gränsposteringen *Matarengi*, varest en gränsöveruppsyningsman och fem gränsuppsyningsmän skola vara bosatta, har gränsöveruppsyningsmannen sin bostad i Hedenäset på mer än 20 kilometers avstånd från posteringen, varjämte i Matarengi bostad saknas för en gränsuppsyningsman. Övriga fyra gränsuppsyningsmän bebo egna fastigheter. I *Kukkolaskog* böra två gränsuppsyningsmän vara bosatta men endast en extra gränsuppsyningsman, vilken är ogift, har kunnat placeras därstädes, varvid han måste åtnöjas med en mycket bristfällig bostad. Gränsuppsyningsmannen vid posteringen i *Rottnemon* har sin bostad i en lokal för den tillfälligt indragna tullstationen därstädes, vilken lokal saknar förstuga och vindfång. För sin familj har han nödgats hyra bostad i Lekvattnet omkring 16 kilometer från Rottnemon. Anskaffande av tjänstebostad å denna plats är därför numera mest angeläget. I *Lina* har den därstädes placerade gränsuppsyningsmannen icke kunnat erhålla bostad utan måst hyra sådan i Eda närmare 4 mil från riksgränsen.

Styrelsen framhåller även, att svenska tullmannaförbundet hos styrelsen anhållit om åtgärder för tillhandahållande av bostäder för personalen vid ett stort antal gränsposteringar. Ehuru bostadsförhållandena vore otillfredsställande vid flera än förenämnda fyra posteringar hade styrelsen dock ansett sig böra hemställa om medel för nästkommande budgetår endast beträffande sistberörda orter.

Angående de vid Rottnemon och Lina ifrågasatta byggnadernas storlek och inredning anför styrelsen vidare bland annat följande.

I Rottnemon bör uppföras ett bostadshus, innehållande å nedre botten en lägenhet om 2 rum och kök samt 1 expeditjonsrum, en trappa upp 1 rum för

extra personal samt i källaren pannrum, hushållskällare, vedkällare, bad- och tvättstuga, tullbod och garage. Möjlighet bör dessutom finnas att å vinden inreda en lägenhet om 1 rum och kök. Kostnaden har uppskattats till 65 000 kronor.

För den gränsuppsyningsman, som bör vara bosatt i Lina, erfordras ett bostadshus, innehållande en lägenhet om 2 rum och kök samt 1 rum för extra personal. I källaren böra finnas pannrum, hushållskällare, vedkällare samt bad- och tvättstuga. Kostnaden har beräknats till 35 000 kronor.

I skrivelse den 24 oktober 1944 har generaltullstyrelsen hemställt om anvisande av sammanlagt 7 000 kronor till inköp av mark för omförmälda bostadshus vid Jarhois och Svanstein. I skrivelse den 1 december 1944 har styrelsen därefter hemställt att medel för dessa bostadshus måtte upptagas på riksstaten för budgetåret 1945/46. I sistnämnda skrivelse anföres i huvudsak följande.

Behovet av de nu ifrågavarande bostadshusen i Svanstein och Jarhois har sedan länge förelegat, och medel till deras uppförande hava tidigare varit anvisade beträffande det förra bostadshuset först å beredskapsstat för budgetåret 1939/40 och därefter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 samt beträffande det senare bostadshuset å sistnämnda beredskapsstat. Under den tid, som förflutit sedan medel till bostadshusens uppförande sålunda först funnits böra reserveras, hava bostadsförhållandena för gränsbevakningspersonalen å nämnda orter så försvårats, att ett uppskov med lösningen av frågan om anskaffande genom nybyggnad av tjänstebostäder för därvarande gränsposteringar, intill dess medel å beredskapsstat må få för ändamålet anlitas, kan befaras medföra allvarliga olägenheter. Enligt vad från chefen för Haparanda gränsdistrikt numera under hand inhämtats, har nämligen på senare tiden den i Svanstein redan förut rådande kännbara bostadsbristen ytterligare förvärrats därigenom, att en betydande inflyttning till samhället ägt rum såsom följd av att omfattande skogsavverkningar igångsatts i trakten och vissa nya industriföretag uppstått på platsen, under det att byggnadsverksamheten därstädes varit synnerligen begränsad. Av de två ordinarie gränsuppsyningsmän, som för närvarande äro placerade i Svanstein och vilka båda äro familjeförsörjare, nödgas den ene bebo en mycket dålig lägenhet, medan den andre lyckats få förhyra en något bättre sådan. Det är vidare för båda ovisst, huru länge de få kvarbo i sina bostäder. I Jarhois skulle egentligen två gränsuppsyningsmän vara placerade, men på grund av svårigheten att uppbringa bostäder därstädes, har endast en gränsuppsyningsman kunnat stationeras på platsen. Denne, som är familjeförsörjare, har icke kunnat anskaffa annan bostad än en ytterst enkel lägenhet om ett rum och kök, provisoriskt inredd å en vind. Vid de tillfällen, då en extra gränsuppsyningsman måst beordras till Jarhois, hava mycket stora svårigheter förelegat för denne att där få hyra ett möblerat rum.

Styrelsen framhåller vidare, att för den händelse medel för samtliga äskade byggnadsarbeten icke kunde anvisas på riksstaten för nästa budgetår, bostadshusen i Svanstein och Jarhois måste anses vara angelägnare än motsvarande företag i Matarengi och Kukkolaskog.

I skrivelse den 29 september 1944 med förslag till stat för styrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond för nästkommande budgetår har generaltullstyrelsen ävenledes hemställt om beviljande av ett belopp av 25 000

kronor till inredning av en bostadslägenhet å vinden i vartdera av tullverkets bostadshus i Pello och Alkullen i Norrbottens län.

Genom de av pågående krig föranledda förhållandena ha erforderliga om- och nybyggnader för tullverkets gränsposteringar till övervägande del blivit skjutna på framtiden. Under tiden från utgången av budgetåret 1939/40 har sålunda endast en gränspostering, nämligen vid Skalstugan, blivit tillgodosedd. Behovet av förbättrade bostadsförhållanden för personalen vid gränsposteringarna har, såsom av den förebragta utredningen framgår, under denna tid kommit att bli alltmer trängande. Då vissa av dessa byggnadsfrågor icke längre torde kunna uppskjutas, anser jag mig böra tillstyrka att på riksstaten för nästa budgetår anvisas medel till fyra av här förevarande gränsposteringar, nämligen för Rottnemon, Lina, Jarhois och Svanstein. Samtidigt synes även generaltullstyrelsen böra beredas möjlighet att inreda de ifrågasatta bostadslägenheterna i gränsposteringshusen i Pello och Alkullen i Norrbottens län. Mot styrelsens kostnadsberäkningar har jag icke någon erinran, varför anslaget torde böra uppföras med (65 000 + 35 000 + 120 000 + 25 000 =) i runt tal 250 000 kronor, varav 7 000 kronor avse markförvärv.

*Departements-
chefen.*

Jag torde i detta sammanhang få framhålla, att utöver dessa såsom nödvändiga ansedda byggnadsarbeten för tullverkets gränsposteringar ytterligare ett antal kunna betecknas såsom synnerligen angelägna. Frågan om anvisande av medel för sistnämnda byggnadsarbeten torde få upptagas till behandling i samband med övriga frågor om investeringsanslag av beredskapskarakter.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Vissa byggnadsarbeten vid tullverkets gränsbevakning* å riksstaten för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 250 000.

[3.] **Byggnader vid tullstationen i Svinesund.** För ifrågavarande ändamål anvisades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 100 000 kronor. Anslaget var avsett dels för uppförande av ett bostadshus för tullpersonalen i Svinesund samt av en tullstationsbyggnad därstädes, dels ock till anläggande av en bergväg mellan stationsbyggnaden och färjeläget vid sundet. Behovet av dessa byggnader sammanhänger med tillkomsten av landsvägsbron mellan Sverige och Norge över Svinesund. Av anslaget har sammanlagt 5 138 kronor 10 öre tagits i anspråk för inköp av tomter för byggnaderna samt för vissa förberedande åtgärder i övrigt för byggnadsföretagens verkställande.

Efter Kungl. Maj:ts i 1944 års statsverksproposition därom gjorda framställning medgav riksdagen, att anslaget finge disponeras jämväl under budgetåret 1944/45.

I skrivelse den 5 december 1944 har *generaltullstyrelsen* hemställt om förlängd dispositionsrätt till anslaget och därvid framhållit, att när arbetena med landsvägsbron kunde återupptagas jämväl byggnadsföretagen för tullverkets räkning borde igångsättas.

*Departements-
chefen.*

Enär ifrågavarande byggnadsarbeten såsom generaltullstyrelsen föreslagit böra fullföljas så snart förhållandena det medgiva men så icke med säkerhet kan förutses kunna äga rum redar under innevarande budgetår, får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

att det för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget till Byggnader vid tullstationen i Svinesund må disponeras jämväl under budgetåret 1945/46.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:
Gösta Renlund.

*Bilaga 6.***Kapitalinvesteringar.***Ecklesiastikdepartementet.*

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för ecklesiastikdepartementet, statsrådet Andrén, anmäler nedan angivna, under ecklesiastikdepartementets handläggning hörande ärenden angående **anslag å kapitalbudgeten** under budgetåret 1945/46 och yttrar därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

1. Ändringsarbeten inom gymnastikhuset vid Uppsala universitet. Under punkten 63 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition har redogjorts för en av kanslern för rikets universitet gjord framställning om vissa anslag till studenternas hälsovård, avseende bland annat anvisande av medel till inredande av mottagningslokal för studentkårens läkare i gymnastikhuset vid Uppsala universitet. Såsom av redogörelsen framgår skola enligt föreliggande byggnadsförslag, som kostnadsberäknats till 23 500 kronor, vissa icke behövliga läktarutrymmen i gymnastikhuset inredas till väntrum, mottagningsrum, undersökningsrum och laboratorium för läkarens mottagning. Vid anmälan av nämnda framställning framhöll jag, att jag icke funnit anledning till erinran mot byggnadsförslaget. Jag förordar, att för ifrågasättande ändamål för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 23 500 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ändringsarbeten inom gymnastikhuset vid Uppsala universitet* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 23 500.

2. Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund. För detta ändamål anvisades på riksstaten för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 150 000 kronor. Byggnadsförslaget, som utarbetats i samråd med institutionens dåvarande föreståndare, professorn J. Koch, hade kostnadsberäknats till 1 104 000 kronor, i vilken summa även kostnaderna för möbler och inventarier ingingo. Sedan departementschefen i proposition nr 275 till 1938 års riksdag framhållit, att kostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag på grund av stegrade arbets- och materialpriser dåmera kunde beräknas till 1 300 000 kronor, anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag å beredskapsstat för budgetåret 1938/39 ett förskottsanslag av 1 150 000 kronor för uppförande av ifrågavarande byggnad. Kungl. Maj:t, som den 30 juni 1937 fastställt ritningar att lända till efterrättelse vid byggnadsföretagets utförande, uppdrog den 30 juni 1938 åt byggnadsstyrelsen att ombesörja byggnadsarbetet samt be- myndigade styrelsen att vidtaga sådana smärre ändringar i byggnadsförslaget, som kunde visa sig erforderliga, ävensom att disponera förenämnda reservationsanslag av 150 000 kronor till bestridande av kostnaderna för uppgörande av byggnadsritningar, entreprenadhandlingar och dylikt. Tillika föreskrevs, att byggnadsföretaget icke finge igångsättas utan Kungl. Maj:ts medgivande. Å riksstaten för budgetåret 1939/40 upptogs sedermera ett reservationsanslag av 300 000 kronor till byggnadens uppförande, varefter Kungl. Maj:t den 22 juni 1939 medgav, att byggnadsarbetet finge påbörjas. Sedermera föreskrev Kungl. Maj:t den 30 december 1939, att byggnadsarbetet med hänsyn till då inträdda statsfinansiella förhållanden icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t därtill lämnat tillstånd. Av för byggnadsföretaget anvisade medel, 450 000 kronor, ha i anledning av proposition nr 79 till 1939 års urtima riksdag till statsverket indragits 410 000 kronor. Av resterande 40 000 kronor återstå 32 000 kronor odisponerade.

Byggnadsstyrelsen har nu anfört bland annat följande.

I skrivelse till byggnadsstyrelsen den 18 februari 1944 har nuvarande föreståndaren för fysiska institutionen vid universitetet i Lund, professorn B. Edlén, anfört, att förslag till nybyggnad för fysiska institutionen tidigare utarbetats av länsarkitektkontoret i Malmö i samråd med dåvarande institutionsföreståndaren professorn J. Koch. Skissritningar till olika alternativ föreläge, men intet av dessa alternativ hade kunnat godkännas av de för granskning tillkallade sakkunniga, professorerna Siegbahn och Lindh. För att uppnå en tillfredsställande lösning syntes det därför enligt Edléns mening vara ofrånkomligt, att frågan om institutionens planering underkastades ny prövning.

På förslag av Edlén och i samförstånd med kanslern för rikets universitet har byggnadsstyrelsen med hänsyn till förändrade förhållanden och krav beträffande byggnadens uppförande och inredning anmodat laboratorerna E. Bäcklin och T. Magnusson att jämte Edlén biträda vid uppgörande av nytt program i ämnet. Sedan sådant program uppgjorts har styrelsen uppdragit åt länsarkitekten N. A. Blanck att i samråd med styrelsen och nämnda sakkunniga utarbeta fullständigt ritningsförslag. Förslaget, som godkänts av Edlén att läggas till grund för utarbetande av slutgiltiga ritningar, har inom byggnadsstyrelsen kostnadsberäknats till 1 530 000 kronor.

Utöver institutionsbyggnaden erfordras emellertid ett bostadshus för en vaktmästare, som skall hava tillsyn över fastigheten, ombesörja eldning m. m. Sådant bostadshus drager en kostnad av omkring 30 000 kronor, om det uppföres enligt numera tillämpade normer för byggnader av ifrågavarande slag. Totala kostnaden för nybyggnad åt fysiska institutionen kommer alltså att bli 1 560 000 kronor. Det kan nämnas, att det tidigare upprättade förslaget var kostnadsberäknat till 1 300 000 kronor, vilket med nuvarande byggnadskostnader motsvarar omkring 1 800 000 kronor.

På grund av vad sålunda anförts har byggnadsstyrelsen, som utgått från att det av tidigare anvisade anslag återstående beloppet, 32 000 kronor, finge för ändamålet disponeras, hemställt, att till uppförande av ifrågavarande byggnad i huvudsaklig överensstämmelse med det upprättade förslaget för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett investeringsanslag av 1 530 000 kronor.

Det av byggnadsstyrelsen framlagda förslaget, som omfattar en huvudbyggnad med forsknings- och undervisningslokaler, en flygelbyggnad, inrymmande verkstad och panncentral, samt en vaktmästarbostad, har åskådliggjorts å sex den 27 september 1944 dagtecknade ritningar.

1940 års civila byggnadsutredning har beträffande förslaget anført i huvudsak följande.

Vad till en början angår det för ritningarnas utarbetande uppställda lokalprogrammet, vilket under hand varit för utredningen tillgängligt, undandraga sig de där uppställda fordringarna i stort sett utredningens bedömande. Utredningen har dock uppmärksammat, att i ritningsförslaget åtskilliga lokaler givits större ytor än som upptagits i programmet. Vid uppgörandet av det slutgiltiga ritningsförslaget böra, i den mån detta av plantekniska skäl låter sig göra, ifrågavarande lokaler jämkas till bättre överensstämmelse med programmet.

Utredningen har vidare uppmärksammat, att såväl rumsdjup som rumshöjder överskrida vad utredningen tidigare förordat för vetenskapliga institutioner. Då det emellertid gjorts gällande, att forskningsarbetet inom fysiken krävde exceptionellt stora rumsdjup och -höjder, anser sig utredningen icke kunna framställa några bestämda krav på en begränsning av ifrågavarande mått. Enligt utredningens uppfattning torde det dock böra övervägas, huruvida icke rumshöjden åtminstone i verkstadsavdelningen kan något begränsas.

I anslutning till vad utredningen förordat i utlåtanden beträffande andra vetenskapliga institutioner håller utredningen före, att särskilda skrivrum för laborator och docent böra utgå. Vidare torde demonstrationssalen utan större olägenhet kunna uteslutas. Den å sydfasaden framskjutande delen av byggnadens centralparti bör omstruderas och om möjligt bortarbetas.

Beträffande verkstadslokalerna, vilka omfatta synnerligen stora ytor, ifrågasätter utredningen, huruvida icke en begränsning kan genomföras. I vart fall vill utredningen föreslå, att frågan om ett gemensamt utnyttjande av fysiska institutionens verkstadslokaler även för i byggnadens omedelbara grannskap planerade fysiologiska eller andra institutioner upptages till övervägande.

En framför allt ur driftkostnadssynpunkt viktig fråga är planläggningen av värmecentralen. Enligt vad som inhämtats äro icke mindre än fyra nya institutionsbyggnader avsedda att förläggas till området invid vattentornet,

nämligen de fysiska, fysiologiska, bakteriologiska och patologiska institutionerna. Under sådana omständigheter finner utredningen det välbetänkt, att vid det fortsatta planerandet av dessa byggnader möjligheten att centralisera värmeanläggningen allvarligt beaktas. Att förse var och en av de nämnda byggnaderna med särskild värmecentral kan icke vara ekonomiskt försvarligt, så mycket mindre som kostnaderna för kulvertar här till följd av markens beskaffenhet bliva rimliga. Hur en dylik centralisering lämpligast skall komma till stånd, torde böra göras till föremål för särskilt övervägande. Utredningen inskränker sig till att, med stöd av iakttagelser vid besök å platsen, anvisa möjligheten att genom en mer eller mindre omfattande utökning av värmecentralen i kemiska institutionen tillgodose värmebehovet för en eller flera av de planerade byggnaderna. Redan genom installation av ytterligare en panna torde denna värmecentral bliva tillräcklig även för fysiska institutionens behov; vid utbyte av de befintliga pannorna mot en panntyp, som tillåter tätare uppställning ökas givetvis kapaciteten ytterligare. Om så skulle visa sig lämpligt, kan vidare värmecentralens omfattning ökas genom en mindre utbyggnad.

Vad slutligen angår de beräknade byggnadskostnaderna, torde det höga volympriset för själva institutionsbyggnaden, cirka 100 kr/m³, få hänföras till de omfattande arbetena för elektrisk installation. Den för vaktmästarbostaden angivna kostnaden, 30 000 kronor, kan utredningen icke godtaga; den synes böra begränsas till högst 25 000 kronor eller samma belopp, som av byggnadsstyrelsen beräknats för den planerade vaktmästarbostaden vid bakteriologiska institutionen.

*Departements-
chefen.*

Såsom av den lämnade redogörelsen framgått anvisade riksdagen redan för budgetåret 1937/38 ett reservationsanslag av 150 000 kronor till påbörjande av en nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund. Sedermera anvisade riksdagen för budgetåret 1939/40 för ändamålet ett reservationsanslag av 300 000 kronor. Av olika skäl har byggnadsföretaget emellertid ännu icke kommit till utförande. Vid anmälan av denna byggnadsfråga i 1937 års statsverksproposition framhöll föredragande departementschefen, att åtgärder för tillgodoseende av förbättrade lokalförhållanden för fysiska institutionen vore oundgängliga. Behovet av nya lokaler har under den tid, som sedan dess förflutit, än mer skärpts. Ett ytterligare uppskov med ifrågavarande byggnadsföretag anser jag därför icke försvarbart.

Byggnadsstyrelsen har nu framlagt ett nytt förslag till nybyggnad för fysiska institutionen. Detta förslag, som i princip godkänts av den nuvarande institutionsföreståndaren, avser uppförande av en huvudbyggnad med forsknings- och undervisningslokaler, en flygelbyggnad, inrymmande verkstäder och panncentral, samt en vaktmästarbostad. Byggnadskostnaderna ha beräknats till 1 560 000 kronor, varav 30 000 kronor för vaktmästarbostaden, medan kostnaderna för byggnadsföretagets utförande enligt det före kriget uppgjorda förslaget beräknats numera uppgå till 1 800 000 kronor. Det nu framlagda byggnadsförslaget synes vara ägnat att läggas till grund för upprättande av slutgiltiga ritningar. Civila byggnadsutredningen, som funnit sig kunna i huvudsak godkänna förslaget, har emellertid framställt vissa erinringar, vilka från min sida föranleda följande uttalanden. Den föreslagna demonstrationssalen, som byggnadsutredningen ansett böra uteslutas, finner jag vara

av sådan betydelse, att den bör komma till stånd. Rumshöjden inom verkstadslokalerna synes kunna sänkas något, men i övrigt torde verkstadslokalernas storlek icke böra begränsas. I stället bör övervägas, huruvida lokalerna lämpligen kunna utnyttjas jämväl för annan institutions räkning. Jag förutsätter, att de av byggnadsutredningen i övrigt framställda erinringarna göras till föremål för noggrant övervägande vid uppgörande av det slutliga förslaget. Vad byggnadsutredningen anfört beträffande önskvärdheten av en centralisering av värmeanläggningen för nu ifrågavarande nybyggnad och övriga i närheten planerade institutionsbyggnader synes mig värt allt beaktande, och jag förutsätter, att byggnadsstyrelsen ägnar uppmärksamhet åt denna fråga.

Kostnaderna för byggnadsföretagets utförande ha såsom förut nämnts beräknats till 1 560 000 kronor, varav 30 000 kronor för vaktmästarbostaden. Kostnaderna för sistnämnda ändamål torde såsom byggnadsutredningen föreslagit böra begränsas till 25 000 kronor. I övrigt har jag icke funnit anledning till erinran mot kostnadsberäkningen. Medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål torde lämpligen böra fördelas på två budgetår. Jag förordar, att för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 800 000 kronor. Enligt vad byggnadsstyrelsen upplyst återstår av tidigare för ifrågavarande ändamål anvisade anslag ett belopp av 32 000 kronor, vilket belopp icke tillförts riksgäldsfonden. Jag förutsätter, att jämväl detta belopp må tagas i anspråk under nästa budgetår för byggnadsföretagets utförande.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av nybyggnad för fysiska institutionen vid universitetet i Lund* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 800 000.

3. Inredningsarbeten för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset. Under punkten 83 i bilagan åttonde huvudtiteln till årets statsverksproposition har anslag äskats till utrustning av vissa lokaler för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset. Dessa utgöras av vissa nu oinredda reservutrymmen, belägna i sjukhusets huvudkomplex invid nämnda avdelnings nuvarande lokaler. *Direktionen för sjukhuset* har jämväl hemställt om anvisande av ett anslag av 60 500 kronor till de för iordningställande av dessa reservutrymmen erforderliga inredningsarbetena. Beträffande behovet härav torde få hänvisas till vad därom anförts i samband med äskandet av nämnda utrustningsanslag.

Byggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot förslaget.

De angivna byggnadsarbetena synas mig böra komma till utförande. Kostnadsberäkningen giver mig icke anledning till erinran. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departementets
chefen*

att till *Inredningsarbeten för röntgendiagnostiska avdelningen vid karolinska sjukhuset* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 60 500.

4. Om- och tillbyggnad av huvudpolikliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Till verkställande av om- och tillbyggnad av huvudpolikliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen den 18 februari 1944 framlagt förslag har riksdagen på beredskapsstat II för innevarande budgetår uppfört ett anslag av 132 500 kronor. Förslaget avser bland annat utvidgning av huvudpolikliniken, varigenom förbättrade lokaler skulle vinnas särskilt för barnpolikliniken och den därmed förenade barnavårdscentralen. Beträffande utredningen i ärendet torde få hänvisas till propositionen 1944: 281, s. 577 ff.

Efter framställning av *det större akademiska konsistoriet i Uppsala* har *kanslern för rikets universitet*, under framhållande av det trängande behovet av en utvidgning av huvudpoliklinikens lokaler, nu hemställt, att medel måtte anvisas och medgivande lämnas till byggnadsföretagets igångsättande.

*Departements-
chefen.*

Behovet av utvidgade lokaler för huvudpolikliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala betecknades av min företrädare i ämbetet i propositionen 1944: 281 såsom mycket framträdande. I ärendet har ånyo framhållits det stora behovet av ifrågavarande byggnadsarbeten. Då förutsättningar torde saknas för byggnadsföretagets igångsättande såsom beredskapsarbete under innevarande budgetår, förordar jag, att anslag för ändamålet anvisas på riksdagen för budgetåret 1945/46. Kostnaderna för byggnadsföretaget ha i början av år 1944 beräknats till 281 000 kronor, varav ett belopp av 16 000 kronor avser möbler och annan inredning. Det har förutsatts, att landstinget skulle bidra med hälften och statsverket med den andra hälften av kostnaderna i överensstämmelse med vad som brukats vid uppförande av byggnader vid sjukhuset (jfr propositionen 1943: 275, s. 14 ff.). För nästa budgetår torde anslag böra anvisas för utförande av de planerade byggnadsarbetena med hälften av de härför beräknade kostnaderna eller med 132 500 kronor. Anslaget torde böra utgå under förutsättning att landstinget anslår motsvarande belopp för ifrågavarande ändamål. Med åskande av medel till möbler och annan utrustning torde böra anstå tills vidare.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och tillbyggnad av huvudpolikliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 132 500.

5. Om- och nybyggnadsarbeten för öronkliniken och kirurgiska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala. Sjukhusets klinik för öron-, näs- och halssjukdomar har sedan år 1926 varit inrymd i den kirurgiska paviljongen.

Medicinska fakulteten vid Uppsala universitet har gjort framställning om ett statsanslag av 1 182 500 kronor för uppförande av en särskild byggnad för öron-, näs- och halskliniken samt för ombyggnad av klinikens nuvarande

lokaler för tillgodoseende av kirurgiska klinikens behov. Ett lika stort anslag har förutsatts skola anvisas av Uppsala läns landsting. Av fakultetens framställning inhämtas bland annat följande rörande öronklinikens behov av bättre lokaler.

Öronkliniken överflyttades år 1926 från provisoriska lokaler i Slottskällan till kirurgiska paviljongen å akademiska sjukhuset. Redan snart visade det sig, att även de nya utrymmena voro otillfredsställande. För att avhjälpa de största svårigheterna utfördes vissa ändringar, varigenom klinikplatsernas antal ökades till 73 från och med 1939.

Genom sistnämnda utökning av lokalerna men också genom att en del av undervisningen på grund av för trånga och otidsenliga utrymmen måst förläggas till kirurgiska föreläsningssalen, har öronkliniken sedan 1939 haft sina lokaler spridda i 5 våningsplan i kirurgiska paviljongen. För undervisningen och det vetenskapliga arbetet har denna splittring av lokalerna varit en olägenhet, men de största svårigheterna ha uppstått genom att lokalerna i övrigt — ej minst de polikliniska — blivit ej blott alldeles för trånga, utan även ohygieniska och olämpliga, allteftersom arbetet ökats och undervisningen utvidgats.

År 1926 uppgick antalet nya patienter å polikliniken till 1 404, medan motsvarande siffra för år 1943 var 6 550. Totala antalet besök (nya patienter och återbesök), som år 1931 utgjorde 12 573, hade år 1943 stigit till 18 336. Denna ökning har fortsatt även under år 1944.

Det kliniska materialet bestod år 1926 av 705 patienter och år 1943 av 1 545. Denna sistnämnda siffra, liksom beläggnings- och operationssiffrorna, skulle från och med år 1939 otvivelaktigt varit högre, om ej vissa avdelningar tidvis måst helt stängas eller endast delvis fått beläggas beroende på personalbrist, epidemiska sjukdomsfall, städning eller enligt direktiv av styresmannen för sjukhuset med anledning av nuvarande orostider.

Under vissa perioder har ett stort antal fall, där patientens tillstånd motiverat intagning, ej kunnat mottagas på grund av platsbrist. Antalet dylika patienter utgjordes den $\frac{1}{1}$ —den $\frac{30}{6}$ 1944 av 735, i vilken siffra dock ej medtagits fall, intagna å andra avdelningar på sjukhuset för åkommor som fordrat undersökning eller behandling å öronavdelningen. Den $\frac{26}{4}$ 1944, då inneliggande voro 82, voro ytterligare 16 i behov av sjukhusvård. Härav framgår, att *minst 98 platser* hade varit önskvärda vid detta tillfälle.

Det stegrade arbetet på öronkliniken sammanhänger till en del också med det stora och ökande antalet remisser från andra sjukhusavdelningar. Säkertligen komma de tidsödande remisserna att avsevärt öka i antal i samband med att en gengasklinik upprättas vid akademiska sjukhuset och en flygflottilj jämte landets enda flygkadettskola förlagts till Uppsala.

Undervisningen har under senare år intensifierats bl. a. genom assistent-tjänstgöring och föreläsningar under minst 30 timmar i poliklinisk och klinisk undersöknings- och operationsteknik för varje kurs, vilket allt stött på stora svårigheter att organisera i de trånga och för ändamålet i högsta grad olämpliga lokalerna.

Lokaler för uteslutande vetenskapligt bruk ha saknats. Denna omständighet har ej sällan varit hindrande för många kliniska och experimentella undersökningar.

Av denna redogörelse torde framgå, att öronkliniken är i trängande behov av förbättring och utvidgning av sina lokaler för att kunna motsvara de fordringar, som måste ställas på en god vård av öron-, näs- och halssjuka och på en modern öron-, näs- och halsklinik i den medicinska undervisningens och vetenskapens tjänst.

Fakulteten har undersökt möjligheterna att bereda öronkliniken ökade och förbättrade lokaler genom om- och tillbyggnad av kirurgiska paviljongen. Därvid har fakulteten på anförda skäl kommit till det resultatet, att genom en om- och tillbyggnad icke skulle kunna åstadkommas tillräckliga eller fullt ändamålsenliga lokaler för öronkliniken. Kostnaderna för om- och tillbyggnad enligt upprättat förslag skulle dessutom bli jämförelsevis höga eller 1 930 000 kronor. Fakulteten har även framhållit, att för kirurgiska klinikens del endast nybyggnadsförslaget kunde godtagas enligt vad föreståndaren för kliniken uttalat. Av dennes yttrande inhämtas bland annat:

Kirurgiska kliniken har icke genomgått någon väsentlig förändring, sedan den togs i bruk år 1924. Det är huvudsakligen tre önskemål om förbättringar, som behöva tillgodoses. För det första behöves en särskild avdelning för thoraxkirurgi (»revbensoperationer» m. fl.) Antalet dylika operationer stiger för varje år. Större delen av klientelet utgöres av lungtuberkulosfall, vilka alla äro i hög grad smittofarliga, varför det innebär stora risker för att vårda dem på vanliga sjukavdelningar. För det andra böra operationsavdelningarna, vilka nu äro belägna i två våningsplan, förläggas i samma våningsplan och bilda en enhetlig operationsavdelning. Den nuvarande anordningen nödvändiggör dubbla uppsättningar av instrument och apparatur samt fordrar mer personal. För det tredje erfordras utökning av det för de tjänstgörande medicine kandidaterna avsedda utrymmet, så att de bättre kunna tillgodogöra sig undervisningen och studietiden. De studerande äro tvungna att vara till hands omedelbart, när olycksfall o. d. inkomma, och måste ofta vänta mellan föreläsningar, operationer och ronder. Mellantiderna böra kunna utnyttjas för studier m. m.

Ombyggnadsförslaget innebär visserligen en del förbättringar men i andra avseenden så stora olägenheter och även direkta försämringar, att för kirurgiska klinikens del endast nybyggnadsförslaget kan tillstyrkas.

Beträffande nybyggnadsprojektet har fakulteten anförut huvudsakligen följande.

Öronkliniken skulle vid nybyggnad förläggas till ett område strax väster om de planerade ortopedisk-reumatiska klinikerna, medan klinikens nuvarande lokaler skulle frigöras för kirurgiklinikens behov. Öronkliniken skulle därvid inrymmas i ett självständigt byggnadskomplex samt genom kulvert förbindas med andra avdelningar vid akademiska sjukhuset. I denna byggnad kunna alla önskemål beträffande polikliniska, kliniska, vetenskapliga och undervisningslokaler uppfyllas. Vad det kliniska platsantalet beträffar kommer detta att ökas med minst 25 sängar eller med drygt $\frac{1}{3}$ av det forna, varigenom öronkliniken skulle komma upp i minst 98 platser. Alla de olägenheter, som vidlåda lokaliteterna i förslaget till om- och tillbyggnad med hänsyn tagen till det speciellt infektiösa klientelet, bortfalla vid nybyggnad. En mycket lycklig lösning av hithörande viktiga problem kan därigenom erhållas. Såsom exempel på detta bör framhållas, att förutom tillräckligt många isoleringsrum å de kliniska avdelningarna en särskild karantänsavdelning på 10 platser inredes. Denna är i högsta grad av behovet påkallad. En dylik avdelning är även av den anledningen önskvärd, att vissa i epidemilagen ej upptagna epidemiska sjukdomar med oto-laryngologiska komplikationer ofta ej kunna mottagas vare sig på epidemisjukhuset eller på sjukhusets egen isoleringsavdelning. — En ej obetydlig fördel är vidare, att inga nya svårigheter komma att uppstå med öronvårdens bedrivande under byggnadsperioden.

Kostnaderna för en nybyggnad bli relativt endast obetydligt större än för en ombyggnad. Enligt vederbörande arkitektkontors beräkning kommer nämligen nybyggnadsprojektet att belöpa sig till 2 185 000 kronor. I denna summa ingå liksom i ombyggnadsförslaget även kostnaderna för kirurgklinikens omändring men ej för öronklinikens karantänsavdelning, 120 000 kronor, eftersom en dylik ej får plats i ombyggnadsförslaget. Likaså är ej inräknad en utgift av 60 000 kronor för bättre förbindelser mellan de olika våningarna i kirurgiska paviljongen genom hissanordningar. Dessa äro gamla önskemål för bägge klinkerna oberoende av de nu föreslagna utvidgningarna.

En nybyggnad av öronkliniken innebär en i alla avseenden tillfredsställande lösning ej blott för öronklinikens del utan även för kirurgklinikens, som därigenom får ändamålsenliga och utökade utrymmen i kirurgiska paviljongen. Särskilt vill fakulteten understryka den för båda klinikerna synnerligen viktiga faktorn av möjligheten till utveckling, om framdeles behov av ytterligare tillbyggnad skulle uppkomma. För genomförandet av den avsedda nybyggnaden för öronkliniken och ombyggnaden av den kirurgiska kliniken åtgår enligt gjorda kostnadsberäkningar en summa av $(2\,185\,000 + 120\,000 + 60\,000 =)$ 2 365 000 kronor, däri kostnader för inventarier ej ingå. I överensstämmelse med vad som förut brukat ske vid liknande byggnadsarbeten vid akademiska sjukhuset förutsättes även nu, att anslaget utgår med lika delar från stat och landsting.

Medicinska fakulteten hemställer därför om ett statsanslag av 1 182 500 kronor till en nybyggnad för öron-, näs- och halskliniken och till en ombyggnad av klinikens nuvarande lokaler för tillgodoseende av kirurgklinikens behov, i huvudsak enligt planritningar, som Gustaf Birch-Lindgrens arkitektkontor uppgjort.

Enligt en vid fakultetens framställning fogad, den 15 september 1944 dagtecknad kostnadsberäkning belöpa av förutnämnda belopp av 2 185 000 kronor på nybyggnaden för öronkliniken 1 776 000 kronor och på den i sammanhang härmed önskvärda ombyggnaden av kirurgiska paviljongen 409 000 kronor. Härtill skulle som nämnts komma 120 000 kronor för en karantänsavdelning och 60 000 kronor för en ny hiss i kirurgiska paviljongen. Beträffande sistnämnda fråga inhämtas följande.

Kirurgiska paviljongen innehåller nu två sänghissar, av vilka dock endast den ena går ned till bottenvåningens plan och där står i förbindelse med sjukhusets centrala trafiksystem. Praktiska olägenheter av denna enda hissförbindelse med trafiksystemet ha redan tidigare påkallat behovet av ytterligare en sådan hissförbindelse. Ehuru behovet av denna extra hiss sålunda framkommit av andra skäl än de ifrågasatta lokalförändringarna, har kostnaden för hissens anordnande inräknats i de till 1 930 000 kronor beräknade kostnaderna för om- och tillbyggnadsalternativet, då enbart ökningen av de i samma paviljong inrymda båda klinikerna måste anses kräva ytterligare en hiss.

Det större akademiska konsistoriet och kanslern för rikets universitet ha hemställt om bifall till fakultetens framställning.

Byggnadsstyrelsen har icke haft något att erinra mot byggnadsförslaget eller kostnadsberäkningarna.

Kliniken för öron-, näs- och halssjukdomar samt kirurgiska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala äro nu inrymda i den s. k. kirurgiska pa-
Departementa-
chefen.

viljongen. Av den lämnade redogörelsen torde ha framgått, att öronkliniken är i stort behov av ökade utrymmen. Förutom de allmänna olägenheter, som för trånga lokaler innebära, har utrymmesknappheten medfört otillräckliga isoleringsmöjligheter, varigenom smittoriskerna ökats. Särskilt kännbar har trångboddheten blivit på polikliniken, då tillströmningen till denna nu är flera gånger större än när öronkliniken år 1926 överflyttades till kirurgiska paviljongen. Men även klinikens nuvarande platsantal, 73, synes alltför knappt. För den under senare år utökade undervisningen på öronkliniken innebär den nuvarande splittringen av öronklinikens lokaler till fem våningsplan stora olägenheter, och för vetenskaplig verksamhet utgör utrymmesbristen ett svårt hinder. Även för den kirurgiska kliniken föreligger behov av ökade lokaler. I synnerhet har framhållits behovet av en särskild vårdavdelning för patienter med öppen lungtuberkulos och av en utökning av det för de tjänstgörande medicine kandidaterna avsedda utrymmet. Den nuvarande förläggningen av operationsavdelningen till två våningsplan har därjämte vållat mycket stora olägenheter.

Två alternativ till byggnadsfrågornas lösning ha övervägts. Enligt det ena alternativet skulle kirurgiska paviljongen om- och tillbyggas. Kostnaderna härför ha beräknats till 1 930 000 kronor. Enligt det andra alternativet skulle nybyggnad uppföras för öronkliniken och vissa ändringsarbeten vidtagas inom den kirurgiska paviljongen. Kostnaderna för den nya klinikbyggnaden ha beräknats till 1 896 000 kronor och för ändringsarbetena inom den nuvarande byggnaden till 469 000 kronor. De totala kostnaderna för nybyggnadsalternativet uppgå sålunda till 2 365 000 kronor. Härav belöpa 60 000 kronor på installationen av ytterligare en hiss och vissa i samband därmed stående byggnadsarbeten inom den kirurgiska paviljongen samt 120 000 kronor på en karantänsavdelning om 10 platser inom öronkliniken, avsedd för patienter med tuberkulos och andra speciella infektioner. En ny hissförbindelse i den nuvarande byggnaden är ett gammalt önskemål. Även om nybyggnad uppföres för öronkliniken, synas starka skäl tala för att en ny hissförbindelse anordnas i samband med övriga ändringsarbeten inom kirurgiska paviljongen. Ombyggnadsalternativet medger icke, att en särskild karantänsavdelning anordnas. Behovet av en sådan avdelning har starkt understrukits från medicinska fakultetens sida.

Med hänsyn till de påtagliga fördelar, som nybyggnadsalternativet innebär, anser jag mig, trots de härmed förenade merkostnaderna, böra ansluta mig till myndigheternas förslag och förordar alltså detta alternativ. I samband med eljest erforderliga ändringsarbeten inom kirurgiska paviljongen torde den föreslagna nya hissförbindelsen böra komma till utförande. Mot de föreliggande kostnadsberäkningarna och ritningarna har jag icke funnit anledning till erinran. Av den beräknade totalkostnaden, 2 365 000 kronor, bör i överensstämmelse med vad som brukats vid uppförande av byggnader för akademiska sjukhuset den ena hälften bestridas av Uppsala läns landsting och den andra hälften av statsmedel. Det erforderliga statsanslaget uppgår alltså till 1 182 500 kronor. Jag förordar, att hela detta belopp anvisas

för nästa budgetår. Anslaget bör utgå under förutsättning att landstinget för ändamålet anslår ett lika stort belopp.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Om- och nybyggnadsarbeten för öronkliniken och kirurgiska kliniken vid akademiska sjukhuset i Uppsala* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 1 182 500.

6. Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm. Den 12 augusti 1944 tillsatte Kungl. Maj:t en särskild kommitté för fortsatt beredning av byggnadsfrågor vid tekniska högskolan i Stockholm. Därvid föreskrev Kungl. Maj:t bland annat, att kommitténs uppgift i första hand skulle vara att — med utgångspunkt från det antal studerande, den fördelning av studerande på högskolans avdelningar och den ökning av antalet lärarbefattningar, som föreslagits av 1940 års sakkunniga för den högre tekniska undervisningen i ett den 9 oktober 1943 avgivet betänkande i ämnet (SOU 1943: 34) — verkställa en överarbetning av det byggnadsprogram, som framlagts i bihang 2 (SOU 1943: 37) till nämnda betänkande, med beaktande av vad vid remissbehandlingen av de sakkunnigas förslag anförts av beskaffenhet att påverka byggnadsprogrammets utformning, ävensom att det skulle åligga kommittén att ställa sig till efterrättelse de direktiv för uppdragets fullgörande, som av chefen för ecklesiastikdepartementet kunde komma att meddelas.

I anslutning härtill har min företrädare i ämbetet den 2 december 1944 meddelat vissa direktiv för det fortsatta bedrivandet av kommitténs arbete. Enligt dessa ankommer det bland annat å kommittén att vid byggnadsplanernas utformning utgå ifrån ett lokalbehov, beräknat alternativt — under förutsättning av att avdelningen för lantmäteri kommer att bibehållas vid högskolan — dels i enlighet med förenämnda sakkunnigas förslag för ett antal nya ordinarie elever av 450, och dels för ett antal nya ordinarie elever av 350 årligen.

Vidare har kommittén vid bedömande av lokalbehovet att uppmärksamma möjligheterna till dubbling i lämplig utsträckning av kurser och övningar.

Såvitt gäller den närmare planläggningen av de olika byggnaderna skall kommittén enligt direktiven bedriva sitt arbete med sikte på önskvärdheten av att byggnadsprogrammet i första hand kan genomföras, i vad det avser byggnader å området å norra Djurgården dels för de båda lägre årskurserna av samtliga avdelningar med undantag för avdelningen för lantmäteri, dels för olika institutioner inom avdelningen för elektroteknik.

Kostnaderna för kommitténs arbete skola jämlikt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut tills vidare bestridas från åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

I skrivelse den 20 november 1944 har *kommittén för fortsatt beredning av*

byggnadsfrågor vid tekniska högskolan i Stockholm hemställt om ett anslag av 150 000 kronor till kostnaderna för kommitténs verksamhet under budgetåret 1945/46.

*Departements-
chefen.*

Till bestridande av kostnaderna för den ifrågavarande byggnadskommitténs verksamhet, vilka nu utgå från åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga, torde för nästa budgetår böra anvisas ett särskilt investeringsanslag; anslaget kommer att disponeras för sådana ritningskostnader m. m., som normalt böra påföras byggnadskostnaderna. Mot kommitténs beräkningar av medelsbehovet har jag ingen erinran. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utbyggnad av tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investerings-
anslag av kronor 150 000.

7. Uppförande av förrådsbyggnad för institutionen för vattenbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm. *Styrelsen för tekniska högskolan i Stockholm* har med tillstyrkande överlämnat en av *lärarkollegiet* gjord framställning om anvisande av 8 500 kronor för uppförande av en förrådsbyggnad för institutionen för vattenbyggnad. Lärarkollegiet har anfört, att förrådsbyggnaden vore praktiskt taget ofrånkomlig. Lärarkollegiet har i övrigt hänvisat till ett av professorn i vattenbyggnad avgivet yttrande, varav inhämtas:

En del institutionen tillhörig materiel, såsom rördelar, järnbalkar, trävirke och ett värdefullt lager av teakträ (för modeller), kan icke hysas inom laboratoriets lokaler på grund av platsbrist. Dessa materialer ha tidigare förvarats i ett ytterst provisoriskt hopsnickrat skjul, som numera är rivet. Materialierna äro dels upplagda i det fria, dels instuvade på olika platser. För att de icke skola förfaras erfordras en förrådsbyggnad, som lämpligen kan förläggas vid berget norr om laboratoriet.

*Departements-
chefen.*

Den föreslagna förrådsbyggnaden synes ofrånkomlig. Mot de beräknade kostnaderna har jag icke funnit anledning till erinran. Jag biträder därför framställningen om anvisande av ett anslag av 8 500 kronor för ändamålet. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Uppförande av förrådsbyggnad för institutionen för vattenbyggnad vid tekniska högskolan i Stockholm* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 8 500.

8. Byggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Haparanda. Småskoleseminariet i Haparanda har sedan länge ansetts vara i stort behov av förbättrade lokaler. Olika byggnadsförslag ha under de senare åren varit föremål för statsmakternas prövning utan att någon lösning av frågan hittills

vunnits. Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juni 1943 har byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen verkställt fortsatt utredning rörande seminariets byggnadsfråga. Enligt av byggnadsstyrelsen nu framlagt förslag, som godkänts av skolöverstyrelsen, skall den nuvarande läroverksbyggnaden ombyggas för seminariets räkning, nybyggnad uppföras för gymnastik, skolkök och slöjdavdelning samt den nuvarande seminariebyggnaden tagas i anspråk för seminariets övningsskola. Kostnaderna för det sålunda föreslagna byggnadsföretaget ha beräknats till 430 000 kronor. Förslag i ämnet torde böra föreläggas innevarande års riksdag. I avvaktan på slutförandet av ärendets beredning torde anslag för ändamålet böra i rikstatsförslaget uppföras med ett preliminärt beräknat belopp av 430 000 kronor.

Jag torde i detta sammanhang få anmäla, att jag har för avsikt att senare för riksdagen framlägga förslag beträffande vissa byggnadsarbeten vid småskoleseminarierna i Skara, Strängnäs och Växjö, vilka bli erforderliga vid bifall till den av mig förut denna dag förordade utvidgningen av den nuvarande småskoleseminarieorganisationen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på den proposition i ämnet, som må varda riksdagen förelagd, till *Byggnadsarbeten vid småskoleseminariet i Haparanda* beräkna för budgetåret 1945/46 ett investeringsanslag av kronor 430 000.

9. Nybyggnader för nomadskolorna. Till Nomadskolor: Om- och nybyggnadsarbeten anvisades för budgetåret 1939/40 på driftbudgeten under åttonde huvudtiteln ett reservationsanslag av 400 000 kronor (jfr propositionen 1939 L: 102). Med hänsyn till rådande förhållanden förordnade Kungl. Maj:t genom beslut den 26 januari 1940, att förevarande byggnadsföretag icke finge påbörjas, förrän Kungl. Maj:t lämnat tillstånd, samt att, intill dess tillstånd lämnats, anslaget icke finge utan Kungl. Maj:ts medgivande användas till andra ändamål än bestridande av kostnader för utredningsarbete m. m. (jfr bilaga 6 till propositionen nr 79 till 1939 års urtima riksdag samt riksdagens skrivelse nr 97).

1940 års lagtima riksdag förklarade (skrivelse nr 395) i anslutning till vissa i propositionen nr 285 gjorda uttalanden, att det icke vore tänkbart att under rådande förhållanden genomföra byggnadsplanerna i annan mån än att de nybyggnader, som befunnos oundgängligen erforderliga, skulle få komma till utförande, för så vitt omständigheterna möjliggjorde medelsanvisning. Behovet av nya lokaler hade emellertid blivit alltmera trängande. Riksdagen biföll därför ett i propositionen framlagt förslag om byggnadsarbetenas igångsättande medelst anlitande av förutnämnda anslag av 400 000 kronor. Med dessa medel skulle det bli möjligt att bestrida utgifterna för åtminstone ett av byggnadsföretagen, förutom utredningskostnaderna. En

utförlig redogörelse för denna byggnadsfråga har lämnats i oförmälda proposition, till vilken jag tillåter mig hänvisa.

Under erinran om de genom oförmälda beslut den 26 januari 1940 meddelade bestämmelserna förordnade Kungl. Maj:t den 16 augusti 1940, att nomadskolbyggnader skulle uppföras i Tärna kyrkby (Västerbottens län) samt i Karesuando, Lannavaara, Jukkasjärvi, Gällivare och Jokkmokk (Norrbottnens län). Beträffande nomadskolorna i Jämtlands nomadskoldistrikt förordnades, att byggnader för sådana skolor skulle uppföras i Jämsmässholmen (Jämtland) och Storvallen (Härjedalen). Byggnadsföretagen fingo emellertid påbörjas först efter Kungl. Maj:ts tillstånd.

Ifrågavarande anslag av 400 000 kronor användes huvudsakligen till påbörjande av skolbyggnader i Jukkasjärvi i Norrbottens län och för inköp av tomtmark för länets övriga nomadskolor.

Till förevarande ändamål anvisade vidare 1941 års riksdag för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 300 000 kronor, vilket disponerades för fullbordande av nomadskolanläggningen i Jukkasjärvi samt för påbörjande av nomadskolanläggningen i Gällivare. 1942 års riksdag beviljade ett reservationsanslag av 500 000 kronor, som användes till utförande av skolanläggningen i Jämsmässholmen, fullbordande av nomadskolanläggningen i Gällivare och påbörjande av nomadskolanläggningen i Jokkmokk. Vidare anvisade 1943 års riksdag ett reservationsanslag av 600 000 kronor, vilket disponerades till fullbordande av påbörjade anläggningar och till igångsättande av skolbyggena i Lannavaara och Tärna. Slutligen har 1944 års riksdag till Nybyggnader för nomadskolorna anvisat ett kapitalinvesteringsanslag av 750 000 kronor, avsett för fullbordande av påbörjade anläggningar samt för påbörjande av de återstående tre byggnadsföretagen, nämligen i Karesuando, Arjeplog och Storvallen. Anläggningen i Arjeplog, som ingick i det för 1939 års lagtima riksdag framlagda programmet, hade i förutnämnda proposition till 1940 års riksdag förklarats icke vara lika angelägen som de andra och därför icke medtagits i byggnadsplanen men har enligt 1944 års riksdags beslut återigen hänförs till de aktuella byggnadsfrågorna.

I anslutning till framställningar av *nomadskolbyggnadskommittéerna* har *skolöverstyrelsen* hemställt, att för nästa budgetår måtte till färdigställande av de återstående byggnadsföretagen anvisas ett investeringsanslag av 410 000 kronor.

Departements-
chefen.

De ännu ej fullbordade nomadskolanläggningar, som ingå i det av 1940 och 1944 års riksdagar beslutade nybyggnadsprogrammet, torde komma att färdigställas under nästa budgetår. För Västerbottens läns vidkommande har slutanslag till byggnads- och kommittékostnadernas bestridande redan beviljats. Vad angår Jämtlands och Norrbottens län ha de erforderliga slutanslagen beräknats till respektive 53 500 och 353 500 kronor eller sammanlagt i avrundat tal 410 000 kronor. Jag har intet att erinra mot denna uppskattning av medelsbehovet och tillstyrker således, att ett investeringsanslag av 410 000 kronor anvisas för nästa budgetår.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Nybyggnader för nomadskolorna* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av .. kronor 410 000.

Statens utlåningsfonder.

10. Statens lånefond för universitetsstudier. För att urvalet till de levnadsbanor, som förutsätta akademiska studier, skulle i någon mån bli mindre beroende av studenternas ekonomiska förutsättningar, beslöt 1939 års lagtima riksdag utöka möjligheterna för studerande vid universiteten och karo-linska mediko-kirurgiska institutet att erhålla räntefria studielån genom inrättandet av en särskild lånefond för universitetsstudier. Enligt beslut av 1944 års riksdag har möjlighet beretts även för studerande vid de enskilda högskolorna i Stockholm och Göteborg att erhålla dylika studielån. Enligt ett av Kungl. Maj:t den 15 juni 1939 fastställt reglemente (nr 290) för utdelning av räntefria lån för universitetsstudier skola lånen fördelas av särskilda statsstipendienämnder samt utbetalning m. m. av lånen handhavas av generalpoststyrelsen. Kostnaderna för nämndernas verksamhet liksom ersättning till postverket för dess bestyr med nämnda studielån bestridas från anslag under åttonde huvudtiteln.

Såsom kapitalinvestering i fonden ha anvisats följande reservationsanslag:

Budgetår	Nya lån kronor	Fortsatta lån kronor	Summa anslag kronor
1939/40.....	¹ 140 000	—	¹ 140 000
1940/41.....	70 000	70 000	140 000
1941/42.....	70 000	140 000	210 000
1942/43.....	70 000	210 000	280 000
1943/44.....	70 000	280 000	350 000
1944/45.....	100 000	350 000	450 000

Innevarande läsår är det femte, varunder de särskilda universitetsstudielånen utgå. På grund av studietidens längd torde någon nämnvärd amortering icke ännu vara att förvänta. Enligt vad jag inhämtat, kunna amorteringarna under innevarande budgetår beräknas uppgå till högst 3 000 kronor, varjämte till fonden — sannolikt som en följd av militära inkallelser — återlevererats icke uttagna lån till ett belopp av cirka 12 000 kronor. Sistnämnda belopp torde böra få utdelas ånyo. Jag har icke ansett mig böra taga hänsyn härtill vid anslagsberäkningen för nästa budgetår. I anslutning till vad jag sålunda anfört föreslår jag, att för budgetåret 1945/46 till fortsatta lån beräknas 450 000 kronor och till nya lån avses oförändrat

¹ Av besparingsskäl togs härav endast ett belopp av 70 000 kronor i anspråk.

belopp, 100 000 kronor. Anslaget, vilket skall fördelas våren 1946 och avser studier under läsåret 1946/47, torde således böra uppföras med 550 000 kronor. Kungl. Maj:t lär framdeles få bestämma fördelningen av detta anslag mellan lärosätena.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens lånefond för universitetsstudier* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 550 000.

11. Allmänna studielånefonden. Sedan år 1920 finnes inrättad en särskild fond — från och med budgetåret 1942/43 benämnd allmänna studielånefonden — vilken står under förvaltning av statskontoret och varur studielånenämnden äger att årligen utdela lån för underlättande av studiemöjligheterna för begåvade lärjungar vid offentliga läroanstalter av olika slag. I samband med inrättandet år 1939 av en särskild fond för räntefria lån åt studerande vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, vilka studerande sedan dess ej längre beviljas lån ur den allmänna studielånefonden, vidtogs den ändringen, att lån ur sistnämnda fond icke såsom förut tilldelas blott obemedlade utan även kunna utdelas till mindre bemedlade lärjungar. Från och med budgetåret 1941/42 ha de allmänna stipendierna för elever vid folk- och småskoleseminarierna ersatts med studielån ur allmänna studielånefonden. Studielån till studerande vid Stockholms och Göteborgs högskolor utgå från och med innevarande budgetår icke längre ur allmänna studielånefonden utan ur lånefonden för universitetsstudier.

Till kapitalinvestering har riksdagen för varje budgetår utom det innevarande beviljat anslag. Sålunda beviljades för budgetåret 1942/43 160 000 kronor, varav 100 000 kronor skulle användas till studielån åt elever vid folk- och småskoleseminarierna. För budgetåret 1943/44 utgjorde investeringsanslaget 85 000 kronor, vilket belopp var avsett endast för sistnämnda lån, medan någon ny kapitalinvestering icke ansågs erforderlig för övriga lån. Med hänsyn till att ett belopp av cirka 450 000 kronor beräknats stå till förfogande för utdelning av lån våren 1944, har någon kapitalinvestering icke gjorts för innevarande budgetår.

Fondens kapitaltillgångar uppgingo den 1 juli 1944 till cirka 3 962 000 kronor. Härtill kommer en icke i anspråk tagen reservation om 293 000 kronor, som den 1 juli 1944 ännu icke tillförts fonden.

Kostnaderna för den nämnd, som jämlikt reglementet handlägger låneärendena, bestridas från ett av riksdagen under åttonde huvudtiteln anvisat anslag. Till ersättning åt postverket för dess bestyr med studielånen är därjämte i riksstaten uppfört ett särskilt anslag.

Antalet sökta och beviljade lån samt de beviljade lånens sammanlagda belopp åren 1934—1944 ävensom summan av de för varje år disponibla

medlen, inberäknat studielånen till elever vid folk- och småskoleseminarier, framgå av följande tabell:

Utdel- nings- år	Fortsatta lån			Nya lån			Summa lån			Dispo- nibla medel ca kronor
	antalet		bevil- jade lån kronor	antalet		bevil- jade lån kronor	antalet		bevil- jade lån kronor	
	sökta	bevil- jade		sökta	bevil- jade		sökta	bevil- jade		
1934	228	211	200 000	1 065	126	125 400	1 293	337	325 400	327 203
1935	229	204	204 375	1 045	117	115 500	1 274	321	319 875	327 666
1936	214	204	201 400	1 046	149	149 250	1 260	353	350 650	350 672
1937	239	234	238 300	1 112	143	153 600	1 351	377	391 900	391 936
1938	270	267	286 025	1 104	129	135 900	1 374	396	421 925	420 774
1939	283	275	299 650	1 156	130	136 900	1 439	405	436 550	435 384
1940	262	177	163 700	864	64	56 300	1 126	241	220 000	221 000
1941	187	146	151 400	1 021	277	266 150	1 208	423	417 550	420 000
1942	270	260	266 700	946	129	125 700	1 216	389	392 400	400 000
1943	186	177	182 400	977	208	199 800	1 163	385	382 200	525 000
1944	227	218	221 300	1 130	239	227 900	1 357	457	449 200	450 000

Studielånenämnden har hemställt, att till allmänna studielånefonden måtte för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 80 000 kronor. Nämnden har anfört i huvudsak följande.

Vid 1944 års riksdag framhöll statsutskottet (utlåtandet nr 137) betydelsen av att fondens för utdelning disponibla tillgångar motsvarade det vid varje tidpunkt aktuella behovet, så att icke eljest kvalificerade sökande komme att förvägras lån på grund av brist på medel. Utskottet förutsatte, att studielånenämnden med uppmärksamhet följde utvecklingen på detta område och hos Kungl. Maj:t gjorde den framställning i ämnet, som förhållandena kunde påfordra.

De tillgängliga medlen ha väl förslagit till studielån åt förtjänta sökande för budgetåret 1944/45.

Uppgifter av generalpoststyrelsen och statskontoret i oktober 1944 utvisa följande: I kapitalamorteringar å studielån ur fonden beräknades under tiden den 1 juli—den 31 december 1944 till postsparbanken inflyta omkring 250 000 kronor. Härei inginge beloppet av icke i anspråk tagna studielån, vilka under februari 1945 komme att återlevereras till statskontoret. Hos statskontorets fondbyrå funnes för studielån disponibla medel till belopp av cirka 169 900 kronor.

För utdelning av studielån våren 1945 disponibla medel skulle alltså utgöra i runt tal 420 000 kronor eller omkring 30 000 kronor mindre än summan av de våren 1944 utdelade lånen.

För budgetåret 1945/46 synes emellertid komma att erfordras högre belopp till studielån än för innevarande budgetår. Visserligen äro numera studerande vid Stockholms och Göteborgs högskolor uteslutna från möjligheten att erhålla *nya* lån från studielånefonden. Den härav föranledda minskningen i behovet av studielån är dock ganska obetydlig. Å andra sidan måste på grund av bl. a. den föreslagna starkt ökade intagningen av elever vid folk- och småskoleseminarier förutses en betydlig stegring av antalet förtjänta lånesökande från seminarierna. Och ökning av kvalificerade lånesökande jämväl från studerande vid tandläkarinstitutet torde komma att inträda. Med hänsyn

till den rådande dyrtiden torde vidare vara erforderligt att fortsätta studielån i viss utsträckning beviljas med något högre belopp än de nuvarande. Av samma skäl torde även maximibeloppet för nytt lån böra höjas.

I vad mån dessa förhållanden komma att påverka behovet av lånemedel är givetvis svårt att på nuvarande stadium exakt bedöma. Man torde dock kunna beräkna storleken av den erforderliga ökningen till omkring 80 000 kronor, varav ungefär 20 000 kronor skulle komma på fortsatta lån.

På grund härav får studielånenämnden föreslå, att till allmänna studielånefonden för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett investeringsanslag av 80 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

För innevarande budgetår har icke något anslag till investering i allmänna studielånefonden anvisats, enär tillräckliga medel ändock beräknats bli disponibla för utdelning av lån våren 1944 till kvalificerade sökande. Studielånenämnden har uppskattat de för utdelning våren 1945 tillgängliga medlen till omkring 420 000 kronor eller till omkring 30 000 kronor mindre än summan av de våren 1944 utdelade lånen. Med hänsyn härtill och till vad studielånenämnden i övrigt anfört biträder jag nämndens förslag om anvisande för nästa budgetår av ett belopp av 80 000 kronor till kapitalinvestering i studielånefonden. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna studielånefonden* för budgetåret 1945/46
anvisa ett investeringsanslag av kronor 80 000.

Fonden för låneunderstöd.

12. Lån till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläroverutbildning för vissa ombyggnadsarbeten m. m. Beträffande stiftelsens tillkomst och ändamål m. m. har en ingående redogörelse lämnats i propositionen 1943:215, vartill här torde få hänvisas. År 1942 tillkallades sakkunniga för utredning angående stiftelsens verksamhet och ekonomi m. m. På grundval av de sakkunnigas utredning framlades i nämnda proposition förslag till åtgärder för en sanering av stiftelsens ekonomi. Sålunda föreslogs bland annat, att stiftelsen skulle erhålla ett räntefritt statens amorteringslån av 90 000 kronor för vissa ombyggnadsarbeten m. m., varav 56 000 kronor för ombyggnad av en ladugård och anordnande av ny gödselbrunn. Förslaget vann riksdagens bifall.

Stiftelsens styrelse har nu anhållit om ett tilläggsanslag av 19 000 kronor för täckande av merkostnad för ombyggnad av ladugården m. m. Styrelsen har till stöd härför anfört huvudsakligen följande.

Styrelsen vill erinra om att styrelsen i yttrande över den sakkunnigutredning, som låg till grund för propositionen 1943:215, beräknat kostnaden för ombyggnaden av ladugården till 60 000 kronor. När nu arbetena närma sig sin fullbordan, har styrelsen funnit, att den beräknade kostnaden för

arbetena beträffande ladugård och gödselbrunn komma att uppgå till åtminstone 75 000 kronor enligt följande specifikation:

enligt entreprenadkontrakt med byggmästare	kronor	52 100
ny gödselbrunn	»	4 200
silolanläggning	»	2 169
elektrisk installation	»	3 865
omläggning av golvet på höskullen	»	6 200
andel i ny körbrygga	»	1 500
eventuellt ytterligare extra arbeten, arkitekt- och kontrollant-arvoden m. m.	»	4 966

Summa kronor 75 000.

Således torde en brist av (75 000 — 56 000 =) 19 000 kronor uppstå, vilken stiftelsen icke har möjlighet att med egna medel fylla.

En av anledningarna till bristen torde vara att söka däri, att kostnaderna beräknats för knappt. Beloppet 56 000 kronor är sålunda beräknat på grundval av förkrigspriser. Vidare har under arbetets gång vissa oförutsedda kostnader uppstått. Sålunda har — tvärtemot vad tidigare antagits — visat sig, att golvet på höskullen varit så dåligt, att det till största delen måst helt omläggas. Den återstående delen har nödtorftigt reparerats och försetts med nytt slitgolv. Vidare har styrelsen i samråd med arrendatorn funnit det vara ändamålsenligt att anlägga en ny körbrygga för nedfart från höskullen, vilket i hög grad kommer att bidra till rationalisering av arbetet med skördens inbärgande. Av kostnaden härför kommer dock allenast hälften eller 1 500 kronor på stiftelsen.

Byggnadsstyrelsen har tillstyrkt framställningen. Arbetenas omfattning hade ökats i förhållande till det redan år 1939 upprättade förslaget till ombyggnadsarbeten. De tillkomna arbetena syntes ha varit erforderliga för den gamla ladugårdens iståndsättande. Kostnadsökningen finge, såvitt byggnadsstyrelsen kunde bedöma, anses skälig.

Av ett av byggnadsstyrelsen inhämtat yttrande av *vederbörande länsarkitektkontor* framgår bland annat följande.

Arbetena ha avsett en över 100-årig byggnad, vilket försvårat kostnadsberäkningarna. Dessa synas vara grundade på en år 1939 uppgjord kostnadsberäkning, sedan denna år 1942 omarbetats med hänsyn till de stegrade byggnadskostnaderna. Enligt inhämtade upplysningar upptog 1939 års skissförslag till ombyggnad färre arbeten än som angivas i de år 1943 uppgjorda entreprenadhandlingarna. Vid besiktning har även konstaterats, att arbetenas omfattning ökats jämfört med 1939 års kostnadsförslag.

Kontoret har fått den uppfattningen, att samtliga arbeten, som beröras i framställningen, äro lämpliga och torde ha varit nödvändiga för byggnadsföretagets färdigställande.

Jämlikt beslut av 1943 års riksdag har stiftelsen erhållit ett lån av 90 000 kronor, varav ett belopp av 56 000 kronor avsåg ombyggnad av en ladugård och anordnande av ny gödselbrunn. Såsom av redogörelsen i det föregående framgått ha kostnaderna för nämnda ändamål icke kunnat hållas inom den beräknade kostnadsramen. Stiftelsens styrelse har därför anhållit om ett tilläggsanslag av 19 000 kronor för bestridande av den upp-

*Departements-
chefen.*

komna merkostnaden. Då stiftelsen saknar möjlighet att av egna medel bestrida denna kostnad, förordar jag, att den erhåller ett räntefritt statens amorteringslån av 19 000 kronor. För ändamålet torde för nästa budgetår under fonden för låneunderstöd böra anvisas ett investeringsanslag av 19 000 kronor. Anslaget torde böra upptagas under rubriken Lån till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning för vissa ombyggnadsarbeten m. m. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela närmare bestämmelser angående lånevillkor, amorteringsplan m. m.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till August Abrahamsons stiftelse för slöjdläro-utbildning för vissa ombyggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av . . . kronor 19 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Olof Cederstrand.

*Bilaga 7.***Kapitalinvesteringar.****Jordbruksdepartementet.**

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp, och statsrådet Rubbestad anmäla de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46, som angå jordbruksdepartementet, statsrådet Pehrsson-Bramstorp beträffande punkterna 1—3, 5—24 och 28—35 samt statsrådet Rubbestad beträffande punkterna 4, 25—27, 36 och 37. Föredragandena yttra därvid följande.

Statens affärsverksfonder.**Domänverket.**

[1.] **Tjänstebostäder för domänverket.** I särskilda skrivelser den 4 och den 9 december 1944 har *domänstyrelsen* hemställt, att för inköp av två byggda fastigheter, avsedda att användas såsom tjänstebostäder åt jägmästaren i Vargiså revir och kronojägaren i Ansjö bevakningstrakt, måtte anvisas respektive 65 000 kronor och 24 500 kronor.

Sedermera har domänstyrelsen i skrivelse den 13 december 1944 hemställt, att för inköp av fastigheter för anordnande av bostäder åt domänverkets personal måtte uppföras ett investeringsanslag av 400 000 kronor. I sistnämnda skrivelse har domänstyrelsen anfört i huvudsak följande.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 18/1942 har jordbruksutskottet uttalat, att domänverkets kostnader för anläggningar framdeles icke böra i strid mot gällande budgetordning redovisas som driftkostnader. Med anledning härav torde berörda kostnader för framtiden böra bestridas av investeringsanslag, anvisade av riksdagen.

Särskilt under nuvarande förhållanden å hyresmarknaden är det av vikt att utan längre tidsutdräkt kunna inköpa fastigheter för anordnande av bostäder åt kronojägare m. fl. tjänstemän. Då säljare av fastighet ofta kräver ett snabbt avgörande för att köp skall kunna komma till stånd, skulle ett ekonomiskt fördelaktigt köp kunna gå om intet, därest frågan först skulle underställas riksdagens prövning. Vid sådant förhållande torde det få anses lämpligt att för ändamålet uppföres ett anslag, varifrån Kungl. Maj:t, därest behov uppstår, må kunna anvisa erforderliga medel. Detta anslag torde böra upptagas till 400 000 kronor för tiden till och med den 30 juni 1946.

Enligt vad från domänstyrelsen inhämtats avses förenämnda belopp å 400 000 kronor även för uppförande av tjänstebostäder å kronan tillhörig mark. Domänstyrelsen har sålunda planerat att å kronomark uppföra bostäder åt bland annat kronojägarna i Falträsk, Lomsjö, Stavträsk, Karlsdals, Gyllebo, Oxhults och Vallåsens bevakningstrakter. Utöver de i skrivelsen den 4 och den 9 december 1944 föreslagna fastighetsförvärven har domänstyrelsen även förordat inköp av bostäder åt jägmästaren i Medelpads revir samt en assistent i Torneå revir.

*Departements-
chefen.*

Såsom domänstyrelsen antytt torde det alltjämt bliva ofrånkomligt för styrelsen att å vissa platser, där bostäder för domänverkets befattningshavare icke annorledes kunna anskaffas, inköpa eller låta uppföra för befattningshavarna avsedda tjänstebostäder. De för inköp eller uppförande av ifrågavarande bostäder erforderliga medlen torde emellertid — med hänsyn till de principer som varit vägledande vid den av 1944 års riksdag beslutade omläggningen av kapitalbudgeten — böra anvisas å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket i form av ett särskilt investeringsanslag. Då beslut om köp av bebyggda fastigheter eller mark för uppförande av bostäder av ifrågavarande slag i många fall måste fattas utan större tidsutdräkt, kan det ofta vara förenat med stora svårigheter att underställa sådana köp riksdagens prövning. Det torde därför vara lämpligast, att de av riksdagen anvisade medlen efter Kungl. Maj:ts beslut i varje särskilt fall få disponeras för inköp eller uppförande av tjänstebostäder samt för markförvärv för dylika bostäder. Med uppförande av tjänstebostad torde böra jämsättas ersättningsarbeten, vilkas utförande icke endast i ringa mån ökar värdet av förefintlig bostad. Jag har icke någon erinran att göra mot storleken av det av domänstyrelsen för ifrågavarande ändamål äskade beloppet 400 000 kronor. Dessa investeringar, som avse domänverkets ordinarie verksamhet, böra i sin helhet amorteras och förräntas av driftmedel. Sedan riksdagen tagit ståndpunkt till anslagsfrågan, torde jag framdeles ånyo få anmäla domänstyrelsens förenämnda förslag om inköp av två fastigheter avsedda att användas som tjänstebostäder åt jägmästaren i Vargiså revir och kronojägaren i Ansjö bevakningstrakt.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Tjänstebostäder för domänverket* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 400 000.

[2.] **Inköp av viss mark vid Flaken i Blekinge län.** Genom beslut den 30 april 1937 uppdrog Kungl. Maj:t åt Lyckebyåutredningen (tillsatt jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1936) att å statens vägnar vidtaga erforderliga åtgärder för att vattenavledningsföretaget Lyckebyån mellan Bånga damm och Fursjön måtte under statens medverkan komma till stånd i huvudsaklig överensstämmelse med en av utredningen i skrivelse till chefen för jordbruksdepartementet den 23 april 1937 framlagd plan. Tillika bemyndigades utredningen att — inom ramen för vad i sistnämnda skrivelse föreslagits — för Kungl. Maj:ts och kronans räkning inköpa fast egendom i den omfattning, utredningen kunde finna erforderlig för ett ändamålsenligt genomförande av nyssnämnda vattenavledningsföretag samt den därmed sammanhängande kolonisationen.

I propositionen nr 273/1944 angående anslag till åtgärder för arbetsmarknadens reglering m. m. (s. 31—33) anmäldes en av Lyckebyåutredningen i skrivelse den 23 mars 1944 gjord framställning om anvisande av ett belopp av 90 000 kronor till förvärv av fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Flaken nr 1 (Flaken 1¹ och 1⁴) i Rödeby socken, Blekinge län, samt för inköp av levande och döda inventarier ävensom för utförande å fastigheten av byggnadsarbeten, nyodling och andra grundförbättringsarbeten, skogsvårdande återuppbyggnadsåtgärder, skogsdikning, anläggande av skogsvägar m. m. Fastigheten, som är belägen inom området för den med förenämnda vattenavledningsföretag förenade kolonisationsverksamheten, avsågs av utredningen skola i dess regi brukas som undervisnings- och demonstrationsjordbruk i första hand till ledning för de nya kolonaten samt även i vidare bemärkelse för hela bygden. Enligt vad utredningen framhöll var dess avsikt även att till fastigheten skulle förläggas en planerad och synnerligen välbehövlig yrkesskola för utbildning av jordbruksarbetare i jordbrukets alla speciella grenar. I propositionen förklarade chefen för socialdepartementet sig i sak icke ha något att erinra mot utredningens framställning men ansåg sig dock icke kunna förorda, att fastighetsköpet skulle finansieras med arbetslöshetsmedel. Frågan om anvisande av statsmedel för köpet ansågs därför böra få prövas i annat sammanhang. Riksdagen (skr. nr 442) framhöll, att förevarande fråga icke syntes tillräckligt utredd. Sålunda hade utredningen icke angivit, hur huvudmannaskapet för skolan skulle ordnas. Riksdagen delade den uttalade uppfattningen, att ifrågavarande fastighetsköp icke borde finansieras med arbetslöshetsmedel, och förutsatte, att riksdagen bereddes tillfälle att i annat sammanhang pröva ifrågavarande förslag.

Lyckebyåutredningen har i skrivelser den 9 augusti och den 16 november 1944 hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte anvisas ett belopp av 52 000 kronor. Av nämnda belopp avsåges 40 000 kronor för gäldande av köpeskillingen för Flaken 1¹ och 1⁴, 5 000 kronor för anläggande å fastigheten av betesvall om 5 hektar samt 7 000 kronor för tillsyn av fastigheten, inköp av vissa redskap, värbruk m. m. I skrivelserna har utredningen vidare förklarat sig vid senare tidpunkt skola återkomma med anhållan om statsmedel till erforderliga husbyggnads- och grundförbättringsarbeten. Rörande

den närmare avsikten med ifrågavarande fastighetsförvärv har i skrivelserna anförts följande.

Redan på ett tidigt stadium av Lyckebyåutredningens verksamhet framträdde starkt behovet av en vägledande demonstrations- och undervisningsgård på såväl jordbrukets som skogsbrukets område. Lyckebyåns reglering utföres i en synnerligen stenbunden, karg och fattig trakt. Deltagarna i företaget, som uppgå till omkring 200, hade före torrläggningens påbörjande i medeltal vardera cirka 4,7 hektar s. k. åker, bestående dels av små, oregelbundna, steniga fastmarksåkrar kringspridda här och var i skogen, dels av i allmänhet dåligt avdikade myrjordsodlingar. På grund av den starka parcelleringen av jorden är även skogsmarksinnehavet i allmänhet litet. Då förvärvsarbeten i stort sett saknats i orten, ha innehavarna av dessa i hög grad ofullständiga jordbruk tvingats ner på en synnerligen låg levnadsstandard. Skogen har huvudsakligen av kortsiktiga ekonomiska skäl förtidsavverkats. En intensiv betning av skogsmarken har lett till att skogskapitalet för närvarande endast är en ringa del av vad det borde och kunde vara. Skogsmarken har ganska hög bonitet men utnyttjas dåligt, eftersom den saknar skogsbestånd. Bristen på förvärvsarbeten och behovet av större åkerareal har i många fall lockat till nyodling av mark, som enligt nutida begrepp icke är odlingsvärd. Tidsenliga maskiner och redskap kunna av naturliga skäl icke användas. Man torde utan överdrift kunna säga, att dessa småbrukare saknat möjligheter att driva jordbruk enligt nutida begrepp. Lanthushållningens tyngdpunkt torde i dessa bygder böra läggas på animalieproduktionen, men även på detta område erfordras krafttag, eftersom det nuvarande djurmaterialet icke synes hålla måttet. Framförallt måste utfodringen förbättras. Djuren lida för närvarande i stor omfattning av skravelsjuka och andra brist-sjukdomar. Även byggnadsbeståndet är dåligt. Flertalet ekonomibyggnader är i behov av ombyggnad.

Genom Lyckebyåns reglering vinnas inemot 2 000 hektar odlingsjord av i allmänhet mycket god beskaffenhet. Två tredjedelar till tre fjärdedelar härav torde komma att användas som åker och återstoden som betesvallar. Vissa arealer äro redan uppodlade och ha med riktig brukning, gödsling och behandling i övrigt lämnat god skörd. Emellertid har man redan kunnat konstatera, att fel och misstag begås, ofta i ganska elementära ting.

Jordbrukets allmänt låga standard i orten jämte den omständigheten, att man saknar praktisk erfarenhet om hur den nyvunna jorden lämpligen bör brukas, understryker starkt behovet av vägledning och undervisning såväl i fråga om jordens uppodling som i fråga om brukning, gödsling, växtföljd, husdjursskötsel och övriga detaljer inom lanthushållningen. Sådan vägledning och undervisning torde enligt utredningens åsikt bäst kunna meddelas genom kurser, demonstrationer m. m. på en gård i orten, vilken drives så som man med ledning av vunnen erfarenhet finner lämpligast. En sådan gård bör tills vidare drivas i utredningens regi i samarbete med hushållningssällskapet, egnahemsnämnden, skogsvårdsstyrelsen m. fl.

Utredningen har för kronans räkning inköpt jord för att därav bilda nya fastigheter. Man hade tänkt sig, att någon av dessa borde göras något större än övriga och att denna större fastighet skulle utnyttjas för förut antytt ändamål. Emellertid salubjöds fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Flaken nr 1 (Flaken 1¹ och 1⁴) i Rödely socken våren 1944. Då gården med hänsyn till läge, storlek och beskaffenhet ansågs synnerligen lämplig som demonstrations- och undervisningsjordbruk samt salubjöds för skäligt pris, inköpte utredningen med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 april 1937 gården den 22 mars 1944 för 40 000 kronor.

Beträffande ifrågavarande fastighets storlek och beskaffenhet har utredningen i sina skrivelser anfört bland annat följande.

Den inköpta fastighetens totalareal uppgår till cirka 200 hektar, därav 7,5 hektar åker, cirka 25 hektar genom torrläggning nyvunnen odlingsjord samt cirka 167 hektar skogs- och hagmark.

Med ledning av underhandlingar som förts i maj 1944 har utredningen uppdragit åt Lantbruksförbundets byggnadsförening att utarbeta förslag till uppförande av ny ekonomibyggnad samt till allmän renovering av bostadshuset å fastigheten. Detta är så stort, att i detsamma kan inredas bostad såväl åt gårdens föreståndare — rättare eller dylikt — som för 2 arbetarfamiljer. Alternativt har föreslagits, att bostad skulle inredas endast åt föreståndaren samt att återstående utrymmen skulle reserveras för deltagare i de kurser av skilda slag, som kunna komma att förläggas till Flaken.

Genom arbetsmarknadskommissionens försorg har under vintern 1944 påbörjats byggande av cirka 20 kilometer vägar å anslutning till åregleringen. Under sommaren 1944 har regleringsföretaget träffat avtal om uppgrävning av återstående s. k. småkanaler. Såväl vägbyggnads- som framförallt kanalgrävningsarbetena å ifrågavarande fastighet ha av flera skäl fördröjts. Kanallerna å Flaken ha sålunda ännu ej påbörjats. Då dessa kanaler uppgrävas tidigast år 1945, kan den blivande åkerjorden därstädes i huvudsak plöjas, kultiveras och besås tidigast våren 1946. Arbetet med uppförande av ekonomibyggnad samt med erforderlig renovering av bostadshus torde därför böra inriktas på att byggnaderna kunna tagas i bruk sommaren 1946.

Då jorden passar bäst för foderproduktion, torde å gården böra hållas 4 hästar, tjur, 20 å 24 mjölkkor, ett 10-tal ungdjur samt några svin. Betesbehovet beräknas kunna täckas från en betesareal av cirka 10 hektar. Den blivande betesvallen är delvis redan torrlagd och plöjd. För att betesvallen skall kunna tagas i bruk våren 1946 måste den anläggas redan våren 1945. Med hänsyn till att fulltalig besättning icke kan sättas upp år 1946 synes emellertid lämpligt att till en början nöja sig med halva den beräknade betesarealen eller cirka 5 hektar. För iordningställande härav erfordras viss dikning, komplettering av inhägnad jämte fällindelning, anordnande av vattningstillfällen vid Lyckebyån, grundkalkning och grundgödsling, erforderligt utsäde för skyddssäd och vall samt åtgärder för fastighetens brukande. Samtliga förut angivna åtgärder torde i nuvarande prisläge icke kunna beräknas till lägre än 1 000 kronor per hektar, eller sammanlagt 5 000 kronor.

För att i viss mån tillgodose behovet av hö vintern 1946—47 bör slåttervall anläggas å denna areal våren 1945. Viss areal av den nya odlingsjorden omedelbart norr om gårdens byggnader bör om möjligt plöjas hösten 1945 för att kunna besås med vårsäd 1946.

Utredningen har avtalat med en i närheten boende lantbrukare, att denne fr. o. m. den 1 juni 1944 tills vidare skall mot kontant ersättning av 50 kronor per månad öva tillsyn över gården, dess byggnader, hägnader m. m. samt övervaka plöjnings-, sånings- och skördearbetena.

Till förut uppräknade utgifter jämte inköp av för betesanläggning nödiga redskap samt för oförutsedda utgifter anser utredningen ett belopp av 7 000 kronor erforderligt.

Virkesförrådet å Flaken 1¹ och 1⁴ har beräknats uppgå till 14 000 m³, vari dock ingår även skogen å en av utredningen tidigare inköpt fastighet, betecknad Flaken 1⁸. Värdet av skogen å Flaken 1¹ och 1⁴ kan emellertid anses motsvara hela köpeskillingen för denna fastighet. Utredningen har överenskommit med skogsvårdsstyrelsen att upprätta skogsvårdsplan för den nuvarande och blivande skogsmarken. Vissa delar av den nuvarande åkern och betesmarken komma nämligen att överföras till skogsmark.

Slutligen har utredningen framhållit, att det kunde beräknas att Lyckebyå-företagets slutförande med avseende enbart å vattenreglering och vägbyggnader komme att taga i anspråk tiden fram till den 1 januari 1948. Utredningen har ansett, att all verksamhet, som hade sammanhang med detta företag, intill nämnda tidpunkt kunde bedrivas i Lyckebyåutredningens regi. Med hänsyn härtill borde också Lyckebyåutredningen vara det statens organ som förvaltrade egendomen Flaken.

Lantbruksstyrelsen har i utlåtande den 25 november 1944 förklarat sig anse förvärvet av ett för undervisnings- och demonstrationsändamål lämpligt jordbruk inom det av Lyckebyåns reglering berörda området utgöra ett led i det planmässiga arbetet för ett rationellt utnyttjande av den genom åregleringen vunna marken. Med hänsyn härtill och då de i utredningens föreliggande skrivelser angivna åtgärderna syntes väl ägnade att gagna det med utförandet av Lyckebyåns regleringsföretag avsedda syftet har styrelsen tillstyrkt bifall till framställningen.

I utlåtande den 27 november 1944 har *egnahemsstyrelsen* anfört följande.

Vid utnyttjandet av de genom Lyckebyåns reglering nyvunna odlingsmarkerna ställas markinnehavarna inför åtskilliga problem, som det icke torde vara möjligt för dem att själva komma till rätta med. Viss försöksverksamhet samt tillgång till teknisk sakkunskap lärers få anses nödvändig för att utfinna de rätta metoderna för ett rationellt utnyttjande av markområdena i fråga. Under sådana förhållanden synes det väl motiverat att utredningen på sätt föreslagits förvärvar egendomen Flaken 1¹ och 1⁴ för att till tjänst för jordbrukarna i bygden under någon tid driva densamma såsom försöks- och studiegård. Egnahemsstyrelsen förväntar emellertid, att så snart Lyckebyå-regleringen genomförts såväl egendomen Flaken som ock de genom regleringen vunna staten tillhöriga odlingsmarkerna överföras på egnahemsorganisationen, genom vars försorg kolonisationen av ifrågavarande marker synes böra genomföras.

Mot den av utredningen verkställda kostnadsberäkningen för egendomens förvärvande m. m. har egnahemsstyrelsen intet att erinra.

*Departements-
chefen.*

Syftet med ifrågavarande vattenavledningsföretag är bland annat att genom torrläggning av mark anskaffa tillskottsjord till ett stort antal ofullständiga jordbruk i den av regleringsföretaget berörda bygden. Flertalet av jordbrukarna i dessa trakter lever för närvarande under synnerligen tryckta ekonomiska förhållanden. Den till deras fastigheter hörande jorden består, såsom Lyckebyåutredningen framhållit, dels av små, oregelbundna, steniga och i skogen kringspridda fastmarksåkrar, dels ock av i allmänhet dåligt avdikade myrjordsodlingar. Ett behov av större åkerareal föreligger därför, och detta har i vissa fall föranlett nyodling av mark, som icke kan anses odlingsvärd. Den genom vattenavledningsföretaget nu utvunna odlingsjorden är däremot i allmänhet av mycket god beskaffenhet och större delen därav torde komma att användas som åker och återstoden som betesvall. Det har också visat sig att vissa redan uppodlade arealer med riktig brukning, gödsling och behandling i övrigt lämnat god skörd. Vid utnyttjandet av de sålunda nyvunna odlingsmarkerna ställas markinnehavarna emellertid, såsom

egnahemsstyrelsen framhållit, inför åtskilliga problem, som det icke torde vara möjligt för dem att själva komma till rätta med. För att icke syftet med torrläggningen delvis skall förfelas, synes därför lämpligt att åtgärder vidtagas för att lämna dessa jordbrukare vägledning och undervisning rörande jordbrukets bedrivande. En sådan vägledning torde kunna ske genom att i denna trakt anordnas ett demonstrationsjordbruk, där undervisning även kan meddelas genom kurser m. m. Den av utredningen förvärvade fastigheten Flaken (Flaken 1^a och 1^a) synes enligt vad som framgår av den verkställda utredningen vara lämpad för detta ändamål. Med hänsyn härtill vill jag icke motsätta mig, att erforderliga medel nu anvisas för reglering av ifrågavarande fastighetsförvärv samt vissa därmed sammanhängande kostnader. Den av utredningen uppgjorda kostnadsberäkningen har icke föranlett någon erinran från min sida. Jag kan alltså tillstyrka, att till ändamålet för nästa budgetår anvisas ett belopp av 52 000 kronor. Emellertid vill jag framhålla, att jag därvid förutsätter, att ifrågavarande jordbruk drives så att det samma kommer att lämna full räntabilitet. Nyssnämnda belopp synes böra äskas av riksdagen i form av ett särskilt investeringsanslag å kapitalbudgeten under Statens affärsverksfonder: Domänverket. I betraktande av det speciella syftet med ifrågavarande fastighetsförvärv anser jag mig icke böra framställa någon erinran mot att egendomen tills vidare under någon tid förvaltas av Lyckebyutredningen. Frågan om egendomens disposition därefter torde emellertid senare få upptagas till förnyat övervägande.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Inköp av viss mark vid Flaken i Blekinge län* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
av kronor 52 000.

Statens allmänna fastighetsfond.

[3.] **Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt.** *Styrelsen för statens växtskyddsanstalt* har hemställt dels i skrivelse den 28 augusti 1944, att å riksstaten för budgetåret 1945/46 måtte anvisas 19 000 kronor till ändringsarbeten i vissa av anstaltens växthus, dels ock i skrivelse den 5 september 1944, att 70 000 kronor måtte för samma budgetår ställas till förfogande för uppförande av en lagringslokal för potatis och frukt vid anstalten. Jag torde få erinra, att å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 under anslagsrubriken Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt uppförts ett anslag av 70 000 kronor för uppförande av berörda lagringslokal.

Rörande behovet av ändringsarbeten i vissa av anstaltens växthus har anstaltsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

Redan under sommaren 1938, då statens växtskyddsanstalt nyligen övertagit de nya institutionsbyggnaderna å Bergshamra, framstod det klart, att vissa växthus voro för sitt ändamål helt otjänliga till följd av ett otillräckligt och principiellt oriktigt anordnat ventilationssystem. I de i skilda kammare avdelade husen kunde temperaturen under högsommaren icke ens vid ständigt bruk av fläktarna hållas så låg, att försök med växter där kunde utföras. Som provisorisk åtgärd upptogs då luckor i ytterväggarna, vilket visserligen medfört att växtodling i kamrarna är möjlig men att den vid de flesta försök nödvändiga isoleringen gentemot yttervärlden icke kan uppehållas, då luckorna måste stå öppna.

Till följd av dessa brister ha isolerkulturer icke kunnat utföras på annat sätt än i särskilda cellofanburar, som placerats i kamrarna. Detta har emellertid två mycket menliga följder, nämligen dels att utrymmena endast till en mindre del kunna tillvaratagas, dels att försöksväxterna lida av ljusbrist i burarna.

Vidare har erfarenheten ådagalagt, att det med nu förefintliga uppvärmningsanordningar är omöjligt att under vintertiden hålla temperaturen i växthusen tillräckligt jämnt fördelad och på en för växtodling erforderlig höjd. Det har upprepade gånger inträffat, att temperaturen i vissa delar av växthusen, trots maximal eldning under pannorna, gått ned under fryspunkten. I en och samma växthuskammare varierar temperaturen mycket starkt i relation till avståndet från värmekällan, vilket givetvis helt förrycker de undersökningar, som där utföras. Anstaltsstyrelsen hänvände sig därför i maj 1943 till byggnadsstyrelsen med begäran om utredning rörande bristernas avhjälpande. Med anledning härav har byggnadsstyrelsen med skrivelse den 8 augusti 1944 överlämnat ett förslag till förbättringsåtgärder vid ifrågavarande växthus, vars genomförande styrelsen beräknat medföra en kostnad av 19 000 kronor.

Under framhållande av att växthusens försättande i fullt användbart skick är en ofrånkomlig förutsättning för ett rationellt bedrivande av de för landets livsmedelsförsörjning ytterst betydelsefulla undersökningarna rörande bland annat bekämpandet av potatisens virussjukdomar får anstaltsstyrelsen därför hemställa, att ett anslag av 19 000 kronor anvisas till bestridande av kostnaderna för ifrågavarande ändringsarbeten.

Beträffande motiveringen för anslagsäskandet i fråga om lagringslokal för potatis och frukt hänvisas till den av styrelsen gjorda framställningen om anslag å beredskapsstat för löpande budgetår, vilken framställning finnes återgiven i propositionen nr 281 (s. 279) till 1944 års riksdag.

Över anstaltsstyrelsens framställning om anslag till ändringsarbeten i vissa av anstaltens växthus har *lantbruksstyrelsen* den 6 september 1944 avgivit remissutlåtande, däri styrelsen förklarat sig icke ha funnit anledning till erinran mot framställningen.

Departements-
chefen.

Såsom framgår av vad styrelsen för växtskyddsanstalten anfört äro vissa av anstaltens växthus behäftade med brister, vilka medföra betydande olägenheter vid försöksverksamhetens bedrivande i dessa växthus. Med hänsyn till att sagda verksamhet omfattar undersökningar, som äro av stor betydelse för landets livsmedelsförsörjning, synes det angeläget att bristerna snarast möjligt avhjälpas. Medel torde därför för nästa budgetår böra anvisas

till utförande av de av anstaltsstyrelsen föreslagna ändringsarbetena. Kostnaderna härför ha uppskattats till 19 000 kronor. I anledning av anstaltsstyrelsens framställning om medel till uppförande av en lagringslokal för potatis och frukt vid anstalten vill jag, då ifrågavarande lagringslokal synes starkt av behovet påkallad, tillstyrka, att medel för ändamålet äskas å riksstaten för nästa budgetår. Medelsanvisningen torde böra bestämmas till samma belopp som å beredskapsstaten för löpande budgetår eller till 70 000 kronor. De av mig nu förordade anslagsmedlen, tillhoppa (19 000 + 70 000 =) 89 000 kronor, torde lämpligen böra uppföras under ett investeringsanslag, benämnt Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens växtskyddsanstalt* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 89 000.

[4.] **Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan.** Under återopande av vad jag förut denna dag anført under nionde huvudtiteln, punkten Veterinärhögskolan: Inredning och utrustning, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 44 800.

[5.] **Byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt m. m.** För budgetåren 1941/42 och 1943/44 anvisade riksdagen tillhoppa 1 400 000 kronor för vissa ny- och ombyggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt och skogshögskolan. Genom beslut den 28 januari 1944 anbefallde Kungl. Maj:t byggnadsstyrelsen att efter samråd med styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt låta för en kostnad av högst 1 400 000 kronor verkställa ifrågavarande byggnadsarbeten i huvudsaklig överensstämmelse med ett av byggnadsstyrelsen i skrivelse den 11 februari 1942 framlagt såsom alternativ II betecknat förslag med de ändringar däri, som betingades av byggnadskostnadernas reducering till 1 400 000 kronor. I nyssnämnda skrivelse den 11 februari 1942 hade alternativ II kostnadsberäknats till 1 490 000 kronor.

I skrivelse den 21 augusti 1944 har styrelsen för skogshögskolan och statens skogsförsöksanstalt hemställt, att för ytterligare byggnadsarbeten vid skogsförsöksanstalten måtte för nästa budgetår anvisas 140 000 kronor. Härjämte har byggnadsstyrelsen i skrivelser den 28 augusti och den 28 september 1944 gjort framställning om medelsanvisning med 205 000 kronor för slutförande av de igångsalta ny- och ombyggnadsarbetena vid skogsförsöksanstalten och skogshögskolan.

Anstaltsstyrelsen har till stöd för sin anslagsframställning anfört, att styrelsen med hänsyn till den mykologiska forskningens stora betydelse i annat sammanhang föreslagit en utökning av anstaltens personal med en försöksledare i skogsmykologi samt att ett bifall till detta förslag förutsatte ökade lokalutrymmen i förhållande till det redan beslutade byggnadsföretaget. Styrelsen hade därför låtit upprätta ett nytt förslag till ombyggnad av anstaltens nuvarande byggnad. Ett genomförande av det nya förslaget skulle medföra en kostnadsökning av 140 000 kronor.

I remissutlåtande den 6 november 1944 har *1940 års civila byggnadsutredning* anfört, att behovet av den nu av skogsförsöksanstaltens styrelse ifrågasatta lokalutvidgningen undandrog sig utredningens bedömande. Förslagets utformning och de beräknade kostnaderna föranledde icke annan erinran från utredningen, än att de jämförelsevis stora rumsytorna i tillbyggnaden kunde godtagas endast under förutsättning att arbetets art ansåges särskilt utrymmeskrävande.

Byggnadsstyrelsen har förklarat sig icke ha något att erinra mot det av anstaltsstyrelsen senast uppgjorda byggnadsförslaget eller mot de för det sammans genomförande beräknade kostnaderna. Beträffande den av byggnadsstyrelsen ifrågasatta medelsanvisningen av 205 000 kronor för slutförande av pågående ny- och ombyggnadsarbeten vid skogsförsöksanstalten och skogshögskolan har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Förevarande byggnadsarbeten igångsattes så snart ske kunde och ha numera fortskridit så långt, att grund och sockel för nybyggnaden färdigställets och murningsarbetena pågå i bottenvåningen. Arbeten bedrivs jämväl för iordningställande av den inom skogshögskolans byggnad förlagda nya panncentralen. Arbetena för nybyggnaden beräknas vara fullbordade omkring den 1 juli 1945 och ombyggnadsarbetena inom den äldre byggnaden vid utgången av 1945.

För att enligt Kungl. Maj:ts föreskrift nedbringa kostnaderna med $(1\,490\,000 - 1\,400\,000 =) 90\,000$ kronor måste den största sparsamhet iakttagas, när kostnaderna i och för sig äro beräknade med endast ringa marginal. Styrelsen söker därför så långt möjligt är förbilliga byggnadsföretaget och hyser förhoppningar att — fränsett en omständighet, för vilken styrelsen redogör i det följande — kunna hålla kostnaderna inom ramen av 1 400 000 kronor, vilket belopp emellertid är beräknat efter prisläget i februari 1942. Det nuvarande prisläget måste dock beräknas till 12 % högre än prisläget vid sistnämnda tidpunkt. De i förhållande till byggnadsarbetena relativt omfattande ledningsarbetena av olika slag föranleda, att prisstegringen icke kan sättas lägre. På grund av det förändrade prisläget måste följaktligen en merkostnad beräknas, uppgående till i runt tal 170 000 kronor.

Härtill kommer en kostnadsökning, som vållats genom att undergrunden under nybyggnaden icke överallt bestått av berg på det djup, som efter verkställda markundersökningar förutsattes, utan av lös sand och lera i mängd med stora jordstenar, mot vilka borren vid undersökningen stannat, till jämförelsevis stort djup. Den härav ofrånkomliga merkostnaden för grundläggningsarbetet beräknas till 35 000 kronor enligt nuvarande prisläge.

För byggnadsföretagets slutförande kräves alltså ett tilläggsanslag av $(170\,000 + 35\,000 =) 205\,000$ kronor.

Såsom jag vid behandlingen av skogsförsöksanstaltens avlöningsanslag *Departements-*
 uttalat synes den ifrågasatta utvidgningen av den mykologiska forsknings-
 verksamheten vid anstalten kunna genomföras utan att någon förändring
 behöver vidtagas i det beslutade byggnadsprogrammet. Däremot torde med
 hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört medel böra ställas till förfogande
 för täckande av de merkostnader, som uppkommit till följd av prissteg-
 ringarna efter februari 1942, då den för byggnadsföretaget gällande kost-
 nadsberäkningen verkställdes, samt på grund av oförutsedda svårigheter vid
 grundläggningsarbetet. Då jag icke har något att erinra mot storleken av
 de i angivna hänseenden av byggnadsstyrelsen beräknade kostnadsbelop-
 pen, 170 000 respektive 35 000 kronor, skulle alltså för nästa budgetår be-
 höva anvisas ett investeringsanslag av 205 000 kronor till byggnadsarbeten
 vid statens skogsförsöksanstalt m. m.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte
 föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten vid statens skogsförsöksanstalt*
 m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag
 av kronor 205 000.

Statens utlåningsfonder.

[6.] **Lånefonden för inköp av ädla avelsston.** Bestämmelser angående
 villkoren för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 4 juli 1913 (nr
 226) med däri genom kungörelserna nr 366/1917, 116/1920 och 630/1937
 gjorda ändringar. För innevarande budgetår har till ifrågavarande fond an-
 visats ett investeringsanslag av 150 000 kronor. Genom särskilda beslut av
 riksdagen har högsta utlåningsbeloppet från fonden bestämts för ett budgetår
 i sänder. Senast har 1944 års riksdag (kapitalbudgeten, bil. 7, p. 2; r. skr. nr
 310) medgivit Kungl. Maj:t att under innevarande budgetår bevilja lån från
 fonden intill ett sammanlagt belopp av 250 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört, att någon
 kapitalinvestering i ifrågavarande fond icke syntes erforderlig för budgetåret
 1945/46. Samtidigt har styrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå
 riksdagen medgiva, att lån från fonden finge från och med nämnda bud-
 getår av Kungl. Maj:t beviljas, i den mån sammanlagda lånebeloppen icke
 överstege för utlåning tillgängliga kapitalmedel. Lantbruksstyrelsen har i
 sin skrivelse härjämte anfört i huvudsak följande.

Enligt från statskontoret inhämtad uppgift uppgick den disponibla behål-
 lingen å lånefonden för inköp av ädla avelsston den 30 juni 1944 till 365 500
 kronor. Under budgetåret 1944/45 kunna vidare enligt statskontorets uppgift i
 amorteringar å utlämnade lån beräknas inflyta 150 000 kronor. Inberäknat
 det av riksdagen för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget å 150 000 kronor
 utgör det tillgängliga beloppet alltså (365 500 + 150 000 + 150 000 =)
 665 500 kronor. Från detta belopp skola dock avdragas 240 400 kronor, ut-

görande summan av genom Kungl. Maj:ts beslut den 28 april 1944 beviljade men den 30 juni 1944 i anspråk icke tagna lån från fonden. För utlåning vid början av budgetåret 1945/46 torde alltså kunna disponeras (665 500 — 240 400 =) 425 100 kronor, vilket belopp är tillräckligt för täckande av det vid nyssnämnda tidpunkt föreliggande lånebehovet. Någon ny kapitalinvestering i fonden synes sålunda icke vara erforderlig för nästa budgetår.

Hittills har riksdagen årligen fastställt det högsta belopp, som får utlånas från fonden i fråga. Detta förhållande har ibland, exempelvis för löpande budgetår, då maximeringen fastställts till 250 000 kronor, lett till att lån icke kunnat utdelas i full utsträckning, oaktat fondens kapitalbehållning lämnat tillgång härtill. Ansökningar om ytterligare lån från fonden föreligga redan nu till ett sammanlagt belopp av icke mindre än 38 300 kronor. I betraktande härav synes det lantbruksstyrelsen lämpligare och ändamålsenligare, att Kungl. Maj:t äger bevilja lån från fonden, i den mån sammanlagda lånebeloppen icke överstiga av riksdagen för fondens verksamhet anslagna kapitalmedel.

I remissutlåtande den 3 oktober 1944 har *statskontoret*, som vitsordat lantbruksstyrelsens uppgifter angående fondens ställning, uttalat sin anslutning till lantbruksstyrelsens förslag rörande högsta beloppet för utlåning från fonden. Ämbetsverket har därvid framhållit, att den föreslagna anordningen bättre överensstämde med en lånefonds konstruktion än hittills gällande ordning.

*Departements-
chefen.*

Såsom lantbruksstyrelsen anført torde något kapital investeringsanslag till lånefonden icke nu böra äskas av riksdagen. I anslutning till lantbruksstyrelsens av statskontoret biträdda förslag om bestämmande av högsta årliga belopp för utlåning från ifrågavarande fond torde Kungl. Maj:t, därest riksdagen icke däremot framställer någon erinran, från och med budgetåret 1945/46 böra — liksom fallet är i fråga om åtskilliga andra utlåningsfonder — äga bevilja lån från fonden, i den mån de sammanlagda lånebeloppen icke överstiga de av riksdagen för fondens verksamhet anslagna kapitalmedlen.

[7.] **Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenneras.** Gällande bestämmelser för lån från ifrågavarande fond återfinnas i kungörelsen den 12 juni 1931 (nr 217), ändrad genom kungörelsen nr 631/1937.

Såsom kapitalökning till fonden ha för budgetåren 1935/36, 1937/38, 1938/39, 1939/40 och 1944/45 anvisats anslag av respektive 65 000, 16 000, 100 000, 75 000 och 175 000 kronor. I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, har av det för budgetåret 1939/40 anvisade anslaget ett belopp av 50 000 kronor icke tagits i anspråk utan redovisats såsom besparing å riksgäldsfonden. 1943 års riksdag har medgivit (prop. nr 78; r. skr. nr 144), att Kungl. Maj:t från och med budgetåret 1942/43 skall äga bevilja lån från lånefonden, i den mån de sammanlagda lånebeloppen icke överstiga av riksdagen för fondens verksamhet anslagna kapitalmedel.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte såsom kapitaltillskott till fonden anvisas ett in-

vesteringsanslag av 75 000 kronor. Styrelsen har härvid anført i huvudsak följande.

Enligt från statskontoret inhämtad uppgift utgjorde fondens disponibla behållning den 30 juni 1944 7 400 kronor. Statskontoret har beräknat, att under budgetåret 1944/45 i amorteringar å från fonden utlämnade lån komme att inflyta 180 000 kronor. Inberäknat det av riksdagen för budgetåret 1944/45 anvisade anslaget å 175 000 kronor utgör det tillgängliga beloppet alltså $(7\,400 + 180\,000 + 175\,000 =)$ 362 400 kronor. Från detta belopp skola dock avdragas 89 000 kronor, utgörande summan av genom Kungl. Maj:ts beslut den 21 januari 1944 beviljade men den 30 juni 1944 i anspråk icke tagna lån från fonden. För ny utlåning under år 1945 skulle alltså finnas tillgängliga $(362\,400 - 89\,000 =)$ 273 400 kronor eller i runt tal 275 000 kronor.

Det för utlåning sålunda tillgängliga beloppet torde emellertid icke förslå till täckande av 1945 års lånebehov, som kan förväntas icke understiga 350 000 kronor. För möjliggörande av en utlåning i sådan omfattning under nämnda år torde såsom kapitalinvestering i fonden för budgetåret 1945/46 böra anvisas 75 000 kronor.

Med hänsyn till vad som anförts rörande lånebehovet och fondens ställning synes en ökning av fondens kapital för nästa budgetår vara erforderlig. Mot storleken av det av lantbruksstyrelsen föreslagna investeringsanslaget, 75 000 kronor, har jag intet att erinra. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att till *Lånefonden för inköp av avelshingstar av ardenner-
ras* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investe-
ringsanslag av kronor 75 000.

[8.] **Statens kaninavelslånefond.** Vid 1938 års riksdag (kapitalbudgeten, bil. 8, p. 7; r. skr. nr 236) beslöts inrättande av statens kaninavelslånefond. Den 30 juni 1938 meddelade Kungl. Maj:t närmare bestämmelser angående ifrågavarande lånerörelse (se kapitalbudgeten 1939, bil. 7, s. 12). Såsom kapitaltillskott till fonden ha för budgetåren 1938/39, 1940/41 och 1941/42 anvisats anslag av respektive 10 000, 5 000 och 5 000 kronor. Den 30 juni 1944 medgav Kungl. Maj:t, att sistnämnda anslag finge även under budgetåret 1944/45 användas för med anslaget avsett ändamål.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anført, att det icke syntes erforderligt att anvisa kapitaltillskott till fonden för nästa budgetår. Styrelsen har härvid framhållit i huvudsak följande.

Enligt uppgift från statskontoret uppgingo fondens den 1 juli 1944 disponibla kapitalmedel till 3 040 kronor, varav 1 500 kronor utgjorde reservation å anvisade anslag. Efter utgången av innevarande budgetår torde emellertid sagda reservation, i den mån densamma icke dessförinnan förbrukats, icke längre stå till förfogande för ifrågavarande ändamål. Under budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas inflyta amorteringar till fonden med omkring 3 000 kronor respektive 2 500 kronor. Under den hittills tilläandalupna delen av budgetåret 1944/45 ha några lån från fonden icke beviljats. Till förfogande för

ifrågavarande låneverksamhet under återstoden av innevarande budgetår torde alltså stå ett belopp av i runt tal 6 000 kronor. På grund av att förenämnda reservation, i den mån densamma icke dessförinnan förbrukats, efter utgången av budgetåret 1944/45 icke längre är disponibel, torde det belopp, som kommer att stå till förfogande för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1945/46, bliva avsevärt mindre.

Med hänsyn till att den stora efterfrågan på lån av förevarande slag, som varit rådande under senare år, numera synes ha minskats något i omfattning, torde emellertid ifrågavarande kapitalmedel vara tillfyllest för att tillgodose ansökningar om lån ur fonden under såväl innevarande som nästkommande budgetår.

*Departements-
chefen.*

Lika med lantbruksstyrelsen anser jag, att något kapitalinvesteringsanslag till fonden icke nu bör äskas av riksdagen. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att riksdagen skall kunna taga del av anslagsfrågans läge.

[9.] **Statens fjäderfälånefond.** Vid 1931 års riksdag (prop. nr 204; r. skr. nr 281) beslöts inrättande av statens fjäderfälånefond, varifrån lån må beviljas ekonomisk förening med ändamål att främja avsättningen av ägg eller att idka gödning och slakt av fjäderfä. I kungörelsen den 17 juni 1932 (nr 235), ändrad genom kungörelsen nr 608/1937, ha meddelats närmare villkor och bestämmelser för lån från ifrågavarande fond. Såsom kapital för fonden ha anvisats anslag av, för budgetåret 1931/32 200 000 kronor, för budgetåret 1935/36 150 000 kronor och för budgetåret 1939/40 100 000 kronor. I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, har av sistnämnda anslag ett belopp av 50 000 kronor icke tagits i anspråk utan redovisats såsom besparing å riksgäldsfonden. Enligt medgivande av 1943 års riksdag (r. skr. nr 105) har återstående del av sistnämnda anslag överförs till lånefonden.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 anfört, att det icke syntes erforderligt att för budgetåret 1945/46 anvisa något kapitaltillskott till ifrågavarande fond. Härvid har styrelsen framhållit i huvudsak följande.

Enligt vad styrelsen inhämtat hos statskontoret utgjorde den till utlåning disponibla kapitaltillgången den 1 juli 1944 omkring 116 000 kronor. Under ett vart av budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknades inflyta amorteringar till ett belopp av i runt tal 4 950 kronor.

Sedan låneverksamheten igångsatts, ha lån beviljats endast till fyra sökande med tillhopa 78 200 kronor, varav dock intet under sistförflutna åtta budgetår. För närvarande synas ej heller större anspråk på lån från denna fond var att förvänta. Enligt styrelsens mening torde eventuellt uppkommande lånebehov under budgetåren 1944/45 och 1945/46 kunna tillgodoses utan ytterligare kapitaltillskott till fonden.

*Departements-
chefen.*

Såsom lantbruksstyrelsen anfört torde något nytt anslag för ifrågavarande ändamål icke böra äskas för nästa budgetår. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge har jag här velat anmäla ärendet.

[10.] **Gödselvärdslånefonden.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av gödselvärdslånefonden. Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro intagna i kungörelsen den 11 juli 1918 (nr 576) med däri genom kungörelserna nr 186/1925, 241/1927, 132/1931 och 632/1937 gjorda ändringar. Vidare ha i kungörelsen den 13 december 1918 (nr 972) meddelats bestämmelser angående tiden för ingivande av ansökningar från hushållningssällskapen om statslån ur förevarande fond. Såsom kapital till fonden har riksdagen anvisat reservationsanslag dels för varterdera av åren 1919 och 1920 till belopp av 1 000 000 kronor, dels för varterdera av budgetåren 1931/32 och 1932/33 till belopp av 100 000 kronor, dels ock för budgetåren 1935/36—1939/40 till belopp av respektive 300 000, 350 000, 1 000 000, 500 000 och 150 000 kronor, eller sålunda tillhopa 4 500 000 kronor. Härjämte har 1933 års riksdag (särsk. utsk. utl. nr 17, sid. 80; r. skr. nr 356) för budgetåret 1933/34 under utgifter för kapitalökning, fonden för förslag till statsverket, såsom särskilt reservationsanslag anvisat 500 000 kronor (1933/34 Ufk. IV 37), att, i den mån gödselvärdslånefondens medel icke därtill försloge, disponeras för beviljande av lån för ifrågavarande ändamål och under de villkor, som stadgas för lån ur nämnda fond. I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag godkända besparingspropositionen, nr 79, har av de för budgetåret 1939/40 disponibla anslagsmedlen ett belopp av 500 000 kronor icke tagits i anspråk utan redovisats såsom besparing å riksgäldsfonden.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 anfört, att det icke syntes erforderligt att för budgetåret 1945/46 anvisa något kapitaltillskott till ifrågavarande fond. Härvid har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Lantbruksstyrelsen har under de sistförflutna fem budgetåren beviljat lån ur fonden med följande belopp, nämligen under budgetåret 1939/40 med 323 590 kronor, under 1940/41 med 146 265 kronor, under 1941/42 med 149 770 kronor, under 1942/43 med 183 210 kronor och under 1943/44 med 235 530 kronor.

Enligt vad styrelsen inhämtat hos statskontoret uppgingo de för utlåning disponibla kapitaltillgångarna å fonden den 1 juli 1944 till omkring 1 229 000 kronor. Därjämte beräknades inflyta amorteringar under budgetåren 1944/45 och 1945/46 med 300 000 respektive 275 000 kronor.

Enligt styrelsens beräkning torde ansökningar om lån ur gödselvärdslånefonden under budgetåren 1944/45 och 1945/46 kunna tillgodoses utan ytterligare medelsanvisning till fonden.

Jag delar lantbruksstyrelsens uppfattning, att något kapitalinvesterings-*Departementschefen.* anslag till fonden icke nu behöver äskas av riksdagen. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge har jag här velat anmäla ärendet.

[11.] **Statens kalkbrukslånefond.** Vid 1932 års riksdag beslöts inrättande av ifrågavarande fond (prop. nr 201; r. skr. nr 381). Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 14 oktober 1932 (nr 461), däri ändringar vidtagits genom kungörelserna nr 410/1934 och 609/1937. Såsom

kapital till fonden ha anvisats anslag av för budgetåret 1932/33 400 000 kronor, för budgetåret 1936/37 200 000 kronor, för budgetåret 1940/41 200 000 kronor och för budgetåret 1944/45 100 000 kronor. Enligt medgivande av 1944 års riksdag (r. skr. nr 310) har den 30 juni 1944 återstående del av det för budgetåret 1940/41 anvisade anslaget överförs till lånefonden.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Enligt vad styrelsen inhämtat hos statskontoret utgjorde den till utlåning disponibla kapitaltillgången den 1 juli 1944 omkring 356 000 kronor. Under ett vart av budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas inflyta amorteringar med i runt tal 14 200 kronor. Under sistnämnda båda budgetår torde sålunda ett belopp av sammanlagt omkring 384 000 kronor stå till förfogande för ändamålet. Sagda belopp torde vara tillfyllest för att tillgodose ansökningar om lån från fonden såväl under innevarande budgetår som under budgetåret 1945/46.

Departements-
chefen.

Med hänsyn till vad *lantbruksstyrelsen* anfört torde något kapitalökningsanslag till fonden icke böra äskas för budgetåret 1945/46. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge.

[12.] **Frukt- och potatislagerhusfonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 2, bil. 20, p. 3; r. skr. nr 94) beslöts inrättande av ifrågavarande utlåningsfond. Bestämmelser för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 26 november 1943 (nr 811). Såsom kapital till frukt- och potatislagerhusfonden anvisade 1941 års riksdag å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett anslag av 375 000 kronor. Härefter ha till fonden anvisats för budgetåret 1942/43 två anslag, vardera å 500 000 kronor, för budgetåret 1943/44 ett anslag å 1 000 000 kronor samt för budgetåret 1944/45 ett anslag å 500 000 kronor. För ifrågavarande ändamål har härjämte å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 uppförts ett anslag av 800 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* hemställt om anvisande för nästa budgetår av ett kapitalökningsanslag till fonden av 1 000 000 kronor. Till stöd för anslagsäskandet har styrelsen anfört i huvudsak följande.

Av de till ifrågavarande fond anvisade medlen, sammanlagt 2 875 000 kronor, ha hittills 1 252 700 kronor disponerats. Det odisponerade beloppet uppgår således till 1 622 300 kronor.

För närvarande föreligga av *lantbruksstyrelsen* tillstyrkta, av Kungl. Maj:t ännu icke beviljade låneansökningar till ett sammanlagt lånebelopp av 14 800 kronor. Vidare föreligga hos styrelsen låneansökningar avseende uppförande av två lagringskällare, representerande ett sammanlagt lånebehov av 29 400 kronor. Med avdrag för dessa låneansökningar skulle det odisponerade beloppet således uppgå till (1 622 300 — 44 200 =) 1 578 100 kronor.

Enligt vad *lantbruksstyrelsen* inhämtat äro för närvarande större lagerhus planerade i Nyköping, Halmstad, Karlstad och Västerås, representerande

ett sammanlagt lånebehov av i runt tal 1 000 000 kronor. Därtill komma projekterade lagringskällare, som beräknas medföra ett lånebehov av i runt tal 500 000 kronor. Därest dessa lagerhus och lagringskällare komma att uppföras under innevarande budgetår, torde det å fonden disponibla kapitalbeloppet kunna beräknas vid ingången av budgetåret 1945/46 uppgå till i runt tal 78 000 kronor. Vid sådant förhållande finner lantbruksstyrelsen, som förutsätter, att Kungl. Maj:t medgiver, att det för budgetåret 1942/43 anvisade reservationsanslaget av 500 000 kronor till ytterligare avsättning till frukt- och potatislagerhusfonden må under budgetåret 1945/46, i den mån detsamma icke dessförinnan disponerats, användas för här ifrågavarande ändamål, en förstärkning av sagda lånefond med 1 000 000 kronor vara erforderlig för budgetåret 1945/46.

Statskontoret har i remissutlåtande den 3 oktober 1944 förklarat sig vitsorda lantbruksstyrelsens sifferuppgifter rörande ifrågavarande fond. Ämbetsverket har vidare tillstyrkt, att det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget av 500 000 kronor till ytterligare avsättning till fonden finge användas jämväl under nästkommande budgetår.

I remissutlåtande den 6 oktober 1944 har *statens livsmedelskommission*, med överlämnande av yttrande från Sveriges lantbruksförbund, tillstyrkt lantbruksstyrelsens förevarande anslagsäskande.

Av vad lantbruksstyrelsen anfört framgår, att ansökningar om lån till betydande belopp för uppförande av lagerhus och lagringskällare torde vara att förvänta inom den närmaste framtiden. Med hänsyn härtill kan antagas, att de å ifrågavarande fond tillgängliga medlen icke skola komma att förslå för tillgodoseende av lånebehovet även under nästkommande budgetår. Jag finner mig därför böra tillstyrka, att för budgetåret 1945/46 anvisas ett kapitaltillskott till fonden. Jag kan emellertid i nuvarande läge icke förorda, att å riksstaten för sagda budgetår högre belopp avses för ändamålet än för innevarande budgetår, eller 500 000 kronor. Härvid förutsätter jag, att Kungl. Maj:t i sinom tid medgiver, att det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget till ytterligare avsättning till frukt- och potatislagerhusfonden får tagas i anspråk jämväl under budgetåret 1945/46.

*Departements-
chefen.*

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Frukt- och potatislagerhusfonden* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av .. kronor 500 000.

[13.] **Statens mejerilånefond.** Vid 1930 års riksdag (prop. nr 266; r. skr. nr 377) inrättades statens mejerilånefond, i vilken den dåvarande norrländska andelsmejerifonden skulle uppgå, samt anvisades såsom kapital för fonden för budgetåret 1930/31 2 000 000 kronor. Norrländska andelsmejerifonden uppgick vid sagda tid till omkring 400 000 kronor. Utlåningen från mejerilånefonden är reglerad genom kungörelsen den 12 september 1930 (nr 339) med däri genom kungörelserna nr 125/1931, 266/1933 och 610/1937 gjorda

ändringar. Såsom kapitalökning för mejerilånefonden ha sedermera för budgetåren 1931/32, 1933/34, 1934/35, 1938/39 och 1941/42 anvisats reservationsanslag å respektive 2 000 000, 2 000 000, 1 000 000, 370 000 och 2 000 000 kronor. I enlighet med den av 1939 års urtima riksdag behandlade besparingspropositionen, nr 79, har beslut meddelats om återleverering till riksgäldskontoret av 630 000 kronor av fondens kapitaltillgångar, varjämte föreskrivits, att 370 000 kronor av anslagsmedlen icke finge tagas i anspråk utan skulle såsom besparing redovisas å riksgäldsfonden. Den 30 juni 1944 medgav Kungl. Maj:t, att det för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget finge även under budgetåret 1944/45 användas för med anslaget avsett ändamål.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört, att det icke syntes erforderligt att anvisa kapitaltillskott till fonden för nästa budgetår. Styrelsen har härvid framhållit i huvudsak följande.

Enligt vad styrelsen inhämtat hos statskontoret utgjorde för utlåning i fondens syfte disponibla kapitalmedel den 1 juli 1944 i runt tal 3 500 000 kronor, varav 2 000 000 kronor utgjorde reservation å anvisade anslag. Efter utgången av budgetåret 1944/45 torde emellertid sagda reservation, i den mån densamma icke dessförinnan förbrukats, icke längre stå till förfogande för utlåning. Under budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas inflyta amorteringar med 60 000 respektive 90 000 kronor. Under budgetåret 1944/45 torde sålunda ett belopp av sammanlagt 3 560 000 kronor finnas disponibelt. På grund av att nämnda reservation, i den mån densamma icke dessförinnan förbrukats, efter utgången av sistnämnda budgetår icke längre torde stå till förfogande, blir det för budgetåret 1945/46 till utlåning disponibla beloppet starkt förminskat. Även om de anspråk på lån från fonden, som komma att ställas under innevarande och nästkommande budgetår icke nu kunna tillförlitligen beräknas, synes emellertid under sistnämnda båda budgetår uppkommande lånebehov kunna tillgodoses utan ytterligare kapitaltillskott till fonden och utan att riksdagens medgivande utverkas för disponerande under ytterligare ett budgetår av berörda anslagsreservation.

*Departements-
chefen.*

Såsom *lantbruksstyrelsen* anfört synes anvisande av kapitaltillskott till statens mejerilånefond icke vara erforderligt för nästa budgetår. För att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom har jag dock här velat redogöra för ärendet.

[14.] **Jordbrukets maskinlånefond.** Vid 1938 års riksdag (prop. nr 217; r. skr. nr 275) beslöts inrättande av jordbrukets maskinlånefond, varifrån statslån må tilldelas hushållningssällskap för utlämnande till enskild person eller sammanslutning av lån för anskaffande av jordbruksmaskin, som avses skola användas gemensamt av flera jordbrukare. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet återfinnas i kungörelsen den 17 juni 1938 (nr 401) angående lån från jordbrukets maskinlånefond, ändrad genom kungörelsen nr 404/1944.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 3 000 000 kronor såsom kapitalökning till fonden.

Jag torde här tillika få erinra, dels att lantbruksstyrelsen och egna-hemsstyrelsen den 5 maj 1944 avgivit utredning med förslag rörande nyod-ling och stenröjning med maskinella hjälpmedel, i vilket förslag bland annat ifrågasatts anvisande av 3 000 000 kronor till maskinlånefonden, dels ock att 1942 års jordbrukskommitté i skrivelse den 3 oktober 1944 framlagt förslag till ändrade grunder för lån från fonden.

Nyssnämnda två förslag äro för närvarande föremål för överväganden inom jordbruksdepartementet. I avbidan på slutligt ställningstagande till de-samma torde förevarande anslag böra i riksstatsförslaget upptagas med alle-nast beräknat belopp. Härvid synes anslaget böra uppföras med det av lant-bruksstyrelsen äskade beloppet, 3 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Jordbru-
kets maskinlånefond* för budgetåret 1945/46 beräkna ett in-
vesteringsanslag av kronor 3 000 000.

[15.] **Spannmålslagerhusfonden.** Vid 1930 års riksdag (prop. nr 108; r. skr. nr 376) beslöts inrättande av spannmålslagerhusfonden. Gällande all-männa villkor och bestämmelser för lån från fonden äro meddelade i kun-görelsen den 12 september 1930 (nr 342) med däri genom kungörelserna nr 364/1932, 263/1933, 612/1937 och 252/1943 gjorda ändringar. Såsom kapital-tillskott till fonden ha för budgetåren 1930/31—1944/45 anvisats tillhopa 9 400 000 kronor. Å allmän beredskapsstat III för budgetåret 1944/45 har härjämte för ifrågavarande ändamål uppförts ett anslag av 500 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* gjort framställning om anvisande för nästa budgetår av ett anslag av 4 000 000 kronor såsom ka-pitalökning till spannmålslagerhusfonden. Styrelsen har härvid anfört i hu-vudsak följande.

Enligt meddelande från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången den 1 juli 1944 till 1 433 400 kronor. Under vart och ett av budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas amorteringar till belopp av 80 000 kronor inflyta. Utan ytterligare medelsanvisning till fonden skulle sålunda för utlåning under nämnda båda budgetår ett belopp av i runt tal 1 593 000 kronor stå till förfogande.

Enligt de upplysningar, som styrelsen inhämtat, planeras uppförande av lagerhus under innevarande och nästkommande budgetår för omkring 70 000 ton spannmål, vilket torde motsvara ett lånebehov av i runt tal 5 500 000 kronor. Ytterligare kapitaltillskott till fonden torde därför vara erforderligt med ett belopp av 4 000 000 kronor.

I remissutlåtande den 6 oktober 1944 har *statens livsmedelskommission*, med bifogande av yttranden i ämnet av Svenska spannmålsaktiebolaget och Sveriges lantbruksförbund, tillstyrkt lantbruksstyrelsens framställning. Kom-missionen har härvid framhållit följande.

Tillgången på spannmålslagerhus inom landet är ännu otillfredsställande, varför uppförande av flera dylika synes vara angeläget. Den tilltagande bristen på arbetskraft vid jordbruket har nämligen medfört ökad benägenhet hos jordbrukarna att i rationaliseringssyfte direkt vid skörden tröska och leverera den för avsalu avsedda spannmålen. Med hänsyn härtill har kommissionen, i de fall den haft att yttra sig beträffande byggnadstillstånd för uppförande av spannmålslagerhus, i stor utsträckning tillstyrkt dessa. Kommissionen anser det därför vara av behovet påkallat, att medel i tillräcklig omfattning ställas till förfogande för utlämnande av lån för genomförande av den sålunda planerade byggnadsverksamheten.

Departements-
chefen.

I nuvarande läge kan jag icke förorda, att ytterligare medel anvisas till ifrågavarande lånefond. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att riksdagen skall kunna taga del av anslagsfrågans läge.

[16.] **Statens sekundärlånefond för jordbrukare.** Vid 1935 års riksdag (prop. nr 187; r. skr. nr 244) beslöts inrättande av ifrågavarande fond. Bestämmelser rörande utlåningen från fonden återfinnas i kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276) med däri genom kungörelserna nr 391/1938 och 354/1940 gjorda ändringar. Såsom kapital för fonden ha för budgetåren 1935/36, 1936/37, 1940/41 och 1941/42 anvisats reservationsanslag av respektive 20 000 000, 20 000 000, 5 000 000 och 5 000 000 kronor. Den 30 juni 1944 medgav Kungl. Maj:t, att sistnämnda anslag finge även under budgetåret 1944/45 användas för med anslaget avsett ändamål.

I skrivelse den 20 augusti 1944 har *lånenämnden för sekundär jordbrukskredit* hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte såsom kapitalökning för ifrågavarande lånefond anvisas ett anslag av 4 000 000 kronor. Nämnden har härvid anfört i huvudsak följande.

Enligt lånenämndens mening bör den statliga sekundärlånerörelsen fortgå jämväl under budgetåret 1945/46. Under budgetåren 1939/40—1943/44 ha utlämnats sekundärlån till belopp av respektive 3 760 300, 2 281 400, 1 658 600, 1 901 120 och 1 773 450 kronor. Den 1 juli 1944 stod ett belopp av omkring 3 000 000 kronor till förfogande för ifrågavarande ändamål. Med stöd av erfarenheterna rörande nuvarande lånefrekvens får antagas, att nämnda belopp, 3 000 000 kronor, kommer att i det närmaste helt förbrukas under budgetåret 1944/45. För budgetåret 1945/46 torde sålunda nytt kapitalinvesteringsanslag böra anvisas.

Vid bestämmande av anslagets storlek torde utlåningens omfattning under senare år lämna viss ledning. Det synes emellertid sannolikt, att läget i fråga om jordbruksnäringens kreditbehov i samband med en övergång till fredsförhållanden kan förändras och att därvid efterfrågan å lån från statens sekundärlånefond kommer att stegras. Med hänsyn till möjligheten av en sådan utveckling anser lånenämnden kapitalökningsanslaget för statens sekundärlånefond för budgetåret 1945/46 icke böra bestämmas lägre än till 4 000 000 kronor.

Departements-
chefen.

Medelsanvisningen för ifrågavarande ändamål torde för nästa budgetår böra begränsas till 2 000 000 kronor. Skulle vid budgetårets utgång behållning

förefinnas å det för budgetåret 1941/42 anvisade anslaget, torde denna böra tillföras det nya anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens sekundärlånefond för jordbrukare* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 2 000 000.

[17.] **Statens slakterilånefond.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 262; r. skr. nr 314) beslöts inrättande av statens slakterilånefond. Gällande bestämmelser för lånerörelsen äro meddelade i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 386), ändrad genom kungörelserna nr 614/1937 och 428/1940. Såsom kapital till fonden ha anvisats reservationsanslag av för budgetåret 1933/34 1 000 000 kronor, för budgetåret 1937/38 500 000 kronor, för budgetåret 1940/41 1 000 000 kronor och för budgetåret 1942/43 500 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört följande.

Under budgetåret 1939/40 beviljades ett lån från fonden å 452 500 kronor och under budgetåret 1940/41 fyra lån å tillhopa 759 500 kronor.

Enligt uppgift från statskontoret uppgick den till utlåning disponibla kapitaltillgången å fonden den 1 juli 1944 till 1 596 300 kronor, varav 1 128 000 kronor utgjorde reservation å anvisade anslag. Då under ett vart av budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas inflyta amorteringar med i runt tal 43 800 kronor, torde sålunda — under förutsättning att Kungl. Maj:t medgiver, att förenämnda reservation å 1 128 000 kronor må under budgetåret 1945/46, i den mån den ej dessförinnan disponerats, användas för ifrågavarande ändamål — under nämnda båda budgetår ett belopp av sammanlagt 1 683 900 kronor stå till förfogande för utlåning.

I vilken utsträckning anspråk på lån från fonden komma att ställas under innevarande och nästa budgetår synes ovisst. Enligt styrelsens beräkning torde dock sistnämnda belopp, 1 683 900 kronor, vara tillfyllest för att tillgodose lånebehovet under budgetåren i fråga.

Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t i sinom tid medgiver, att det för budgetåret 1942/43 anvisade anslaget till statens slakterilånefond får tagas i anspråk jämväl under budgetåret 1945/46. Vid sådant förhållande synes någon kapitalinvestering i fonden icke vara erforderlig för nästa budgetår. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att riksdagen skall kunna taga del av anslagsfrågans läge.

*Departements-
chefen.*

[18.] **Kraftledningslånefonden.** Vid 1918 års riksdag beslöts inrättande av kraftledningslånefonden. Bestämmelserna angående fonden finnas upptagna i kungörelsen den 13 september 1918 (nr 718), vilken kungörelse ändrats genom kungörelserna nr 480/1919, 194/1923, 366/1925, 406/1934, 615/1937 samt 414/1941. Genom beslut av 1941 års riksdag (prop. nr 2; r. skr. nr 94) anvisades å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett kapitalökningsanslag till fonden av 3 000 000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1944 har *kommerskollegium* anförut, att, då ifrågavarande fonds för låneändamål disponibla medel den 1 juli 1944 utgjorde 909 000 kronor samt efterfrågan å lån från fonden under nuvarande konjunkturer icke vore särskilt stor, någon förstärkning av fonden för närvarande icke syntes vara påkallad.

*Departements-
chefen.*

Såsom kommerskollegium anförut torde något nytt anslag för ifrågavarande ändamål icke nu böra äskas av riksdagen. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge har jag här velat anmäla ärendet.

[19.] **Elektrifieringslånefonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 2; r. skr. nr 94) beslöts inrättande av elektrifieringslånefonden. Bestämmelserna angående fonden finnas upptagna i kungörelsen den 2 maj 1941 (nr 297). Samtidigt anvisades till fonden å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor. I enlighet med beslut av 1944 års riksdag (kapitalbudgeten, bil. 7, p. 16; r. skr. nr 310) har av nämnda anslag ett belopp å 250 000 kronor tillförts fonden.

Kommerskollegium har i skrivelse den 30 augusti 1944 — under förmälan att behållningen å fonden den 1 juli 1944 utgjorde omkring 253 000 kronor — uttalat, att någon anslagsanvisning till fonden icke syntes erforderlig.

*Departements-
chefen.*

Med hänsyn till vad kommerskollegium anförut torde något kapitalökningsanslag till fonden icke böra äskas för budgetåret 1945/46. Jag har emellertid här velat anmäla ärendet för att bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge.

[20.] **Egnahemslånefonden.** Vid 1904 års riksdag beslöts inrättande av egnahemslånefonden. Enligt gällande bestämmelser för lånerörelsen, vilka äro intagna i kungörelsen den 7 juni 1940 (nr 589) angående den statliga egnahemsverksamheten, ändrad genom kungörelsen nr 578/1942, skola från fonden utlämnas jordbrukslån, skogslån, bostadslån, lån till förstärkning av ofullständiga jordbruk ävensom egnahemsstatslån till låneförmedlare. Beträffande egnahemslån, som beviljats efter ingången av år 1920 men före den 1 juli 1940, stadgas i kungörelsen nr 124/1934, att räntan å den stående delen av lån, för vilka amorteringsskyldighet inträtt, skall utgöra 4 procent för jordbrukslån och 4.5 procent för bostadslån. Emellertid har genom kungörelsen nr 324/1944 räntan å berörda lån för åren 1945 och 1946 nedsatts till 3.6 procent för såväl jordbrukslån som bostadslån. 1944 års riksdag har medgivit, att för budgetåret 1944/45 må beviljas lån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 25 000 000 kronor, därav 15 000 000 kronor för jordbruksfastigheter och 10 000 000 kronor för bostadsfastigheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning mellan jordbruks- och bostadsfastigheter. Såsom

kapitalökning till egnahemslånefonden har för budgetåret 1944/45 anvisats ett investeringsanslag av 2 000 000 kronor. Härjämte har 1944 års riksdag dels medgivit, att lån för bostadsfastigheter må, under de för allmän beredskapsstat III gällande förutsättningarna, under budgetåret 1944/45 beviljas från egnahemslånefonden intill ett belopp av 2 000 000 kronor utöver förenämnda, av riksdagen för ändamålet medgivna högsta utlåningsbelopp, dels ock å allmän beredskapsstat III för sagda budgetår uppfört ett anslag av 2 000 000 kronor till ifrågavarande fond.

Egnahemsstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 gjort framställning rörande utlåningens storlek under budgetåret 1945/46 samt rörande behovet av kapitalökning till fonden för nämnda budgetår. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Under budgetåret 1943/44 ha omkring 16 500 000 kronor disponerats för lån till jordbruksfastigheter och omkring 8 500 000 kronor för lån till bostadsfastigheter. Styrelsen har icke funnit anledning föreslå någon ändring i de maximibelopp för årsutlåningen, som fastställts för innevarande budgetår.

Beträffande kapitalökningsbehovet för egnahemslånefonden för budgetåret 1945/46 har egnahemsstyrelsen verkställt följande beräkningar. Den 1 juli 1944 förefanns en disponibel behållning å fonden av omkring 5 600 000 kronor. I fondens för innevarande budgetår disponibla kapital ingå vidare påräkneliga inbetalningar å egnahemslån, vilkas belopp äro beroende av omfattningen av dels ordinarie och dels extra kapitalavbetalningar å egnahemslån eller återbetalningar av lånen i deras helhet. Det torde kunna beräknas, att sålunda ett belopp av omkring 8 000 000 kronor inflyter till fonden för innevarande budgetår. Då för detta budgetår anvisats ett kapitalökningsanslag av 2 000 000 kronor, skulle följaktligen finnas disponibelt ett kapital av 15 600 000 kronor. Om utbetalningarna från egnahemslånefonden under samma budgetår beräknas till sammanlagt 15 000 000 kronor, skulle vid ingången av budgetåret 1945/46 i fonden praktiskt taget icke finnas någon behållning. Räknas vidare med kapitalinbetalningar även under sistnämnda budgetår å 8 000 000 kronor, skulle för samma budgetår allenast sistberörda belopp bliva disponibelt för utbetalningar. Om utbetalningarna från fonden under budgetåret 1945/46 antagas komma att uppgå till 16 000 000 kronor, erfordras ett kapitaltillskott till fonden av 8 000 000 kronor. Ett anslag av detta belopp torde därför böra anvisas för budgetåret 1945/46.

Egnahemsstyrelsens förslag rörande högsta belopp för utlåningen under budgetåret 1945/46 från egnahemslånefonden samt angående anvisande för nästa budgetår av kapitalinvesteringsanslag till fonden finner jag mig kunna biträda. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*Departements-
chefen.*

1) medgiva, att för budgetåret 1945/46 må beviljas lån från egnahemslånefonden intill ett belopp av 25 000 000 kronor, därav 15 000 000 kronor för jordbruksfastigheter och 10 000 000 kronor för bostadsfastigheter, med rätt dock för Kungl. Maj:t att, därest förhållandena skulle giva anledning därtill, medgiva jämkning i sagda fördelning mellan jordbruks- och bostadsfastigheter;

2) till *Egnahemslånefonden* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 8 000 000.

[21.] **Jordförmedlingsfonden.** Ifrågavarande fond inrättades vid 1907 års riksdag. Enligt 62 § kungörelsen den 7 juni 1940 (nr 589) angående den statliga egnahemsverksamheten kunna från jordförmedlingsfonden utlämnas förlagslån till kommuner, aktiebolag och föreningar för användning såsom rörelsekapital vid inköp och exploatering av fastighet, lämplig att helt eller huvudsakligen användas för bildande av bostadsegnahem. Vidare kunna enligt 21 § kungörelsen nyssnämnda lag (nr 590) angående statsunderstödd arbetarsmåbruksverksamhet förlagslån från jordförmedlingsfonden tilldelas kommuner för anskaffande och tillhandahållande av jord till arbetarsmåbruk.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* — med förmälan att jordförmedlingsfondens kontanta behållning den 1 juli 1944 uppgått till omkring 97 000 kronor — anfört, att, då såvitt nu kunde bedömas sålunda förefintlig behållning torde vara tillräcklig för uppehållande av ifrågavarande verksamhet även under budgetåret 1945/46, något kapitaltillskott till fonden icke syntes vara erforderligt för nämnda budgetår.

*Departements-
chefen.*

I anslutning till vad egnahemsstyrelsen uttalat anser jag, att något anslag för ifrågavarande ändamål icke behöver äskas för budgetåret 1945/46. För att emellertid bereda riksdagen tillfälle att taga del av anslagsfrågans läge har jag här velat anmäla ärendet.

[22.] **Arrendelånefonden.** Ifrågavarande fond inrättades vid 1934 års riksdag (prop. nr 268; r. skr. nr 349). Enligt 44 och 49 §§ kungörelsen den 7 juni 1940 (nr 589) angående den statliga egnahemsverksamheten kan i samband med upplåtelse av arrendeegnahem lån från arrendelånefonden (arrendelån) utlämnas till arrendatorn för anskaffande av nödiga jordbruksinventarier, utsäde, gödningsämnen, foder o. d. samt till andra nödvändiga utgifter för igångsättande av driften å fastigheten. Såsom kapitalökning till arrendelånefonden ha för budgetåren 1934/35—1938/39 och 1940/41 anvisats reservationsanslag av respektive 300 000, 300 000, 175 000, 300 000, 200 000 och 150 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* förklarat sig anse, att fondens disponibla behållning den 1 juli 1944, omkring 224 000 kronor, syntes vara tillräcklig för utlämnande av arrendelån såväl under innevarande budgetår som under budgetåret 1945/46. Något nytt kapitalökningsanslag erfordrades sålunda icke för sistnämnda budgetår.

*Departements-
chefen.*

Jag finner i anslutning till vad egnahemsstyrelsen anfört anvisande av kapitaltillskott till arrendelånefonden icke vara erforderligt för budgetåret 1945/46. För att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom har jag dock här velat redogöra för ärendet.

[23.] **Arbetsmåbrukslånefonden.** Vid 1933 års riksdag (prop. nr 181; r. skr. nr 280) beslöts inrättande av arbetsmåbrukslånefonden. Enligt för användningen av denna fond numera gällande bestämmelser, meddelade i kungörelsen den 7 juni 1940 (nr 590) angående statsunderstödd arbetsmåbruksverksamhet, må från fonden utlämnas arbetsmåbrukslån till landskommuner, vilka med anlitande härav bevilja arbetsmåbrukslån till skogsarbetare och därmed likställda arbetare för att giva dem tillfälle att förvärva mindre lägenheter, ägnade att bereda innehavaren utkomst genom jordbruk, drivet vid sidan av annan verksamhet. I kungörelsen den 20 juni 1941 (nr 485) ha meddelats föreskrifter angående förhöjning av beviljade arbetsmåbrukslån i vissa fall. Såsom kapitaltillskott till arbetsmåbrukslånefonden ha för budgetåren 1933/34—1942/43 anvisats reservationsanslag av respektive 7 500 000, 5 000 000, 5 000 000, 4 400 000, 10 000 000, 3 000 000, 4 000 000, 1 950 000, 2 000 000 och 1 000 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* anfört, att fondens disponibla behållning den 1 juli 1944 uppginge till omkring 6 267 000 kronor. Under budgetåret 1943/44 hade från fonden utbetalats omkring 540 000 kronor, medan å andra sidan till fonden influtit återbetalningar å omkring 1 150 000 kronor. Med beaktande av tillgänglig reservation å fonden har *egnahemsstyrelsen* ansett, att något kapitalökningsanslag till arbetsmåbrukslånefonden icke behövde anvisas för budgetåret 1945/46.

Genom beslut den 26 maj 1944 uppdrog Kungl. Maj:t åt *egnahemsstyrelsen* att verkställa utredning rörande orsakerna till att föreskrivna byggnads- och förbättringsarbeten i vad avsåge under åren 1935—1938 förmedlade arbetsmåbrukslån i vissa fall icke slutförts inom vederbörlig tid. I skrivelse den 17 november 1944 har *egnahemsstyrelsen* efter verkställd utredning bland annat hemställt om bemyndigande att bevilja vissa arbetsmåbrukslåntagare förhöjning av erhållna arbetsmåbrukslån. Den ifrågasatta låneförhöjningen kunde enligt *egnahemsstyrelsens* mening genomföras utan särskilt kapitaltillskott till ifrågavarande fond. I särskilda till jordbruksdepartementet den 30 augusti och den 7 december 1944 inkomna framställningar ha härjämte Svärdsjö sockens kommunalnämnd m. fl. samt Hällesjö *egnahemskommitté* m. fl. hemställt, att till arbetsmåbrukslåntagare måtte utgå odlingsbidrag utan återbetalningsskyldighet. Över *egnahemsstyrelsens* skrivelse den 17 november 1944 samt framställningarna om odlingsbidrag till arbetsmåbrukslåntagare ha yttranden infordrats från ett flertal myndigheter.

Någon kapitalinvestering i arbetsmåbrukslånefonden torde med hänsyn till storleken av de för låneverksamheten disponibla medlen icke vara erforderlig för nästa budgetår.

*Departements-
chefen.*

Vad angår omförmälda av *egnahemsstyrelsen* förordade ändringar i bestämmelserna rörande arbetsmåbrukslån samt de därmed sammanhängande framställningarna torde jag, sedan remissförfarandet avslutats, ånyo få anmäla dessa frågor för Kungl. Maj:t.

[24.] **Kronotorparnas inventarielånefond.** Vid 1943 års riksdag (prop. nr 138; r. skr. nr 303) beslöts inrättande av kronotorparnas inventarielånefond. Bestämmelser rörande utlåning från fonden ha meddelats i kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532). För ifrågavarande ändamål har tidigare icke anvisats något anslag. 1944 års riksdag har emellertid medgivit (IX H. T. p. 147; r. skr. nr 9), att de belopp, som under budgetåret 1944/45 kunde komma att bli behövlige för utlämnande av inventarielån till kronotorpare, tills vidare skulle få förskotteras av domänfondens medel.

I skrivelse den 30 augusti 1944 har *domänstyrelsen* hemställt, att för budgetåret 1945/46 måtte anvisas ett anslag av 100 000 kronor till fonden.

Departements-
chefen.

Mot domänstyrelsens förslag har jag icke något annat att erinra än att det synes vara tillräckligt, därest till ifrågavarande lånefond för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 50 000 kronor. Från det anvisade anslaget bör återbäring till domänfonden ske av de medel som må ha förskotterats från denna fond med stöd av nyssnämnda bemyndigande, vilket förfaller med utgången av innevarande budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kronotorparnas inventarielånefond* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 50 000.

[25.] **Statens avdikningslånefond.** Gällande villkor för lån från statens avdikningslånefond äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1939 (nr 432). Jämlikt riksdagens beslut har det högsta belopp, vartill lån ur fonden årligen fått beviljas, för vart och ett av budgetåren 1938/39—1941/42 uppgått till 2 800 000 kronor. För ett vart av budgetåren 1942/43—1944/45 har utlåningens storlek bestämts till högst 3 000 000 kronor.

1944 års riksdag (r. skr. nr 436) har medgivit, att lån, under de för allmän beredskapsstat II gällande förutsättningarna, under budgetåret 1944/45 må beviljas från statens avdikningslånefond å högst 1 500 000 kronor utöver förenämnda högsta utlåningsbelopp, 3 000 000 kronor.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 föreslagit, att beloppet för utlåning från avdikningslånefonden under budgetåret 1945/46 måtte bestämmas till högst 3 300 000 kronor. I skrivelsen har styrelsen härjämte hemställt, att Kungl. Maj:t måtte hos riksdagen göra framställning om bemyndigande för Kungl. Maj:t att under tiden 1 juli 1945—30 juni 1946 medgiva anstånd med erläggande av annuiteter å lån från odlingslånefonden och statens avdikningslånefond.

Före-
draganden.

Jag vill erinra, att de jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 september 1942 tillkallade sakkunniga för verkställande av utredning angående den statsunderstödda torrlägningsverksamheten (1942 års torrlägnings-sakkunniga) den 28 november 1944 avgivit betänkande med förslag rörande nämnda verksamhet (SOU 1944: 56). I betänkandet ha de sakkunniga bland annat framhållit, att något nytt kapital icke torde behöva tillföras statens avdikningslånefond för nästa budgetår. Yttranden över betänkandet ha infordrats

från ett flertal myndigheter och sammanslutningar. Beredningen av ärendet synes kunna slutföras inom sådan tid, att proposition i ämnet kan föreläggas årets riksdag, därvid förut omförmälda framställningar från lantbruksstyrelsen torde komma att upptagas till övervägande.

[26.] **Täckdikningslånefonden.** Vid 1913 års riksdag beslöts inrättande av täckdikningslånefonden. Gällande villkor för lån ur fonden äro meddelade i kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) med däri genom kungörelserna nr 358/1921, 239/1922, 84/1930, 306/1933, 636/1937 och 434/1939 gjorda ändringar. Genom kungörelsen den 28 juli 1932 (nr 375) ha meddelats bestämmelser om viss amorteringsfrihet beträffande lån från fonden.

Jämlikt beslut av 1920 års riksdag (skr. nr 346) få ur täckdikningslånefonden beviljas lån intill ett belopp av 2 000 000 kronor årligen. Riksdagen har senast för budgetåret 1939/40 anvisat ett reservationsanslag av 500 000 kronor såsom kapitalökning för fonden.

1944 års riksdag (r. skr. nr 436) har medgivit, att lån, under de för allmän beredskapsstat II gällande förutsättningarna, må under budgetåret 1944/45 beviljas från täckdikningslånefonden till ett belopp av högst 2 000 000 kronor utöver av riksdagen medgivet högsta utlåningsbelopp för kalenderår.

Vidare må nämnas, att riksdagen för ett vart av budgetåren 1934/35—1942/43 samt budgetåret 1944/45 till bidrag till täckdikningar anvisat reservationsanslag å respektive 1 500 000, 1 500 000, 1 000 000, 500 000, 600 000, 500 000, 200 000, 200 000, 200 000 och 400 000 kronor. För samma ändamål har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1940/41 upptagits ett beredskapsanslag å 1 000 000 kronor. 1943 års riksdag (IX H. T. p. 150; r. skr. nr 9) har medgivit, att nämnda beredskapsanslag till ett belopp av 400 000 kronor finge under budgetåret 1943/44 tagas i anspråk oberoende av de för dylika anslag eljest gällande förutsättningarna. Bestämmelser angående statsbidrag till täckdikning äro meddelade i kungörelsen den 30 juni 1933 (nr 434), ändrad genom kungörelsen nr 572/1937.

Lantbruksstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 anmält, att det icke syntes erforderligt att anvisa något kapitaltillskott till fonden för budgetåret 1945/46. Styrelsen har härvid uppgivit, att under åren 1934—1943 lån från fonden förmedlats av hushållningssällskapen i den omfattning, som framgår av följande sammanställning.

År	Kronor
1934	1 825 421
1935	1 934 946
1936	1 964 253
1937	1 880 176
1938	1 416 543
1939	1 306 058
1940	505 917
1941	628 344
1942	608 466
1943	730 171.

I detta sammanhang torde jag få anmäla, att fråga uppkommit, huruvida en och samma låntagare kunde få inneha täckdikningslån å tillhopa omkring 18 000 kronor. Lantbruksstyrelsen har i ett avgivet remissutlåtande erinrat om att jämlikt kungörelsen den 22 juni 1920 (nr 332) angående villkoren för lån från täckdikningslånefonden låntagare på grund av särskilda täckdikningslån samtidigt ej finge häfta i skuld till högre belopp än 10 000 kronor, Kungl. Maj:t dock obetaget att i särskilda fall på framställning av lantbruksstyrelsen medgiva ökning av sistnämnda belopp till högst 15 000 kronor. Med hänsyn härtill har lantbruksstyrelsen funnit hinder möta mot att sammanlagda lånebeloppet för en och samma låntagare bestämdes till högre belopp än 15 000 kronor.

*Före-
draganden.*

Såsom framgår av det förut anförda kan Kungl. Maj:t medgiva, att låntagare på grund av särskilda täckdikningslån samtidigt må häfta i skuld till ett belopp av högst 15 000 kronor. Enligt min mening torde nämnda belopp numera få anses vara för lågt och lämpligen böra höjas till 20 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga den författningsändring, som vid bifall till vad jag sålunda föreslagit kommer att bli erforderlig. Någon kapitalinvestering i fonden torde med hänsyn till storleken av de för låneverksamheten disponibla medlen icke vara erforderlig för nästa budgetår.

[27.] **Bevattningslånefonden.** Vid 1942 års riksdag (prop. nr 141; r. skr. nr 220) beslöts inrättande av en statlig lånefond, benämnd bevattningslånefonden, från vilken lån skulle kunna beviljas till utförande av anläggningar för konstgjord bevattning inom jordbruket och trädgårdsskötseln. Närmare bestämmelser för ifrågavarande låneverksamhet återfinnas i kungörelsen den 5 juni 1942 (nr 543) angående lån från bevattningslånefonden med däri genom kungörelsen nr 403/1944 gjorda ändringar. Såsom kapital för fonden har å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisats ett reservationsanslag av 500 000 kronor. Den 30 juni 1944 har Kungl. Maj:t medgivit, att anslaget jämväl under budgetåret 1944/45 finge användas för avsett ändamål.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Under budgetåren 1942/43 och 1943/44 ha ansökningar om lån från fonden inkommit beträffande 13 bevattningsanläggningar, representerande ett sammanlagt lånebelopp av omkring 193 000 kronor. Av dessa ansökningar ha hittills 9 blivit beviljade med tillhopa 134 260 kronor, medan återstående 4 ansökningar ännu icke blivit slutbehandlade av styrelsen.

I vilken omfattning fonden kan komma att tagas i anspråk under innevarande budgetår kan icke nu tillförlitligt bedömas. Den hittills vunna erfarenheten har emellertid givit vid handen, att efterfrågan å lån från fonden varit mindre än som ursprungligen påräknats. Anledningen härtill torde huvudsakligen ha varit, att villkoren för lånens tillgodonjutande ansetts mindre förmånliga. Särskilt ha fordringarna på den säkerhet för skuldförbindelsens fullgörande, som skall överlämnas till statskontoret, visat sig svåra att upp-

fylla, varjämte låneräntan ansetts vara efter nu rådande förhållanden på penningmarknaden väl hög. Genom kungörelsen den 2 juni 1944 (nr 403) har, bland annat, vidtagits sådan ändring av bestämmelserna för lån från fonden, att säkerhet för lån skall prövas av Kungl. Maj:t i stället för såsom tidigare av statskontoret. Någon sänkning av räntefoten å ifrågavarande lån har däremot ej skett.

Enligt vad som inhämtats från statskontoret ha av beviljade 9 lån utbetalning hittills kunnat ske endast beträffande 3 av dem med tillhoppa 38 470 kronor. I vilken omfattning de övriga lånen komma att tagas i anspråk kan icke nu tillförlitligt bedömas. Det torde emellertid av vissa skäl kunna antagas, att ej samtliga beviljade lån komma att utnyttjas.

Vad beträffar efterfrågan å bevattningslån för budgetåret 1945/46 synes med ledning av den hittills vunna erfarenheten kunna antagas, att densamma ej blir större än att, under förutsättning att det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget å 500 000 kronor får tagas i anspråk jämväl under budgetåret 1945/46, något ytterligare kapitaltillskott till fonden icke är erforderligt för sistnämnda budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer lantbruksstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, att sagda anslag skall jämväl under budgetåret 1945/46 få användas för med anslaget avsett ändamål.

Ifrågavarande låneverksamhet synes böra fullföljas även under budgetåret 1945/46. Enligt vad lantbruksstyrelsen upplyst torde å det för budgetåret 1941/42 för ändamålet anvisade anslaget en ej obetydlig behållning komma att förefinnas vid innevarande budgetårs utgång. Denna behållning synes vara tillräcklig för verksamhetens bedrivande även under nästa budgetår. Med hänsyn till det anförda förordar jag, att omförmälda anslag får disponeras under ytterligare ett budgetår. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Före-
draganden.*

att medgiva, att det å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Bevattningslånefonden må under budgetåret 1945/46 användas för med anslaget avsett ändamål.

[28.] **Statens fiskredskapslånefond.** Vid 1938 års riksdag beslöts inrättande av statens fiskredskapslånefond. Från fonden kunna i huvudsak enligt de grunder, vilka tidigare tillämpats vid långivning från statens fiskredskapsfond, utlämnas lån till fiskare som genom förlust av eller skada å fiskredskap råkat i nödställd belägenhet. Redogörelse för sagda grunder har lämnats i IX H. T. 1937 s. 322. Såsom kapitaltillskott till statens fiskredskapslånefond ha för budgetåren 1939/40 och 1940/41 anvisats reservationsanslag av 8 000 respektive 13 000 kronor. Enligt medgivande av 1944 års riksdag (r. skr. nr 310) har återstående del av sistnämnda anslag överförs till fonden.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* anført, att något kapitaltillskott till fonden icke syntes erforderligt för budgetåret 1945/46. Styrelsen har härvid framhållit i huvudsak följande.

Under budgetåret 1943/44 utlämnades lån från fonden till ett sammanlagt belopp av 12 950 kronor. Enligt av statskontoret under hand lämnad uppgift uppgick den disponibla behållningen å fonden vid ingången av innevarande budgetår till 61 945 kronor.

Det möter givetvis svårigheter att säkert beräkna medelsbehovet under innevarande budgetår, men detta torde sannolikt icke komma att uppgå till 20 000 kronor. Enligt denna uppskattning skulle alltså vid budgetårets slut av nu tillgängliga medel återstå över 40 000 kronor. Under antagande att medelsbehovet bleve ungefär lika stort för budgetåret 1945/46 skulle alltså för detta ändamål icke behöva anvisas ytterligare medel.

Vid förenämnda beräkning av medelsbehovet har styrelsen utgått därifrån, att någon ändring i gällande grunder för ersättning från statens sida för förluster å fiskredskap icke kommer till stånd.

Departements-
chefen.

Ehuru anvisande av nytt kapital till fonden icke torde vara behövt för budgetåret 1945/46, har jag dock här velat redogöra för ärendet, på det att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

[29.] **Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar.** Under åberopande av vad jag förut denna dag anfört under nionde huvudtiteln, punkten Bidrag till anskaffande av gasgeneratorer för fiskebåtar m. m., hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att det å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1940/41 anvisade reservationsanslaget till Lånefonden för inköp av gasgeneratorer för fiskebåtar må under budgetåret 1945/46 användas för med anslaget avsett ändamål.

[30.] **Skogsväglånefonden.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 186; r. skr. nr 268) beslöts inrättande av skogsväglånefonden, varifrån lån må beviljas för utförande av vägbyggnader å skogar i enskild ägo. För ändamålet upptogs för budgetåret 1941/42 i samband med fondens inrättande ett reservationsanslag av 900 000 kronor. Sedermera anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för sagda budgetår ytterligare 300 000 kronor. För budgetåren 1942/43—1944/45 ha däremot icke anvisats några medel till fonden. Den 30 juni 1944 medgav Kungl. Maj:t, att nyssnämnda anslag finge även under budgetåret 1944/45 användas för därmed avsett ändamål. Bestämmelser angående lån från fonden äro meddelade i kungörelsen den 6 juni 1941 (nr 492) med däri genom kungörelsen nr 531/1943 vidtagna ändringar.

I skrivelse den 10 november 1944 har *skogsstyrelsen* anfört i huvudsak följande.

Från förevarande anslag har skogsstyrelsen efter rekvisition från statskontoret hittills såsom lån utlämnat sammanlagt 31 400 kronor. Hos statskontoret inestå vidare 100 kronor såsom återstående del av beviljat, ännu ej lyftat lån. Skogsväglånefonden har således tagits i anspråk endast i mycket begränsad omfattning. Anledningen härtill torde främst ha varit, att de skogsvägar, som med rådande förhållanden på arbetsmarknaden kunnat under krigsåren komma till utförande, i stor utsträckning varit sådana vägar, som avsett tillgodogörandet av befintliga bränsleförråd. Dessa vägföre-

tag ha mera sällan ställt krav på kapitaltillskott för längre tid. Med hänsyn till de för låntagare förmånliga ändringar i bestämmelserna för lån från fonden, som från och med den 1 juli 1943 trätt i kraft, och med hänsyn till den stimulerande inverkan till utförande av de relativt kapitalkrävande stamvägarna, som de från samma tidpunkt gällande bestämmelserna för anslaget till Skogsvård m. m.: Väg- och flottledsbyggnader å skogar i enskild ägo synas innebära, torde framdeles större anspråk på skogsväglånefonden kunna komma att ställas. I vilken omfattning lån från fonden kunna komma att utlämnas under innevarande och nästkommande budgetår lär emellertid med hänsyn till bristen på säkra bedömningsgrunder icke tillförlitligen kunna beräknas.

Under återopande av det anförda har skogsstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen, att ifrågavarande anslag jämväl under budgetåret 1945/46 skulle få disponeras för därmed avsett ändamål.

Med hänsyn till vad skogsstyrelsen anfört synes det till skogsväglånefonden för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget böra få disponeras även under nästkommande budgetår. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

*Departements-
chefen.*

att medgiva, att det å riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Skogsväglånefonden må under budgetåret 1945/46 användas för med anslaget avsett ändamål.

Fonden för låneunderstöd.

[31.] **Ackordslån och hjälplån till jordbrukare.** För detta ändamål har för ett vart av budgetåren 1940/41—1942/43 anvisats ett anslag av 100 000 kronor samt för vardera av budgetåren 1943/44 och 1944/45 ett anslag av 50 000 kronor. Bestämmelser rörande anslagets användning äro meddelade i kungörelsen den 7 juni 1940 (nr 592) om ackordslån och hjälplån till jordbrukare. Ifrågavarande utlåningsverksamhet, som handhas av egnahemsstyrelsen, har till ändamål att hjälpa sådana jordbrukare, som oförvällat kommit i ekonomiska svårigheter och stå under hotet att nödgas övergiva sina jordbruk.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* hemställt om anslag för ifrågavarande ändamål med samma belopp, 50 000 kronor, som för löpande budgetår.

Vid utgången av budgetåret 1943/44 kvarstod under ifrågavarande anslag ett outnyttjat belopp av 200 000 kronor. Då det enligt vad jag inhämtat kan förväntas, att ett förhållandevis stort outnyttjat belopp kommer att förefinnas även vid utgången av löpande budgetår, torde någon anslagsanvisning till förevarande låneverksamhet icke vara erforderlig för nästa budgetår.

*Departements-
chefen.*

[32.] **Lån för anskaffande av grästorkar m. m.** 1939 års urtima riksdag har (prop. nr 65; r. skr. nr 91) å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret

1939/40 å kapitalbudgeten under fonden för låneunderstöd anvisat ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor under anslagstiteln Lån för anskaffande av grästorkar. Allmänna villkor och bestämmelser för dylika lån ha meddelats i kungörelsen den 22 december 1939 (nr 922) om lån för anskaffande av grästorksänläggningar med däri genom kungörelsen nr 228/1941 gjord ändring. Enligt medgivande av 1940 års urtima riksdag (prop. nr 1, bil. 7, p. 2; r. skr. nr 15) må av de under nämnda fond till ifrågavarande ändamål anvisade medlen utlämnas lån jämväl för uppförande av siloanläggningar för beredande av ensilagefoder. För erhållande och tillgodonjutande av lån för sistnämnda ändamål gälla i kungörelsen den 31 augusti 1940 (nr 815) med däri genom kungörelserna nr 827/1941 och 222/1943 gjorda ändringar meddelade allmänna villkor och bestämmelser. Under rubriken Lån för anskaffande av grästorkar m. m. har för budgetåret 1941/42 uppförts ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för ifrågavarande låneverksamhet måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett kapitaltillskott av 800 000 kronor. Styrelsen har härvid uppgivit, att, sedan låneverksamheten igångsatts, lån till grästorkningsanläggningar och statslån för utlämnande av lån till siloanläggningar för beredande av ensilagefoder beviljats med följande belopp, nämligen

Budgetår	Grästorkningsan- läggningar kronor	Siloanlägg- ningar kronor
1939/40	19 500	—
1940/41	218 150	712 910
1941/42	266 550	148 410
1942/43	470 000	477 365
1943/44	—	296 200

I anslutning härtill har *lantbruksstyrelsen* vidare anfört.

Enligt uppgift från statskontoret uppgingo de för utlåning disponibla anslagsmedlen den 1 juli 1944 till omkring 2 060 400 kronor, vilket belopp utgjorde reservation å anvisade anslag. Genom beslut den 30 juni 1944 har Kungl. Maj:t medgivit, att ifrågavarande reservation finge under budgetåret 1944/45 användas för med anslaget avsett ändamål. Vid utgången av sistnämnda budgetår torde emellertid sagda reservation, i den mån den icke dessförinnan förbrukats, komma att tillföras riksgäldsfonden. Under budgetåren 1944/45 och 1945/46 beräknas inflyta amorteringar med 180 000 respektive 200 000 kronor. Under återstående del av innevarande budgetår torde sålunda ett belopp av sammanlagt omkring 2 240 400 kronor stå till förfogande för utlåning. Under budgetåret 1945/46 torde emellertid motsvarande belopp komma att uppgå till allenast 200 000 kronor, varför ytterligare medelsanvisning synes vara nödvändig. Med hänsyn till omfattningen av hittillsvarande utlåning till ifrågavarande ändamål torde ett belopp av 800 000 kronor vara erforderligt för att tillgodose ansökningar om lån från fonden under nästa budgetår.

Departements-
chefen.

Förevarande låneverksamhet synes böra fortsättas även under budgetåret 1945/46. Emellertid anser jag icke någon anslagsanvisning för ifrågavarande

ändamål vara behövlig för sagda budgetår, utan i stället torde av det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget ett belopp av 800 000 kronor få disponeras för ändamålet jämväl under nästa budgetår. Härtill erfordras riksdagens medgivande. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att av det å riksstaten för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till Lån för anskaffande av grästkörkar m. m. ett belopp av 800 000 kronor må under budgetåret 1945/46 användas för med anslaget avsedda ändamål.

[33.] **Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.** För detta ändamål anvisades för budgetåret 1943/44 ett investeringsanslag av 125 000 kronor. För innevarande budgetår har däremot något anslag icke uppförts för ändamålet. Bestämmelser rörande anslagets användning äro meddelade i kungörelsen den 11 maj 1934 (nr 138) angående lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lantbruksstyrelsen* hemställt, att för ifrågavarande ändamål måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 35 000 kronor. Styrelsen har härvid anfört i huvudsak följande.

Vid ingången av innevarande budgetår förelåg en reservation å anslaget av 167 500 kronor. Sammanlagda beloppen av de lån, som under vart och ett av budgetåren 1938/39—1943/44 utlämnats från detta anslag, framgå av följande sammanställning.

Budgetår	Utlämnade lån Kronor
1938/39	72 500
1939/40	173 000
1940/41	145 000
1941/42	177 000
1942/43	49 000
1943/44	53 000

Av sammanställningen synes, att anspråken på lån från fonden varit osedvanligt små under budgetåren 1942/43 och 1943/44, vilket till väsentlig del torde berott därpå, att det under de sista åren på grund av livsmedelsbrist varit ovanligt lätt att avsätta all slags fisk för färskkonsumtion, varigenom nya företag för beredning av fiskfångsterna blivit mindre nödvändiga. Avsättningsförhållandena på färskfiskmarknaden ha emellertid nu åter försämrats, varför det är att förvänta, att medel åter i större utsträckning komma att sökas för anläggning av konserverfabriker, salterier, kylagerhus o. s. v. ävensom för andra åtgärder för främjande av fiskfångsternas förädling och lagring.

Det är omöjligt att förutsäga hur stor del av anslagsreservationen som kommer att behöva tagas i anspråk under innevarande budgetår. Försiktigheten torde emellertid bjuda, att man räknar med en medelsåtgång ej understigande 100 000 kronor under budgetåret 1944/45 och att minst lika stort

eller större belopp kommer att erfordras under budgetåret 1945/46. Enligt denna uppskattning skulle alltså för sistnämnda budgetår behöva anvisas minst 35 000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Lantbruksstyrelsens beräkning av medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1945/46 föranleder icke någon erinran från min sida. I enlighet härmed torde för ändamålet böra äskas ett investeringsanslag av 35 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lån till främjande av beredning och avsättning av fisk m. m.* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 35 000.

Diverse kapitalfonder.

[34.] **Jordfonden.** Vid 1940 års lagtima riksdag (prop. nr 130; r. skr. nr 273) beslöts inrättande av jordfonden, vilken skulle anlitas för det omedelbara bestridandet av den statliga egnahemsorganisationens kostnader för anskaffande och iordningställande av arrendeegnahem och andra egnahemsfastigheter. Riksdagen har för budgetåren 1940/41—1943/44 till jordfonden anvisat anslag av respektive 3 000 000, 2 000 000, 1 000 000 och 500 000 kronor. För innevarande budgetår ha några medel icke anvisats till fonden.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *egnahemsstyrelsen* meddelat, att fondens kontanta behållning den 1 juli 1944 utgjorde omkring 828 000 kronor, var till komme en anslagsreservation av 3 600 000 kronor. För budgetåret 1945/46 har egnahemsstyrelsen icke ansett sig böra föreslå något kapitaltillskott till fonden.

*Departements-
chefen.*

I likhet med egnahemsstyrelsen anser jag anvisande av kapitaltillskott till jordfonden icke vara erforderligt för budgetåret 1945/46. Jag har emellertid här velat redogöra för ärendet, för att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom.

[35.] **Arrendeegnahemsfonden.** Vid 1934 års riksdag (prop. nr 268; r. skr. nr 349) beslöts inrättande av arrendeegnahemsfonden. I fonden ingå staten tillhöriga fastigheter, som upplåtas till personer, vilkas ekonomiska ställning är sådan, att bistånd i form av egnahemslån icke är tillfyllest för att sätta dem i stånd att förvärva egna jordbruk. Fastighet upplåtes på arrende med rätt för arrendatorn att i sinom tid mlösa fastigheten. Egnahemsorganisationens inköp och försäljning av ifrågavarande fastigheter sker enligt 1940 års lagtima riksdags beslut (prop. nr 130; r. skr. nr 273) över jordfonden. Såsom kapitaltillskott till arrendeegnahemsfonden ha för budgetåren 1934/35—

1943/44 anvisats anslag av respektive 1 200 000, 1 800 000, 2 700 000, 1 800 000, 1 100 000, 500 000, 1 000 000, 1 500 000, 500 000 och 100 000 kronor. För budgetåret 1944/45 har icke anvisats något kapitaltillskott till förevarande fond.

Egnahemsstyrelsen har i skrivelse den 31 augusti 1944 meddelat, att fondens kontanta behållning den 1 juli 1944 utgjorde omkring 2 133 000 kronor. Styrelsen har med hänsyn till storleken av tillgängliga medel icke ansett något kapitaltillskott till fonden vara erforderligt för budgetåret 1945/46.

Ehuru med hänsyn till vad egnahemsstyrelsen anfört anvisande av nytt kapital till fonden icke torde vara behövt för budgetåret 1945/46, har jag dock här velat redogöra för ärendet, på det att anslagsfrågans läge må bringas till riksdagens kännedom. *Departements-
chefen.*

[36.] **Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning.** För innevarande budgetår ha å kapitalbudgeten under Statens reproduktionsanstalts fond anvisats dels 51 000 kronor till utökad maskinell utrustning, dels ock 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.

I skrivelse den 31 augusti 1944, varöver infordrade utlåtanden avgivits den 22 september 1944 av riksräkenskapsverket och den 6 oktober 1944 av statskontoret, har *lantmäteristyrelsen*, under åberopande av en framställning i ämnet från direktören för statens reproduktionsanstalt, hemställt, att för utökande av den maskinella utrustningen vid reproduktionsanstalten med en sättmaskin, en digelpress, en falsmaskin, en häftmaskin, en tresidsskärmaskin, en offsetpress och en korneringsmaskin samt för oförutsedda ersättningsanskaffningar måtte för budgetåret 1945/46 anvisas ett investeringsanslag av 125 000 kronor, varav 5 000 kronor avsåge oförutsedda ersättningsanskaffningar. I sin förenämnda framställning har *direktören för anstalten* anfört bland annat följande.

Under de senaste åren har anstalten erhållit allt flera beställare av sådana trycksaker, som speciellt lämpa sig för maskinsättning. Bland dessa märkes främst riksdagens tryckeriexpedition. Av denna anledning arbeta anstaltens två sättmaskiner i skift och i övrigt anlitas övertid i stor utsträckning. Riksdagens tryckeriexpedition har vid flera tillfällen framhållit önskvärdheten av att statens reproduktionsanstalt kunde åtaga sig större andel av riksdagstrycket. Anstalten föreslår därför inköp av en sättmaskin av märket »Blue Streak» med tillbehör för en beräknad sammanlagd kostnad av 25 000 kronor. Det råder intet tvivel om, att anstalten kan utnyttja ytterligare en sättmaskin till full kapacitet. Genom det tillskott av debiterbara timmar, som förvärvet av en sättmaskin komme att medföra, skulle enligt verkställd utredning en vinstökning om ungefär 5 000 kronor netto per år med säkerhet kunna påräknas.

Antalet beställningar, som förutsätta stansningar, samt litografiska avdelningens alltfjämt ökade behov av avdrag för blanketttryck, namn på kartor o. d. nödvändiggör anskaffandet av ytterligare en digelpress. Kostnaden för en »Victoria»-digelpress, som torde vara den för anstaltens behov lämpligaste, utgör omkring 7 500 kronor.

Anstaltens bokbinderiavdelning är för närvarande betydligt underdimensionerad i förhållande till litografiska och typografiska avdelningarna. Närmare 40 procent av anstaltens bokbinderiarbeten måste sålunda lämnas till privata bokbindare, vilket förorsakar onödig tidsspillan och kostnad. För att i någon mån råda bot härför föreslås inköp av en halvautomatisk falsmaskin, en häftmaskin och en tresidsskärmaskin. Falsmaskinen skulle huvudsakligast användas för falskning av tidskrifter och broschyrer. Anstalten föreslår inköp av en halvautomatisk bokfalsmaskin av Gebrüder Brehmers i Leipzig fabrikat för största pappersformat, 86×120 cm, till ett beräknat pris av 12 000 kronor.

Kapaciteten hos de båda häftmaskiner, som anstalten innehar, är otillräcklig. Vid de tillfällen, då någon av dem står under reparation, är situationen ohållbar. Anstalten föreslår därför inköp av en ståltrådshäftmaskin »Boston nr 7», komplett med motor, kilremsdrift och belysning, till ett pris av ungefär 2 500 kronor.

Anstalten upptager på förslag till inköp även en tresidsskärmaskin för skärning av tidskrifter och broschyrer. Då förvärvet skulle innebära en välbehövlig rationalisering av skärningsarbetet, får anstalten föreslå inköp av en tresidsskärmaskin av Karl Krauses i Leipzig fabrikat till ett beräknat pris av 10 000 kronor.

Såsom ersättning för en år 1935 inköpt offsetpress av märket »Planeta» torde böra inköpas en ny offsetpress av samma fabrikat. Den gamla maskinen tager ett tryckformat av 64×94 cm. Pressar med detta format tillverkas emellertid icke längre. Närmaste storlek har pappersformat 76×112 cm, vilket med hänsyn till anstaltens behov är lämpligare. En dylik press drager en kostnad av ungefär 60 000 kronor.

År 1927 inköpte anstalten en korneringsmaskin och år 1938 ytterligare en dylik maskin. Den äldre maskinen är nu i det närmaste utsliten och tarvar därför ersättning. Anstalten föreslår till inköp en korneringsmaskin till ett pris av omkring 3 000 kronor.

Riksräkenskapsverket har förordat, att för reproduktionsanstalten uppföres ett investeringsanslag å 120 000 kronor till anskaffning av viss maskinell utrustning samt ett investeringsanslag å 5 000 kronor till ersättningsanskaffningar i övrigt och förnyelsearbeten.

Statskontoret har — med överlämnande av en utav ämbetsverkets tryckerikonsulent upprättad promemoria i ämnet — uttalat i huvudsak följande.

Arbetsanhopningen inom den grafiska industrien har under krigsåren varit mycket stor. Statsverkets behov av trycksaker har sedan år 1939 ungefär fyrdubblats. Detta har givetvis ökat arbetstillgången för statens reproduktionsanstalt och ställt ökade krav på dess kapacitet. Huruvida lika stora krav komma att kvarstå även efter fredsslutet är tills vidare en öppen fråga. De till nyanskaffning nu föreslagna maskinerna, vilka samtliga torde vara av utländsk tillverkning, kunna emellertid icke beräknas bli levererade förrän handelsförbindelserna åter öppnats. Det må i detta sammanhang även erinras, att på framställning av reproduktionsanstalten åren 1942 och 1943 medel ställts till förfogande för anskaffande av en ny offsetpress »Roland», en automattryckpress av märket »Miehle-Horizontal» samt en boktrycksmaskin »Automatic-Frontex B» för en sammanlagd kostnad av cirka 100 000 kronor. Ifrågavarande maskiner ha beställts men ännu icke levererats.

Det förefaller under sådana förhållanden välbetänt att i nuvarande läge begränsa nyanskaffningen och medelsanvisningen till sådana maskiner, som

med någon säkerhet kunna bedömas bli levererade och utnyttjade redan under nästa budgetår, och i övrigt avvakta utvecklingen under den närmaste efterkrigsperioden. Vad nu sagts gäller i särskilt hög grad den föreslagna anskaffningen av ännu en offsetpress för en kostnad av 60 000 kronor, innan den tidigare beställda offsetpressen av märket »Roland» ens hunnit levereras.

Jag torde få erinra om att jag i annat sammanhang denna dag förordar, att å tilläggsstat till riksstaten för innevarande budgetår anvisas medel till uppförande av en nybyggnad för statens reproduktionsanstalt. I samband härmed torde en viss rationalisering och utvidgning av driften vid anstalten böra komma till stånd. Vid sådant förhållande anser jag mig böra tillstyrka, att erforderligt belopp nu ställes till förfogande för inköp av de i lantmäteristyrelsens skrivelse upptagna maskinerna med undantag för en offsetpress. Mot anstaltens kostnadsberäkningar för de av mig sålunda förordade nyanskaffningarna — vilka beräkningar sluta å 60 000 kronor — har jag intet att erinra. Nämda belopp, 60 000 kronor, torde böra anvisas i form av ett investeringsanslag under anslagstiteln Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning. Till ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten torde härjämte — i likhet med vad som skett för innevarande budgetår — under anslagstiteln Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten böra anvisas ett investeringsanslag av 5 000 kronor.

Föredraganden.

Under återopande av det anförda hemställer jag under förevarande punkt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Utökad maskinell utrustning* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 60 000.

[37.] **Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten.** Under återopande av vad jag under nästföregående punkt anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens reproduktionsanstalts fond: Ersättningsanskaffningar och förnyelsearbeten* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 5 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Sune Wisén.

Bilaga 8.

Kapitalinvesteringar.

Handelsdepartementet.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Ohlin, och statsrådet Rubbestad anmäla de ärenden rörande anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46, som angå handelsdepartementet, statsrådet Ohlin beträffande punkterna 1—3 samt statsrådet Rubbestad beträffande punkten 4. Föredragandena yttra därvid följande.

Statens allmänna fastighetsfond.

[1.] **Säkerhetsanstalter för sjöfarten.** Såsom förut i dag anförts vid anmälan av de frågor, som röra regleringen av utgifterna under riksstatens tionde huvudtitel, punkt 56, torde för nästa budgetår viss del av utgifterna till säkerhetsanstalter för sjöfarten böra bestridas från anslag å kapitalbudgeten. Medelsbehovet utgör, i överensstämmelse med vad under nämnda punkt föreslagits, 575 000 kronor.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 575 000.

Statens utlåningsfonder.

[2.] **Fonden för hantverks- och småindustrikredit.** Vid 1941 års riksdag (prop. nr 306; r. skr. nr 505) beslöts inrättandet av en statlig fond, benämnd fonden för hantverks- och småindustrikredit, vilken förvaltas av riksbanken. Enligt för användningen av denna fond gällande bestämmelser, meddelade i kungörelsen den 19 december 1941 (nr 964) angående lån från fonden för

hantverks- och småindustrikredit, må lån från fonden beviljas allenast inom distrikt av riket, i vilket finnes av Kungl. Maj:t godkänd ekonomisk förening med uppgift att främja hantverk och småindustri inom föreningens verksamhetsområde genom att anskaffa lån åt medlemmar, som idka sådan rörelse (garantiförening). Såsom kapital för fonden anvisades å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1941/42 ett reservationsanslag av 2 miljoner kronor, och hemställde Kungl. Maj:t den 19 december 1941 till fullmäktige i riksbanken att disponera anslaget för överförande till fonden i den mån så erfordrades för tillgodoseende av det med fonden avsedda ändamålet. På framställning av fullmäktige har Kungl. Maj:t den 1 september 1944 medgivit, att berörda reservationsanslag finge för därmed avsett ändamål disponeras även under budgetåret 1944/45.

I skrivelse den 18 oktober 1944 hava *fullmäktige i riksbanken* hemställt, att för budgetåret 1945/46 till ifrågakvarande fond måtte anvisas ett investeringsanslag å 2 miljoner kronor. Till stöd härför anföra fullmäktige i huvudsak följande.

Efter utgången av budgetåret 1944/45 får det för budgetåret 1941/42 till fonden för hantverks- och småindustrikredit anvisade anslaget enligt gällande bestämmelser icke disponeras utan riksdagens medgivande.

Anslaget har hittills icke tagits i anspråk, enär först nyligen ett antal av de garantiföreningar, vilkas medverkan enligt gällande bestämmelser erfordras för utlämnande av lån från ifrågakvarande fond, kommit till stånd och fått sina stadgar fastställda av Kungl. Maj:t. Med hänsyn härtill torde någon avsevärd belastning av anslaget knappast heller vara att förvänta under återstoden av innevarande budgetår.

Det är icke möjligt att nu bedöma medelsåtgången för här avsedda låneverksamhet under ett kommande budgetår. Enligt fullmäktiges mening synes emellertid samma belopp som hittills böra stå till förfogande, anvisat i form av investeringsanslag.

Departements-
chefen.

På grund av vissa organisatoriska svårigheter ha hittills endast förberedande åtgärder blivit vidtagna för igångsättandet av ifrågakvarande låneverksamhet. Förutsättningar synas emellertid numera finnas för att verksamheten inom en nära framtid skall få en icke alltför ringa omfattning. Med hänvisning till bankofullmäktiges skrivelse får jag därför förorda, att riksdagens medgivande inhämtas till att det för ändamålet anvisade anslaget å 2 miljoner kronor må disponeras jämväl under budgetåret 1945/46.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att återstående medel å det för budgetåret 1941/42 anvisade reservationsanslaget till fonden för hantverks- och småindustrikredit måtte få disponeras under budgetåret 1945/46.

[3.] **Lotsverkets båtlånefond.** Vid 1937 års riksdag (prop. nr 164; r. skr. nr 310) beslöts inrättandet av en statlig fond, benämnd lotsverkets båtlånefond, varifrån lån må utlämnas till lotspersonal för anskaffande av motorbå-

tar för tjänstebruk eller för reparation eller ombyggnad av sådana båtar. Enligt Kungl. Maj:ts brev till lotsstyrelsen den 4 juni 1937 och den 30 juni 1938 gäller beträffande berörda fond, att fonden skall stå under lotsstyrelsens förvaltning och av styrelsen i dess räkenskaper redovisas å en särskild diversemedelstitel, att ränta och amortering å lån från fonden skola i den ordning, lotsstyrelsen bestämmer, uppdebiteras å fonden, allt eftersom dylika medel inflyta, samt att under visst budgetår till fonden influtna räntor vid utgången av budgetåret skola tillföras den å riksstaten uppförda inkomsttiteln »Övriga kapitalfonder». Beträffande de för lån från fonden gällande bestämmelserna, meddelade av Kungl. Maj:t i förenämnda brev till lotsstyrelsen, torde få hänvisas till propositionen nr 233 till 1941 års riksdag. Såsom kapitaltillskott till fonden hava under fonden för förslag till statsverket anvisats reservationsanslag av för vartdera budgetåren 1937/38 och 1938/39 300 000 kronor, för budgetåret 1940/41 350 000 kronor och för budgetåret 1941/42 250 000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1944 har *lotsstyrelsen* hemställt, att till ifrågasvarande fond måtte för nästa budgetår anvisas ett investeringsanslag av 300 000 kronor, samt till stöd härför anført i huvudsak följande.

Fonden uppgår för närvarande till 1 200 000 kronor. Det kan beräknas, att utestående lånebelopp vid slutet av innevarande budgetår komma att uppgå till sammanlagt omkring 1 150 000 kronor, under förutsättning att under budgetåret inga andra utbetalningar från fonden göras än sådana som hänföra sig till redan nu beviljade lån. Under budgetåren 1945/46 och 1946/47 kunna i amortering beräknas inflyta sammanlagt omkring 100 000 kronor. Under tiden till och med den 30 juni 1947 skulle alltså för beviljandet av nya lån finnas att tillgå kapitalmedel å fonden av i runt tal 150 000 kronor. Lånebehovet under sagda tid är emellertid väsentligt större. En inom lotsstyrelsen verkställd överslagsberäkning angående ersättning av försliten båtmaterialier giver vid handen, att för att lotspersonalen skall hava tillgång till sjövärdiga och driftsäkra tjänstebåtar nyanskaffningar av båtar och motorer under de närmaste åren komma att bliva nödvändiga i stor omfattning. De nyanskaffningar, som under tiden intill den 1 juli 1947 torde komma att erfordras, beräknas omfatta omkring tolv tjänstebåtar och omkring tjugumotorer till en sammanlagd kostnad av omkring 450 000 kronor. Då möjlighet bör förefinnas för personalen att erhålla lån från båtlånefonden för dessa nyanskaffningar, men såsom framgår av det föregående allenast omkring 150 000 kronor stå till förfogande å fonden, erfordras sålunda en ökning av fonden med 300 000 kronor.

Därest motsedda ansökningar om lån från ifrågasvarande lånefond skola kunna i önskvärd omfattning bifallas, torde såsom av utredningen i ärendet framgår en ökning av fonden vara nödvändig. Mot storleken av det föreslagna kapitaltillskottet, 300 000 kronor, har jag icke någon erinran att göra.

Vid inrättandet av berörda fond liksom även av tullverkets båtlånefond ansågos de för verksamheten erforderliga medlen böra anvisas under fonden för förslag till statsverket. I syfte att ernå en enhetligare redovisning av

Departements-
chefen.

statens utlåningsverksamhet anser jag mig efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet böra föreslå, att lotsverkets båtlånefond överföres till statens utlåningsfonder. Den av 1943 års riksdag godkända normalräntan för lån från statens utlåningsfonder samt det av 1941 års riksdag lämnade bemyndigandet att efterskänka fordran på grund av gäldenärs eller borgensmans konkurs eller obestånd torde samtidigt därmed böra bli tillämpliga på lån från fonden. Därest riksdagen icke riktar erinran häremot torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser i ämnet, varvid för tullverkets båtlånefond synes böra fastställas enahanda regler som för här förevarande fond. Övergången till normalränta — vilken torde böra avse endast nya lån — kommer, på grund av att legan för dessa båtar bestämmes med hänsyn även till förräntningskostnaderna, icke att påverka statsverkets nettoutgifter för verksamheten.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lotsverkets båtlånefond* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000.

Fonden för förslag till statsverket.

[4.] **Komplettering av vissa oljelagringsanläggningar.** Med bifäil till av Kungl. Maj:t i propositionen nr 288 (bilaga 14, punkt 1) till 1944 års riksdag därutinnan gjord framställning har riksdagen (skr. nr 492, punkt 3) till komplettering av vissa oljelagringsanläggningar å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1944/45 anvisat ett investeringsanslag av 225 000 kronor. Såsom framgår av propositionen hava de för ifrågavarande kompletteringsarbeten erforderliga medlen beräknats till sammanlagt 525 000 kronor, därav återstoden eller 300 000 kronor avsetts skola anvisas å riksstaten för budgetåret 1945/46.

Under återopande härav hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Komplettering av vissa oljelagringsanläggningar* för budgetåret 1945/46 anvisa ett investeringsanslag av kronor 300 000.

Vad föredragandena sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Folke Lyberg.

*Bilaga 9.***Kapitalinvesteringar.*****Folkhushållningsdepartementet.***

*Utdrag av protokollet över folkhushållningsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 4 januari 1945.*

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för folkhushållningsdepartementet, statsrådet Gjores, anmäler det ärende rörande kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46, som angår folkhushållningsdepartementet, och yttrar därvid följande.

Fonden för förlag till statsverket.

[1.] 1. **Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.** Särskild lagringsverksamhet under statlig medverkan ävensom statlig inköps- och försäljningsverksamhet handhas för närvarande av statens reservförrådsnämnd, svenska spannmålsaktiebolaget, statens livsmedelskommission och statens bränslekommission. Svenska spannmålsaktiebolagets medelsbehov tillgodoses från anslag under nionde huvudtiteln. För bränslekommissionens vidkommande ha under särskild anslagsrubrik anvisats förlagsmedel för kommissionens vedinköpsverksamhet. I fortsättningen behandlas därför här endast frågan om de medelsbehov, som kunna föräledas av reservförrådsnämndens och livsmedelskommissionens verksamhet.

Beträffande de med ifrågavarande inköps- och försäljningsverksamhet sammanhängande förhållandena torde jag under hänvisning i övrigt till den redogörelse i ämnet, som lämnats i 1943 års statsverksproposition (kapitalbudgeten: bil. 8), här endast få erinra om följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1945. 1 saml. Nr 1. Del 14.

Jämlikt riksdagens bemyndiganden ställer riksgäldskontoret förskottsvis genom överlämnande av statsskuldbervis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken medel till statens reservförrådsnämnds förfogande att av nämnden användas för förvärv från riksbanken av de för nämndens inköpsverksamhet i vad avser utländska varor erforderliga beloppen i guld och valutor. Riksdagens bemyndiganden ha under de senare åren brukat begränsas till det närmast följande budgetåret. Det av 1944 års riksdag lämnade bemyndigandet utgår sålunda den 30 juni 1945. Det belopp, intill vilket upphandling och lagring av varor enligt närmare angivna riktlinjer må ske, har av riksdagen bestämts till 420 000 000 kronor. Jämlikt beslut av 1939 års urtima riksdag må genom försäljning från statens reservlager inflytande medel användas för inköp av varor för lagring.

För täckning av förskott, som uppkommit genom varuinköp, ha 1938—1940 års riksdagar under anslagsrubriken *Upphandling av varor för statens räkning* å kapitalbudgeten under fonden för förslag till statsverket anvisat reservationsanslag å tillhoppa 280 000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för inköp och lagring av inhemska förnödenheter och importvaror ävensom av vissa med reservförrådsnämndens verksamhet förenade kostnader ha 1940—1944 års riksdagar under anslagsrubriken *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* anvisat reservationsanslag om tillhoppa 246 000 000 kronor, därav 60 000 000 kronor för innevarande budgetår. Med inräknande av reservationer från vissa äldre anslag ha sammanlagt 252 250 000 kronor stått till förfogande för här angivna ändamål. Av anslaget ha genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut tillhoppa omkring 205 500 000 kronor hittills ställts till förfogande, varför alltså till disposition återstå cirka 46 750 000 kronor. Det må anmärkas, att de inköp av importvaror, som här avses, äro sådana som kunna finnas böra ske genom annan myndighet än statens reservförrådsnämnd, vars inköp såsom förut nämnts finansieras med valutamedel från riksbanken. Vidare må här framhållas, att anslaget till *Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m.* må efter medgivande av Kungl. Maj:t användas för att bestrida även reservförrådsnämndens utgifter för bearbetning av lagrade importvaror till halvfabrikat eller färdiga produkter ävensom kostnaderna för lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt skatter och tullar.

Statens reservförrådsnämnd har i skrivelse den 2 november 1944 framlagt förslag till anslagsberäkning för budgetåret 1945/46 i vad avser här ifrågasvarande inköpsverksamhet.

Nämnden har rörande uppköp av *varor av utländskt* ursprung till en början upplyst, att nämnden intill den 1 november 1944 inköpt dylika varor för sammanlagt i runt tal 860 000 000 kronor. För ändamålet hade disponerats valutamedel och medel, som influtit vid försäljning av importerade varor

från nämndens lager. Odisponerad del av förutnämnda 420 000 000 kronor jämte inflytande försäljningsmedel torde vara tillräckliga för inköp av varor av utländskt ursprung under tiden till utgången av nästkommande budgetår. Ytterligare medel för ändamålet behövde sålunda icke ifrågakomma för nästa budgetår. Då det av 1944 års riksdag lämnade bemyndigandet för riksgäldskontoret att ställa medel till förfogande för förvärv från riksbanken av guld och valutor för finansieringen av ifrågavarande statliga uppköp begränsats till utgången av budgetåret 1944/45, syntes emellertid motsvarande bemyndigande böra meddelas för budgetåret 1945/46.

Reservförrådsnämnden har därefter kommit in på frågan om medelsbehovet för inköp av *inhemska produkter*, i vilket hänseende nämnden meddelat, att nämnden för bedömande av dessa behov inhämtat uppgifter från statens industri-, bränsle- och livsmedelskommissioner.

Härom har nämnden framhållit bland annat följande.

Industrikommissionen hade anmält, att ett flertal produktionsavtal, vilka ingåtts mellan kommissionen och olika industriföretag, kunde, med anledning av i avtalen intagna bestämmelser om avsättningsgaranti, föranleda skyldighet för kronan att inköpa varor av olika slag, såsom molybdenmalmslig, nickel, tackjärn, gjutna tryckrör och normalrör, koppar, bly, zink och cellull. Härvid hade förutsatts att reservförrådsnämnden skulle inträda såsom köpare, och nämnden hade beträffande de flesta av de angivna varorna redan erhållit inköpsuppdrag av Kungl. Maj:t. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål under budgetåret 1945/46 hade kommissionen beräknat till 28 010 000 kronor. Häri inginge beräknade kostnader för inköp av omkring 260 ton nickel från Bolidens gruvaktiebolag med 3 800 000 kronor. Kommissionen hade emellertid under hand meddelat, att av nämnda kvantitet omkring 150 ton kunde beräknas bli disponerade för tilldelning till förbrukare, medan återstoden cirka 110 ton avsåges för upplagring. Då Kungl. Maj:t genom beslut den 8 oktober 1943 bland annat bemyndigat nämnden att disponera medel, som influtit eller kunde komma att inflyta vid försäljning ur nämndens förråd av inhemskt nickel eller nickelsulfat, för sådana inköp av dessa varuslag, som enligt avtal mellan kommissionen och Bolidens gruvaktiebolag kunde ankomma på kronan, torde för inköp av nickel för nästkommande budgetår endast behöva beräknas ett belopp av 1 606 000 kronor ($110 \times 14\,600$). Det av kommissionen beräknade medelsbehovet kunde sålunda minskas med 2 194 000 kronor ($3\,800\,000 - 1\,606\,000$) till 25 816 000 kronor.

Efter det industrikommissionen lämnat förenämnda uppgifter hade Kungl. Maj:t den 27 oktober 1944 uppdragit åt nämnden att inköpa 50 000 ton tackjärn av 1945 års produktion. Enligt uppgift under hand från kommissionen beräknades av denna kvantitet hälften eller omkring 25 000 ton komma att inköpas efter den 1 juli 1945. Priset på ifrågavarande parti tackjärn beräknades uppgå till 250 kronor per ton, varför kostnaderna härför under nästkommande budgetår skulle belöpa sig till 6 250 000 kronor. Vidare hade ifrågasatts, att nämnden skulle från Bolidens gruvaktiebolag inköpa 6 950 ton elektrolytkoppar, framställd av finsk kopparslig, till ett pris av 1 840 kronor per ton. Av denna kvantitet beräknades en fjärdedel komma

att levereras under nästkommande budgetår. Härför skulle erfordras ett belopp av 3 197 000 kronor.

Vidare hade industrikommissionen framhållit, att avtalsförhandlingar påginge angående tillverkning av centrifugalgjutna rör ävensom konstsilkecordgarn samt att tillverkarna av dessa varor torde komma att påfordra avsättningsgaranti för produktionen. Emellertid hade kommissionen icke ansett sig kunna för närvarande beräkna kostnaderna för dessa inköp. Slutligen hade kommissionen meddelat, att medel eventuellt kunde erfordras för inköp av bomullsgarn för tillverkning av fina fisknät ävensom för inköp av inom landet tillverkade grova fisknät samt för inlösen av bilringar. Vad anginge bilgummi finge inflytande försäljningsmedel för dylikt gummi jämlikt beslut av Kungl. Maj:t användas för inlösen av ringar, som levererades till reservförrådsnämnden. Medel härför torde därför icke behöva anvisas. Beträffande medelsbehovet för eventuellt inköp av bomullsgarn och fisknät vore det icke möjligt att nu beräkna detta.

Med ledning av de uppgifter som lämnats av industrikommissionen syntes medelsbehovet för inköp under nästkommande budgetår av varor, som fölle inom kommissionens verksamhetsområde, böra beräknas till (25 816 000 + 6 250 000 + 3 197 000 =) 35 263 000 kronor.

Bränslekommissionen hade framhållit, att inköp genom reservförrådsnämndens försorg av varor inom kommissionens verksamhetsområde torde bli aktuella i fråga om stubbtjära för framställning av tjärsmörjolja, trätjärprodukter för tillredning av fiskebåtsbränsle, motoralkohol, bensol, skifferbensin och skifferfotogen. Beträffande sistnämnda båda varuslag hade kommissionen förklarat sig hava för avsikt att tillåta konsumtionen ligga så högt, att samma kvantitet som inköptes kunde beräknas bli omsatt. Med hänsyn härtill och då nämnden jämlikt beslut av Kungl. Maj:t den 11 februari 1944 ägde disponera medel, som inflöte vid försäljning av nämndens förråd av ifrågavarande produkter för inköp, torde några ytterligare medel för inköp av dessa varor icke behöva anvisas.

Medelsbehovet för inköp och förädling av inhemska varor, som fölle inom bränslekommissionens verksamhetsområde, kunde beräknas på följande sätt.

Inköp av omkring 21 000 ton stubbtjära inklusive frakt	16 170 000
Inköp av omkring 3 900 ton blandvedstjära inklusive frakt	1 365 000
Inköp av omkring 7 000 m ³ motoralkohol	4 268 600
Inköp av omkring 2 000 ton bensol	1 300 000
Förädling av tjärprodukter till tjärsmörjoljor och fiskebåtsbränsle	5 123 400

Summa 28 227 000.

Livsmedelskommissionen slutligen hade anmält ett medelsbehov av 1 000 000 kronor för inköp av medicinaltran genom reservförrådsnämndens försorg.

För inköp i lagringssyfte under budgetåret 1945/46 av sådana inhemska produkter, beträffande vilka kostnaderna nu kunna beräknas, skulle enligt reservförrådsnämndens uppskattning alltså erfordras sammanlagt (35 263 000 + 28 227 000 + 1 000 000 =) 64 490 000 eller i avrundat tal 64 500 000 kronor. Nämnden har förutsatt, att därest det framdeles skulle visa sig, att

ytterligare inköp bleve aktuella, nämnden då finge till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till äskande av tilläggsanslag.

Nämnden erinrar härefter om att för *upparbetning av andra lagrade varor* än tjärprodukter till halvfabrikat eller färdiga produkter för innevarande budgetår ett belopp av 1 500 000 kronor beräknats, vilket belopp inginge i det för budgetåret anvisade inköpsanslaget. Utgifterna härför hade under budgetåret 1943/44 uppgått till omkring 1 500 000 kronor. Även för nästkommande budgetår syntes medel böra finnas tillgängliga för ifrågavarande ändamål. Då den omarbetning av importvaror, som kunnat ifrågakomma, emellertid torde vara i det närmaste slutförd vid ingången av nästa budgetår, syntes för ändamålet behöva beräknas allenast 500 000 kronor.

Till bestridande av kostnader för *lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt för skatter och tullar*, hade, erinrar nämnden, för innevarande budgetår beräknats ett belopp av 3 500 000 kronor, vilket jämväl inginge i inköpsanslaget. Under budgetåret 1943/44 hade kostnaderna härför uppgått till i runt tal 2 300 000 kronor. Nämnden föresloge, att för bestridande av kostnader av angivna slag för nästkommande budgetår beräknades ett belopp av 2 500 000 kronor.

För reservförrådsnämndens verksamhet behövliga medel av beskaffenhet att böra anvisas å kapitalbudgeten skulle enligt här angivna beräkningar uppgå till $(64\,500\,000 + 500\,000 + 2\,500\,000 =)$ 67 500 000 kronor.

Vid *försäljning av varor från nämndens lager* inflöte, framhåller nämnden, vissa belopp, vilka utgjorde dels täckning för av nämnden å ifrågavarande varor nedlagda kostnader för bearbetning, lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, skatter och tullar, dels inköpsmedel för försålda inhemska varor. Under budgetåret 1943/44 hade medel av denna art influtit till ett sammanlagt belopp av 18 500 000 kronor. Då för innevarande budgetår ett belopp av samma storleksordning kunde beräknas inflyta, skulle, under förutsättning att dessa medel finge kvarstå hos reservförrådsnämnden för att efter Kungl. Maj:ts bemyndigande användas för det med ifrågavarande anslag avsedda ändamålet, riksdagens medelsanvisning å kapitalbudgeten kunna begränsas till $(67\,500\,000 - 18\,500\,000 =)$ 49 000 000 kronor.

Under återopande av vad nämnden sålunda anfört hemställer nämnden, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att *dels* medgiva, att riksgäldskontoret finge intill utgången av budgetåret 1945/46 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldbewis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfattning ställa medel till förfogande för nämnden att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor, *dels* ock för budgetåret 1945/46 anvisa anslag å kapitalbudgeten för nämndens verksamhet i huvudsaklig överensstämmelse med vad nämnden i det föregående föreslagit.

I skrivelse den 29 augusti 1944 har *statens livsmedelskommission* anmält, att någon medelsanvisning å kapitalbudgeten för budgetåret 1945/46 icke torde bliva erforderlig för lagring av jordbruksprodukter.

Departements-
chefen.

De förhållanden, som föranlett den genom reservförrådsnämnden och livsmedelskommissionen bedrivna statliga lagringsverksamheten, äro alltså jämt för handen. På grund härav synes denna verksamhet, såvitt nu kan bedömas, böra fortgå jämväl under budgetåret 1945/46 och därför erforderliga medel ställas till förfogande. Då enligt vad livsmedelskommissionen anmält någon medelsanvisning å kapitalbudgeten till lagring av jordbruksprodukter icke synes vara behöfelig för nästa budgetår, torde emellertid anvisande av medel för inköp av förnödenheter endast böra ifrågakomma för verkställande av de av reservförrådsnämnden ifrågasatta inköpen.

För inköp av varor i utlandet för statens räkning under nästa budgetår stå enligt vad nämnden uppgivit erforderliga medel till nämndens förfogande och ytterligare medel för ändamålet behöva därför icke äskas. Då det av 1944 års riksdag lämnade bemyndigandet för riksgäldskontoret att ställa medel till förfogande för förvärv från riksbanken av guld och valutor för finansieringen av ifrågavarande statliga uppköp begränsats till utgången av budgetåret 1944/45, bör emellertid bemyndigandet förlängas att gälla även för budgetåret 1945/46.

Däremot erfordras medel för inköp av inhemska produkter samt för täckande av de förut angivna kostnaderna för reservförrådsnämndens verksamhet. Av det av nämnden för ändamålet beräknade beloppet å sammanlagt 67 500 000 kronor avser ett belopp av mellan 20 000 000 och 25 000 000 kronor inköp av sådana varor, i fråga om vilka kronan iklätt sig avsätningsgaranti. Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndiganden ha nämligen försörjningskommissionerna vid skilda tillfällen under den hittills förflutna kristiden med olika företag träffat avtal om produktion av vissa för landets försörjning viktiga varor, därvid i vissa av avtalen intagits bestämmelser om skyldighet för staten att i närmare angiven omfattning inköpa sålunda producerade varor i den mån företagen icke kunna vinna avättning för sin produktion. Hittills har staten emellertid endast i ringa omfattning behövt övertaga varor på grund av avättningssvårigheter hos de ifrågavarande företagen. I den mån tiden för avslutandet av kriget närmar sig, ökas givetvis riskerna för att statens avsätningsgaranti kan komma att aktualiseras. Då några fastare hållpunkter saknas för att bedöma utvecklingen, anser jag, att i anslaget för nästa budgetår medel böra inräknas, motsvarande samtliga de garantibelopp som under budgetåret kunna ifrågakomma. Sedan reservförrådsnämnden beräknade medel för detta ändamål, har Kungl. Maj:t genom beslut den 27 oktober 1944 bemyndigat statens industrikommission att träffa avtal om tillverkning av tryckrör enligt den av reservförrådsnämnden omnämnda centrifugalmetoden. Avtalet innehåller

statlig avsättningsgaranti för viss i avtalet angiven kvantitet rör. Kostnaderna för de rörinköp, som kunna påkallas under nästa budgetår, torde röra sig om cirka 2 500 000 kronor. Det av reservförrådsnämnden angivna medelsbehovet bör på grund härav ökas med sagda belopp.

Av de av reservförrådsnämnden för inköp i övrigt äskade beloppen avse 10 000 000 kronor inköp av tackjärn. Då på sätt framgår av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen den 17 november 1944, nr 302, kostnaderna här för primärt skola bestridas av anslag å allmän beredskapsstat för detta budgetår, behöva i förevarande anslag medel icke inräknas för tackjärnsköpen. Mot det av reservförrådsnämnden uppgivna medelsbehovet för övriga inköp har jag icke något att erinra.

För bearbetning av varor till halvfabrikat eller färdiga produkter har reservförrådsnämnden räknat med ett belopp av 500 000 kronor. Vidare har nämnden upptagit utgifterna för lossning av varor, transporter inom landet, intagning i magasin samt för skatter och tullar till 2 500 000 kronor. Angivna beräkningar synas böra godtagas.

Med hänsynstagande till de av mig i det föregående gjorda justeringarna i anslagsberäkningen skulle ett belopp av $(67\,500\,000 + 2\,500\,000 - 10\,000\,000)$ 60 000 000 kronor behöva stå till förfogande för reservförrådsnämndens verksamhet nästa budgetår. Reservförrådsnämnden har emellertid räknat med att vid försäljning under detta budgetår av varor från de statliga reservlagren komma att inflyta dels vissa belopp, som utgöra täckning för av nämnden nedlagda kostnader för bearbetning, lossning, transporter inom landet, intagning i magasin, skatter och tullar, dels ock inköpsmedel för försålda inhemska varor. Dessa belopp har nämnden uppskattat till 18 500 000 kronor. Då dylika medel på sätt hittills skett böra få kvarstå hos nämnden för att efter Kungl. Maj:ts bestämmande användas för det med ifrågavarande anslag avsedda ändamålet, skulle alltså medelsbehovet kunna minskas till avrundat 42 000 000 kronor. Huruvida någon reservation av betydenhet kan komma att kvarstå å förevarande anslag vid utgången av detta budgetår kan för närvarande icke avgöras. Jag anser mig icke böra i detta sammanhang räkna med någon sådan reservation, i all synnerhet som det kan antagas, att andra inköp än de i det föregående omnämnda kunna aktualiseras under den tid, varom här är fråga. Anslaget bör på grund härav för nästa budgetår anvisas med 42 000 000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

dels medgiva, att riksgäldskontoret må intill utgången av budgetåret 1945/46 förskottsvis, genom överlämnande av statsskuldbevis med form och förfallotid bestämda i samråd med riksbanken, i av riksdagen tidigare medgiven omfatt-

Kapitalbudgeten: bil. 9.

ning ställa medel till förfogande för statens reservförrådsnämnd, att användas för förvärv från riksbanken av för nämndens verksamhet erforderliga belopp i guld och valutor;

dels ock till Förlagskapital för inköp av förnödenheter, m. m. för budgetåret 1945/46 anvisa ett

investeringsanslag av kronor 42 000 000.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Curt Nordwall.

1945 års statsverksproposition.

Beredskapsstat för försvarsväsendet.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 4 januari 1945.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, BERGQUIST, DOMÖ, GJÖRES, EWERLÖF, RUBBESTAD, OHLIN, ERLANDER, DANIELSON, ANDRÉN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter beräknat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1945/46 och anför därvid följande.

Såsom i finansplanen framhålles skola samtliga poster, som äro hänförliga till den år 1942 beslutade planen för försvarets utbyggande, redovisas över riksstaten, varjämte på denna böra uppföras anslag även till sådana andra försvarsändamål, som avse försvarets fredsbehov. Övriga, med beredskapsåtgärderna sammanhängande försvarsutgifter böra liksom hittills täckas från å beredskapsstat för försvarsväsendet uppförda anslag eller — i särskilda fall — genom medelsanvisning direkt å tilläggsstat.

För löpande försvarsutgifter ha i gällande försvarsberedskapsstat uppförts anslag å sammanlagt 1 000 miljoner kronor. Beloppet torde ge ett tillfredsställande mått på årskostnaderna vid rådande pris- och löneläge för militär beredskap av ungefär nuvarande omfattning. Som bekant skall en försvarsberedskapsstat årligen fastställas även i fredstid. För den händelse det skulle anses lämpligt att även under fredsförhållanden utmäta anslagen med hänsyn till ett helt års behov, borde beredskapsstatens anslagsram vid oförändrade pris- och löneförhållanden bli av angiven storleksordning. Det finns dock knappast anledning att räkna med att anslagen skola behöva räcka mer än en kortare tid. Om försvarsberedskapsstaten under fredsförhållanden sättes i kraft, måste ju riksdagen höras eller inom viss kortare tid sammanträda för att pröva medelsbehoven. På den före kriget gällande försvarsberedskapsstaten beräknades anslagen till belopp motsvarande en månads

uppskattade behov. Det förefaller emellertid praktiskt att beräkna medel för en något längre tid, förslagsvis tre månader. Godtages denna utgångspunkt, skulle anslagssumman på försvarsberedskapsstaten under fredsförhållanden vid oförändrat kostnadsläge sålunda bli av storleksordningen 250 miljoner kronor. Hänsyn har därvid icke tagits till eventuella medelsbehov för engångsutgifter.

Under senare år har slutligt förslag till försvarsberedskapsstat brukat framläggas först mot slutet av våren. Samtidigt med att riksdagen fastställt denna stat, har bemyndigande brukat lämnas Kungl. Maj:t att utan riksdagens hörande sätta den i kraft. I anledning därav har anslagssumman på försvarsberedskapsstaten redovisats på riksstaten.

Det synes lämpligt att även i år uppskjuta den slutliga behandlingen av försvarsberedskapsstaten till en senare tidpunkt, då medelsbehovet och förutsättningarna för statens tillämpning bättre kunna överblickas. Det är emellertid nödvändigt att redan nu preliminärt taga ställning till statens utformning, eftersom denna påverkar riksstatsförslaget.

Under rådande ovissa förhållanden kunde övervägas att beräkna beredskapsanslagen med hänsyn till ett års behov men lämna öppet, i vilken utsträckning de skola stå till Kungl. Maj:ts fria disposition, eller eventuellt bestämma, vilket högsta belopp inom statens ram som skall få disponeras utan förnyad riksdagsprövning. En lämpligare utväg har emellertid synts vara att — i viss anslutning till vad nyss förordats för fredsförhållanden — å staten uppföra blott de mindre belopp, som skulle erfordras för löpande utgifter under ett kvartal, ehuru med bemyndigande för Kungl. Maj:t att också fritt disponera dessa belopp. Beräkningen täcker medelsbehoven, för den händelse förutsättningar för försvarsberedskapens avveckling i huvudsak inträtt senast under början av budgetåret. Skulle detta icke bli fallet, äro beloppen i varje fall tillräckliga för den tid som kan förflyta, tills medelsbehoven ånyo hunnit underställas riksdagens prövning. Huruvida medel för bestridande av engångsutgifter böra beräknas å staten anser jag mig i detta sammanhang böra lämna öppet. Det torde kunna förutsättas, att i vart fall de engångsutgifter som sammanhänka med beredskapens avveckling i stort sett bli av den art att de kunna bestridas från anslagen till löpande utgifter. Om läget skulle ge anledning därtill, får den här förordade anslagsberäkningen givetvis justeras i samband med den slutliga prövningen av statförslaget mot slutet av våren.

Från angivna utgångspunkter torde anslagen för militära ändamål på försvarsberedskapsstaten preliminärt böra uppföras enligt följande sammanställning.

Arméns löpande utgifter	150	miljoner kronor
Marinens löpande utgifter	40	» »
Flygvapnets löpande utgifter	10	» »
Övriga utgifter	50	» »

Utgiftsrester efter beredskapens upphörande torde böra få avföras på anslagen, även om dessa därigenom skulle komma att överskridas.

Med de valda utgångspunkterna för beräkningarna av de militära anslagen kunna även de civila anslagen avsevärt reduceras. På driftbudgeten torde det vara tillräckligt med två civila anslag, nämligen ett under sjunde huvudtiteln för civila utgifter för försvarsberedskap och ett under elfte huvudtiteln för pris- och handelsreglerande åtgärder. Båda anslagen torde kunna uppföras med 5 miljoner kronor. På kapitalbudgeten bör upptagas ett anslag till försvarsberedskapens stärkande i allmänhet å 10 miljoner kronor.

Ett beräknat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet, upprättat i enlighet med vad jag här förordat, torde få biläggas statsrådsprotokollet i detta ärende (*bihang*). Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, beräkna anslag å beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1945/46 i enlighet med nämnda förslag.

Vad föredragande departementschefen sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt, behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Gösta Renlund.

Bihang.

Beräknat förslag till beredskapsstat för försvarsväsendet för budgetåret 1945/46.

Riksstaten.

		Kronor
<i>A. Egentliga statsutgifter:</i>		
IV. Försvarsdepartementet	250 000 000	
VII. Finansdepartementet	5 000 000	
XI. Folkhushållningsdepartementet	5 000 000	260 000 000
	Summa	260 000 000

Kapitalbudgeten.

	Kronor
<i>Kapitalinvestering:</i>	
VII. Fonden för förlag till statsverket	10 000 000

Egentliga statsutgifter.

IV. Försvarsdepartementet.

		Kronor	Kronor
	C. Försvarskrafterna.		
a	Arméns löpande utgifter (Da), <i>förslagsvis</i>	150 000 000	
b	Marinens löpande utgifter (Ea), <i>förslagsvis</i>	40 000 000	
c	Flygvapnets löpande utgifter (Fa), <i>förslagsvis</i>	10 000 000	200 000 000
			200 000 000
	E. Diverse.		
a	Övriga utgifter (Gb), <i>förslagsvis</i>		50 000 000
	Summa		250 000 000

VII. Finansdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Civila utgifter för försvarsberedskap, <i>förslagsvis</i> . .		5 000 000

Egentliga statsutgifter.

XI. Folkhushållningsdepartementet.

		Kronor	Kronor
a	Allmänna utgifter för pris- och handelsreglerande åtgärder, <i>förlagsvis</i>		5 000 000

Kapitalinvestering.

VII. Fonden för förlag till statsverket.

		Kronor	Kronor
a	Försvarsberedskapens stärkande i allmänhet, <i>förlagsvis</i>		10 000 000